

PRÁVNICKÁ FAKULTA
MASARYKOVY UNIVERZITY

KATEDRA OBČANSKÉHO PRÁVA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

**Nabytí vlastnického práva od neoprávněného
v českém a rakouském právu**

Mgr. Eva Dobrovolná

2013

„Prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma „*Nabytí vlastnického práva od neoprávněného v českém a rakouském právu*“ zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury“.

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Heinrich Graf Hardegg'sche Stiftung, rakouské nadaci, která mi svou finanční podporou umožnila získat čas na zpracování práce a prostředky na studijní cesty na Univerzitu ve Vídni a Univerzitu v Salzburgu a odbornou literaturu týkající se tématu rigorózní práce.

Dále mé srdečné poděkování patří panu JUDr. Jiřímu Spáčilovi, CSc., předsedovi senátu Nejvyššího soudu a prof. JUDr. Josefu Fialovi, CSc., vedoucímu katedry občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Ráda bych za spolupráci a cenné konzultace k rakouskému právu poděkovala také panu Ass.-Prof. Dr. Wolfgangu Faberovi, asistenčnímu profesorovi na Právnické fakultě Univerzity v Salzburgu.

Věnováno památce Heinricha Graf von Hardegg

„Wo du Deinen Glauben verloren hast, dort sollst du ihn suchen.“

[Kde jsi svou víru nechal, tam ji musíš hledat.]

staré germánské přísloví

OBSAH

1	Úvodem	8
1.1	K tématu	9
1.2	Cíle práce	11
1.3	Metodologie	11
1.4	Politická a hodnotová východiska	13
2	Nabytí vlastnického práva od neoprávněného – obecná východiska	16
2.1	Terminologie	16
2.2	Historický exkurz	17
2.3	Srovnávací exkurz	19
2.3.1	Nabytí od neoprávněného v portugalském právu	21
2.3.2	Nabytí od neoprávněného v italském právu	21
2.3.3	Nabytí od neoprávněného v německém právu	22
2.3.4	Nabytí od neoprávněného ve švýcarském právu	25
2.3.5	Lokalizace rakouské a české právní úpravy nabytí od neoprávněného v Evropě	26
2.4	Právní úprava	28
2.5	Vliv zvoleného principu převodu vlastnického práva na institut nabytí od neoprávněného	30
3	Předpoklady nabytí vlastnického práva od neoprávněného	32
3.1	Předmět nabytí vlastnického práva od neoprávněného	32
3.1.1	Obecně	32
3.1.2	Nabytí vedlejších věcí od neoprávněného	35
3.1.3	Zvláštní režimy	36
3.1.4	Peníze, cenné papíry a jiné věci genericky určené	37
3.1.5	Věci ztracené, ukradené či jinak svémocně vlastníkovu odňaté	39
3.2	Titul nabytí	41
3.2.1	Dovršení převodu vlastnického práva jako požadavek nabytí od neoprávněného	41
3.2.2	Tradice jako nutný předpoklad nabytí od neoprávněného?	42
3.2.2.1	Princip tradice (právo rakouské)	42
3.2.2.2	Princip konsenzuální (právo české)	46
3.2.3	Dílčí závěr	48
3.3	Úplatnost právního titulu	49
3.3.1	Obecné úvahy	49
3.3.2	Peripetie s výhradou vlastnického práva	51
3.3.3	Dílčí závěr	52
3.4	Dobrá víra	53
3.4.1	Pojem dobré víry v českém právu	53
3.4.2	Pojem dobré víry v rakouském právu	54
3.4.3	Dobrá víra ve vlastnické právo vlastníka versus dobrá víra v oprávnění převodce	56
3.4.4	Význam „právního zdání“ (Rechtsschein) aneb důvěřuj, ale prověřuj	57
3.4.5	Nabyvatel nebo detektiv?	60
3.4.6	Subjektivní a objektivní dobrá víra	61
3.4.6.1	Obecně k subjektivním a objektivním měřítkům dobré víry	61

3.4.6.2	Holzner a Bollenberger – pokračování peripetií	62
3.4.7	Důkazní břemeno	64
3.4.8	Využitelnost judikatury k ustanovení § 446 obchodního zákoníku v otázce dobré víry nabyvatele	67
3.4.8.1	Judikatura Ústavního soudu	67
3.4.8.2	Judikatura Nejvyššího soudu	69
3.4.9	Dílčí závěr.....	70
3.5	Jednotlivé nabývací způsoby	72
3.5.1	Nabytí ve veřejné dražbě.....	72
3.5.2	Nabytí od podnikatele v rámci jeho podnikatelské činnosti	74
3.5.3	Věc svěřená převodci vlastníkem.....	75
3.5.4	Neoprávněný dědic	76
3.5.5	Obchod s investičními nástroji, cennými papíry a na komoditní burze.....	77
3.5.6	Dílčí závěr.....	78
3.6	Důsledky nabytí od neoprávněného.....	79
3.6.1	Originární nabytí vlastnického práva bez zatížení právy třetích osob	79
3.6.2	Nároky vlastníka, neoprávněného převodce a nabyvatele	80
3.7	Srovnání českého a rakouského práva - shrnutí.....	83
4	Nabytí vlastnického práva od neoprávněného v evropském právu.....	85
4.1	Dosavadní evropský právní vývoj	85
4.2	Draft Common Frame of Reference.....	87
4.2.1	Obecně ke knize VIII. DCFR.....	87
4.2.2	Převod vlastnického práva	87
4.2.3	Nabytí od neoprávněného – právní úprava	89
4.2.4	K jednotlivým předpokladům nabytí od neoprávněného (čl. VIII.- 3:101 DCFR)	91
4.2.5	Nabytí vlastnického práva od neoprávněného nezatíženého právy třetích osob (čl. VIII.-3:102 DCFR).....	95
4.3	Česká a rakouská právní úprava ve světle DCFR	96
5	Závěr.....	99
6	Resumé.....	101
7	Použitá literatura a judikatura	104
7.1	Monografie.....	104
7.2	Časopisecká literatura	107
7.3	Právní předpisy.....	110
7.3.1	České právní předpisy	110
7.3.2	Evropské právní předpisy	111
7.4	Judikatura	112
7.4.1	Česká judikatura	112
7.4.2	Rakouská judikatura.....	115
7.4.3	Italská judikatura	119
8	Přílohy	121

1 Úvodem

Věcná práva procházejí vývojem. Ačkoliv tento vývoj není tolik převratný jako např. u smluvního práva, nachází svůj odraz ve společenské potřebě regulovat určitou výseč společenských vztahů, která dříve regulována nebyla nebo byla regulována nedostatečně. To je případ institutu nabytí vlastnického práva od neoprávněného, který v českém občanském právu nebyl koncepčně nijak uchopen, ačkoliv v jiných oblastech nečinilo v teorii ani praxi potíže poskytnout ochranu právům nabytým v dobré víře. Jistou roli hrály historické souvislosti, ale i nedůslednost zákonodárce (pro obchodně právní vztahy bylo nabytí od neoprávněného umožněno). Na tento v Evropě ojedinělý přístup reagoval český zákonodárce přijetím zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále i jen „NOZ“), kterým ochranu vlastnického práva nabytého v dobré víře od neoprávněného zakotvil. České právo však tímto nepřestalo být v evropském kontextu raritou. Posun od ochrany vlastníka k ochraně poctivého nabyvatele totiž byl tak převratný, že mohl vyvolat (a vyvolal) oprávněné rozpaky.

Český zákonodárce však nebyl jediným, kdo se snažil reagovat na potřeby plynulého soukromoprávního (zejména obchodního) styku. Podobné potřeby totiž zákonitě vyžadují pozornost i v rámci evropského vnitřního trhu. Proto byla v roce 2009 dokončena VIII. kniha návrhu Společného referenčního rámce (Draft Common Frame of Reference, dále i jen „DCFR“)¹, která obsahuje ustanovení o nabytí a pozbytí vlastnického práva k movitým věcem, včetně ustanovení o nabývání vlastnického práva od neoprávněného. Ačkoliv se jedná „pouze“ o akademický projekt, představuje výsledek několika let usilovné práce právních komparatistů a expertů se specializací na věcná práva v celé Evropě a je předzvěstí vývoje směřujícího, byť velmi pozvolna, k (možné) harmonizaci věcných práv v Evropě, zejména pokud jde o jejich dynamickou stránku, která se nejvýznamněji projevuje u převodu vlastnického práva.

Je známo, že český zákonodárce při přípravě nového občanského zákoníku, a to zejména v oblasti práv věcných, čerpal inspiraci z vládního

¹ Dostupný z: http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf [citováno 12. prosince 2012].

návrhu občanského zákoníku z roku 1937, který recipoval rakouský obecný zákoník občanský (dále i jen „OZO“)². Lze tedy i v textu zákona vysledovat jistou podobu s právem rakouským. Důvod, který vedl zákonodárce a který vede i mě ke srovnání nové české právní úpravy s právní úpravou rakouskou, je zejména historická souvislost, neboť řada ustanovení dodnes platných v Rakousku platila i na našem území. V neposlední řadě byl rakouský právní řád ke srovnání vybrán z toho důvodu, že se po roce 1989 Česká republika začala integrovat do nadnárodních struktur sdružujících mimo jiné Rakousko a obě země začaly výrazněji kooperovat, a to nejen v oblasti ekonomické.³

1.1 K tématu

Evropský právní vývoj a i současná česká diskuse nad tématem nabytí vlastnického práva od neoprávněného⁴ ukazují, že toto téma bylo, je a zřejmě bude středem zájmu právní teorie a praxe.⁵ Náš pohled na něj však je – a musí být – determinován hlediskem hodnotovým. K této otázce jsou možné různé přístupy; k jakému řešení se zákonodárce přikloní, je dáno tím, které hodnotě dá přednost – zda ochraně vlastníka či poctivého nabyvatele. Nelze tedy hovořit o tom, že to které hodnotové rozhodnutí je nesprávným rozhodnutím. Konec konců se i v Evropě v této souvislosti lze setkat se zcela odlišnými řešeními.

Téma práce bylo vybráno v návaznosti na nově přijatou a v současnosti platnou právní úpravu, která představuje určitý předěl ve smyslu prolomení římskoprávní zásady *nemo plus iuris transferre potest, quam ipse habet* ve prospěch dobré víry nabyvatelů a ochrany

² Podrobně k problematice přejímání právní úpravy obecného zákoníku občanského do nového občanského zákoníku TICHÝ, Luboš. Sporný vliv Všeobecného občanského zákoníku na „nový“ český občanský zákoník. In DVORÁK, Jan a MALÝ, Karel et al. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 687 s. ISBN 9788073577537. S. 196 a násl.

³ K vzájemné spolupráci a společné historii obou zemí KARNER, Stefan a STEHLÍK, Michal. *Česko - Rakousko: rozdělení - odloučení - spojení : sborník a katalog Dolnorakouské zemské výstavy*. Schallaburg: Schallaburg Kulturbetriebsges, 2009. 534 s. ISBN 9788086382272.

⁴ V textu se přidržím terminologie nového občanského zákoníku, byť v českém právním prostředí byl spíše užíván pojem „od nevlastníka“. V rakouské teorii se nejčastěji používá pojem „dobrověrné“ nabytí vlastnického práva.

⁵ To ostatně dokazuje, byť kvalitních příspěvků k tomuto tématu je velmi málo, i současná česká literatura. Na komparativní bázi – zejména z pohledu polského práva - TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabytí od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, č. 10, s. 343 a násl. ISSN 1210-6410.

soukromoprávního obratu. Z důvodu novosti⁶ tématu pro českou právní vědu a praxi se zdá být vhodným provést právně srovnávací výklad, neboť závěry, ke kterým došla aplikací obdobných ustanovení právní teorie a praxe v jiných zemích, mohou být často velmi přiléhavé a využitelné i pro řešení otázek, které si klademe i my.

Vybrané téma je však tématem velmi širokým, uvědomíme-li si, jakou odbornou diskusi vyvolala tato otázka v České republice, zvláště pak v souvislosti s nabytí nemovitých věcí. Jestliže má navíc být provedena srovnávací studie s cizím právem, postrádala by tato práce bez potřebného omezení význam a překračovala by rámec jedné kvalifikační práce. Z tohoto důvodu se budu v práci zabývat pouze věcmi *movitými*, u kterých lze poznatky z rakouského práva dobře využít.

V poslední době se zejména na stránkách časopisu Právní rozhledy podobnou tematikou zabývali P. Tégl a B. Petr. Tato práce však neopakuje již věci jimi řečené, byť na jejich práce na některých místech odkazuje. Tato práce se snaží se kriticky vymezit již k publikovaným názorům uvedených autorů a podkryvá problémy dosud neřešené. Komparaci s rakouským právem navíc provedl velmi stručně pouze B. Petr, nicméně se jednalo jen o určitý exkurz s několika nepřesnostmi, na které autorka této práce reagovala v odborném tisku.⁷

Práce je zaměřena na nabytí *vlastnického práva* od neoprávněného, a to na nabytí *okamžitě*.⁸ Nebude tedy podrobněji pojednáno např. o zastavení cizí věci ani o vydržení.

⁶ Současný občanský zákoník v podstatě nezná nabytí od neoprávněného, čímž je současná právní úprava v občanském právu – s výjimkou nabytí od nepravého dědice (§ 486 OZ) - v Evropě (spolu s Portugalskem) spíše raritou, jak i píše ve srovnávací části své habilitační práce prof. Karner. Srov. KARNER, Ernst. *Gutgläubiger Mobiliarerwerb: zum Spannungsverhältnis von Bestandschutz und Verkehrsinteressen*. Wien: Springer, 2006. 475 s. ISBN 978-3211244876. S. 13.

⁷ DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí od neoprávněného (ve srovnání s rakouským právem). *Právní rozhledy*. 2013. ISSN 1210-6410. Článek byl přijat, bude publikován v první polovině roku 2013.

⁸ O *okamžitém* nabytí se proto, že při splnění zákonných podmínek pro nabytí od neoprávněného dojde ihned k nabytí vlastnického práva nabyvatelem ke dni, kdy dochází k převodu vlastnického práva obecně. O okamžitém nabytí vlastnického práva od neoprávněného se nedá hovořit např. u vydržení, kde je sice také možné získat od neoprávněného za splnění zákonem stanovených podmínek vlastnické právo, ovšem až po uplynutí vydržecí doby.

1.2 Cíle práce

Primárním cílem této práce je provést komparaci institutu nabytí vlastnického práva k movitým věcem od neoprávněného v českém a rakouském soukromém právu a nabídnout využitelné závěry pro českou právní vědu a praxi v kontextu nového občanského zákoníku.

České právo v současnosti po přijetí nového občanského zákoníku představuje normu, která teprve má být naplňována obsahem, neboť se stále ještě jedná pouze o text zákona.⁹ Na druhou stranu však ani pro praxi, ani pro teorii neexistuje vodítko, které by napomohlo plynulému nástupu účinnosti kodifikace a zamezení aplikačních problémů. Jedním z těchto vodítek by měla být i tato práce, která by měla formulovat závěry a doporučení, využitelná v právní praxi při výkladu nového právního předpisu.

Tato komparativní studie by však neměla být výhodná jen jednostranně (rozuměj pro české právo); měla by poskytnout právně srovnávací materiál i rakouské právní vědě a zákonodárci, a to zejména při revizi ustanovení o nabytí vlastnického práva od neoprávněného.

Zároveň by měla být posouzena kompatibilita obou srovnávaných právních úprav s knihou VIII. DCFR, jakožto důležitý signál pro oba státy, jak a kam institut nabytí od neoprávněného a zejména jeho působení ve společnosti posunout, aby se přiblížilo celoevropským trendům. K naplnění cílů práce by měly sloužit vědecké metody, tak jak budou vymezeny níže.

1.3 Metodologie

„Žádná věda si nemůže dovolit spoléhat se na poznatky, které jsou produkovány jen uvnitř jejích národních hranic.“¹⁰

Srovnávací právní věda a zájem o právo cizích zemí a tím i o společné kořeny práva jsou důležitou – byť často opomíjenou – součástí naší právní kultury. Srovnávací právní věda bývá často omezována pouze na srovnávání

⁹ K tomu shodně HULMÁK, Milan; BEZOUŠKA, Petr et al. *Stará judikatura ve světle nových zákonů*. Olomouc: Iuridium Olomoucense, 2012. 189 s. ISBN 9788087382264. S. 11.

¹⁰ ZWEIGERT, Konrad a KÖTZ, Heinrich. *Einführung in die Rechtsvergleichung*. Tübingen: Mohr Siebeck, 1996. 729 s. ISBN 3161465482. S. 13.

textů právních předpisů, nikoliv na jejich skutečné působení ve společnosti¹¹. Automatické přebírání takových ustanovení cizího práva bez důsledné analýzy, jak ve státě, kde se aplikují, působí a jak se vyvíjejí, nemá valný význam. Ba naopak – může být i na škodu.

Zejména V. Knapp, který podrobně rozvedl metodu srovnávací právní vědy, upozorňuje na tato úskalí. Jedině správnou metodou práce totiž lze zabránit „zneužití“ srovnávací právní vědy a srovnávacím textům, které vznikly pouze samy pro sebe. Zkoumání odlišností právních textů by však mělo být předstupněm srovnávací právní vědy, neboť implikuje kvalitní srovnávací studii.¹² Jinak řečeno, bez stanovení podobností a odlišností nelze dojít k výsledkům, ke kterým srovnávací právní věda směřuje.

Rigorózní práce, pojatá jako komparativní studie, předpokládá naplnění dvou prvků komparace. Prvním je *comparatum*, tedy to, co se srovnává (institut nabytí vlastnického práva k movité věci od neoprávněného v českém právu) a druhým *comparandum*, tedy to, co má být v *comparatum* srovnáváno¹³ (týž institut v právu rakouském). V duchu citovaného Knappova vymezení prvků komparace pak nezbytně oba prvky doplňuje *tertium comparationis*, tedy sjednocující prvek komparace.¹⁴

V rámci práce bude dále využita zejména metoda analýzy a syntézy, indukce a dedukce, jejichž spojení je nezbytným podkladem pro získávání poznatků srovnávací metodou. Dále by měly být uplatněny i poznatky vzniklé sociologickými metodami, neboť právě na základě nich lze dospět k poznání skutečného fungování právních norem ve společnosti, ve které se aplikují.

Cílem práce je také zobecňovat výsledky, které vzniknou na základě aplikace srovnávací metody. K tomu by měla sloužit metoda abstrakce, která

¹¹ Informace o skutečném působení ve společnosti lze nejlépe čerpat z rozhodovací praxe (zejména vyšších) soudů, ale i z odborné literatury a v neposlední řadě i z osobních zkušeností nebo případně rozhovorů s osobami praktikujícími právo.

¹² Nepolemizují však s názorem, že i srovnávání textů právních úprav, je-li cílem komparativní studie, může být v určitých případech přínosné. K tomu srov. GORDLEY, James a VON MEHREN, Arthur Taylor. *An introduction to the comparative study of private law*. Cambridge: University Press. 2006. 581 s. ISBN 978-0521118576. Na druhou stranu však tento přínos vidím právě a pouze v následné využitelnosti pro komparaci v pravém slova smyslu a významu tohoto pojmu.

¹³ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy (Úvod do srovnávací právní vědy)*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1996. 248 s. ISBN 8071790893. S. 3.

¹⁴ Tamtéž.

by měla být použita zejména ve shrnujících a zobecňujících částech této práce.

1.4 Politická a hodnotová východiska

Úkolem práva je v kontextu tématu této práce usměrnění konfliktu zájmů, který vyvstává z vícestranného právního vztahu, jehož subjekty jsou vlastník, neoprávněný převodce a poctivý nabyvatel. Účelem právní úpravy by mělo být nalezení rovnováhy mezi zájmy těchto subjektů, zejména pak mezi zájmy vlastníka a zájmy poctivého nabyvatele.

Pokud právo tenduje k bezvýjimečné ochraně vlastníka, nastávají problémy v rovině ekonomické. Právo se stává brzdou rozvoje tržního hospodářství a odrazuje účastníky soukromoprávních vztahů od uskutečňování soukromoprávních transakcí. Omezuje tak vlastníka v realizaci obsahu vlastnického práva spočívající v *ius disponendi* a klade značné nároky na nabyvatele, který je jen velmi těžko (a někdy vůbec!) schopen přezkoumat vlastnické právo převodce. To potvrzuje teorie *B. Mediny*, jednoho z představitelů teorie ekonomické analýzy práva, který v této souvislosti poukazuje na to, že z institutu nabytí od neoprávněného neprofituje pouze nabyvatel, ale i samotný vlastník, kterému vznikají zisky z prodeje jeho věcí.¹⁵

Lze tedy vyslovit výchozí premisu, že nabytí od neoprávněného je institutem, který je z pohledu historického, srovnávacího i ekonomického tradiční součástí většiny evropských právních řádů. Nabytí od neoprávněného je tedy třeba v právní úpravě reflektovat, jinak nebude právo plnit svou regulativní funkci ve společnosti a nebude reagovat na aktuální potřeby trhu.

Otázkou však zůstává, do jaké míry má být poctivý nabyvatel chráněn. Pokud nabývá věci zapsané ve státem vedené, veřejně přístupné evidenci a je schopen si kdykoliv ověřit, kdo je skutečným vlastníkem věci, zřejmě ochrany nebude hoden. Stejně tak v případě, když nabytí věc od zloděje, který ji původnímu vlastníkovi ukradl. V přístupu k těmto a podobným

¹⁵ MEDINA, Barak. Augmenting the Value of Ownership by Protecting it only Partially: The Market-Overt Rule Revisited. *Journal of Law, Economics and Organization*, 2003, č. 2, s. 344 a násl. ISSN 8756-6222. Dostupný na: <http://law.huji.ac.il/upload/jleo.pdf> [citováno 11. listopadu 2012].

problémům se však evropské právní řády liší a liší se v nich i právní řád český a rakouský. Pokud bych měla vyřešit zmíněný konflikt zájmů, musím konstatovat, že přijaté rozhodnutí (ať už je jakékoliv) je rozhodnutím hodnotovým. Na sebe zde totiž nenaráží právní pravidla, ale právní principy, jejichž konflikt je třeba vyřešit. Konflikt principů však nelze řešit jako konflikt právních pravidel, ačkoliv jsou obě kategorie soubory standardů. Rozdíl mezi nimi spočívá zejména ve způsobu jejich aplikace. Zatímco pravidla se buď aplikují nebo neaplikují, u principů je třeba zvažovat jejich důležitost.¹⁶ Pokud takto poměříme oba principy, docházíme k závěru, že vlastník má zpravidla zájem na individualitě věci a na navrácení do jeho držby. V situaci, kdy nabude vlastnické právo k věci poctivý nabyvatel, zbývá vlastníkovi pouze nárok na náhradu škody, zatímco nabyvatel získává plné vlastnictví věci, čímž z celého právního vztahu profituje. Právní úprava by tedy dle mého názoru měla jít tím směrem, že nabytí od neoprávněného by mělo být spíše „pouhou“ výjimkou z principu *nemo plus iuris*. To lze učinit zejména tak, že zákonodárce omezí možnost nabytí vlastnického práva na straně nabyvatele, např. stanovením určitých nabývacích způsobů nebo omezením nabytí o neoprávněného jen na určité věci (např. použité, nezapsané ve veřejných seznamech, věci neukradené vlastníkovi apod.).

Existuje však ještě jeden zájem, který stojí zcela mimo dosah zúčastněných subjektů, a tím je obecný zájem na rozvoji tržního hospodářství, plynulosti obchodního styku a jistoty soukromoprávního obratu. Tento zájem je mnohdy tak silný, že některé právní úpravy dovedl k uznání nabytí od neoprávněného jako více či méně obecného principu nabývání vlastnického práva.

B. Lurger uvádí, že nabytí od neoprávněného není každodenním problémem spotřebitelů ani obchodníků. Podle jejího názoru v praxi nejčastěji přichází v případě prodeje uměleckých předmětů vyšší hodnoty a použitých motorových vozidel.¹⁷ Z toho dovozují, že poukazuje na nutnost nepřeceňovat tento institut a jeho aplikaci v praxi. Ačkoliv je

¹⁶ DWORKIN, Ronald. *Když se práva berou vážně*. Překlad originálu do českého jazyka. Praha: Oikoymenth, 2001, 455 s. ISBN 80-7298-022-X. S. 46-49.

¹⁷ LURGER, Brigitta. *Political Issues in Property Law and European Unification Projects In HESSELINK, Martijn Willem. The Politics of a European Civil Code*. Kluwer Law International, 2006. 195 s. ISBN 9789041124104. S. 47.

pravdou, že v těchto případech dochází k nabytí od neoprávněného velmi často, v právních řádech států, které umožňují relativně vysokou ochranu nabyvatele v dobré víře, se toto může týkat věcí každodenní spotřeby. Potřeba uznat nabytí od neoprávněného se však neomezuje jen na určitý druh věcí nebo zboží. Jeho aplikovatelnost by měla být potvrzena i tehdy, kdy jsou v soukromoprávním styku obvykle sjednávány určité smluvní (zajišťovací) nástroje, např. výhrada vlastnického práva.

Již bylo zmíněno, že pro demonstraci nabytí vlastnického práva od neoprávněného lze vytvořit právní konstrukci spočívající ve vícestranném právním vztahu. Pojednáno bylo o zájmech vlastníka a zájmech nabyvatele v dobré víře. Nelze však opomenout ten subjekt, který vůbec vyvažování zájmů obou zmíněných subjektů vyvolal, a to neoprávněný převodce. Tento neoprávněný převodce může dokonce dispozicí s věcí spáchat trestný čin. Proto by – zejména v rámci nároků vůči němu uplatňovaných – měla být vzata v potaz míra jeho zavinění. Může se také stát, že převodce na převodu, k němuž nebyl oprávněn, nějakým způsobem profituje (např. prodá nabyvateli za vyšší cenu, než sám koupil); to ale není cílem institutu nabytí neoprávněného a zisku na straně neoprávněného (mnohdy nepoctivého) převodce by mělo být zabráněno, např. pomocí institutu náhrady škody nebo bezdůvodného obohacení.¹⁸

¹⁸ KARNER 2006 op. cit., s. 55.

2 Nabytí vlastnického práva od neoprávněného - obecná východiska

Aby vůbec bylo možné vnímat zkoumanou problematiku v širších souvislostech, nelze se obejít bez několika výchozích poznatků, k jejichž získání využiji zejména historický a srovnávací exkurz. Ke zpřehlednění a orientaci čtenáře pak přistoupím i k přehledu právní úpravy v obou srovnávaných právních řádech.

2.1 Terminologie

V české právní terminologii byl doposud zaužíván v souvislosti s nabýváním vlastnického práva spíše pojem „od nevlastníka“, který však nový občanský zákoník opouští, když nově pracuje s pojmem „od neoprávněného“. Důvodem pro výběr tohoto výrazu byla podle důvodové zprávy nepřesnost označení „od nevlastníka“, neboť např. i komisionář může oprávněně převést vlastnické právo k věci druhé straně vlastním jménem, aniž by byl jejím vlastníkem.¹⁹

Podle mého názoru lze o nabytí od *nevlastníka* hovořit tehdy, pokud má být nabyto vlastnické právo v dobré víře ve vlastnické právo převodce. O nabytí od *neoprávněného* by se pak mělo jednat tehdy, pokud se dobrá víra nabyvatele vztahuje na „pouhé“ oprávnění převodce vlastnické právo převést. To je např. případ neoprávněného komisionáře.

Rakouská terminologie se tomuto problému vyhnula tím, že většinou užívá pojem „dobrověrné nabytí“ (*gutgläubiger Erwerb*), který do popředí staví jako subjekt nikoliv převodce, nýbrž nabyvatele.

V souladu s terminologií užitou v novém občanském zákoníku však bude v práci pro zjednodušení a přehlednost používán termín „od neoprávněného“, i když se v konkrétní situaci může podle výše uvedeného kritéria jednat o nabytí od nevlastníka.

¹⁹ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku, s. 288. Dostupná z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> [citováno 20. prosince 2012].

2.2 Historický exkurz

Málokde je historický exkurz na místě tolik, jako u nabytí vlastnického práva k movité věci od neoprávněného, neboť z něj je právě možné zjistit, proč zde vůbec byla (a je) potřeba zákonného zakotvení tohoto institutu a jak se v průběhu doby vyvíjel. Nelze totiž vystačit s konstatováním, že na počátku byla římskoprávní zásada *nemo plus iuris transferre potest, quam ipse habet* a z důvodu jistoty obchodního styku byla v průběhu doby prolomena. To by byla příliš zkreslující představa.

V římském právu bylo vyloučeno nabytí vlastnického práva od neoprávněného; platila zásada, že nikdo nemůže převést druhému více práv, než sám má. Existovala pouze jedna výjimka, podle které ten, kdo nabýval od státu (*fiscus*) se stal vlastníkem i tehdy, pokud *fiscus* nebyl nositelem práva, které bylo předmětem nabytí. Římské právo soukromoprávní styk neusměrňovalo institutem nabytí od neoprávněného, ale zejména možností vydržení movitých věcí v relativně krátké jednorozhodní lhůtě.²⁰

Nabytí od neoprávněného má kořeny ve starém německém právu, odkud pochází známé pravidlo „*Wo du Deinen Glauben gelassen hast, dort sollst Du ihn suchen*“, tedy „Tam, kde jsi svou víru nechal, ji musíš hledat“. Konkrétně bylo toto pravidlo poprvé zformulováno ve 13. století ve středověké právní knize nazývané *Saské zrcadlo*. To reagovalo na případy, kdy vlastník věc vydá jiné osobě dobrovolně, resp. jí ji svěří (k tomu srov. § 1109 písm. c) NOZ). Nabytí od neoprávněného sice nebylo uznáno, vlastníkovu však v podobných případech byla odepřena reinvindikace.²¹

Požadavek dobré víry na straně nabyvatele byl poprvé zaznamenán v období recepce římského práva, a to v učení *Davidy Mevia*. Ten rozvinul problematiku nabytí od neoprávněného do takové podoby, v jaké je v podstatných rysech přejímána do naší nové právní úpravy. Podle něj je nabytí od neoprávněného třeba odvodit zejména z požadavku spravedlnosti,

²⁰ KARNER, Ernst. Der redliche Mobiliarerwerb aus rechtsvergleichender und rechtsgeschichtlicher Perspektive. *Zeitschrift für Europarecht, Internationales Privatrecht und Rechtsvergleichung*. 2004, č. 3, s. 88. ISSN 2078-1059.

²¹ Blíže k tomu VON AMIRA, Karl a ECKHARDT, Karl August. *Germanisches Recht*. 4. vyd. Svazek II., Berlin: de Gruyter, 1967, 252 s. ISBN 9783111756837. S. 100. Citováno z KARNER 2006 op. cit., s. 84.

přičemž považoval za spravedlivé, aby bylo vlastníkovu odňato jeho vlastnické právo ve prospěch nabyvatele v dobré víře, a to z důvodu ochrany obchodního styku.

V období rozvoje středověkých měst lze i na našem území nalézt stopy ochrany dobré víry nabyvatele na úkor vlastníka z důvodu jistoty majetkových transakcí. V *Příručce práva městského Jana z Gelnhausenu* ze 14. století, která vycházela z Brněnské právní knihy, sloužila přítomnost dobré víry v mysli jednajícího jako jakási „polehčující okolnost“ při vyvozování právních důsledků z neoprávněných dispozic s cizím majetkem.²²

Do konce roku 1950 na našem území platil obecný zákoník občanský, který obsahoval právní úpravu nabytí movité věci v dobré víře od neoprávněného v § 367 OZO. Obecnému zákoníku občanskému předcházely dva návrhy – *Codex Theresianus* a *Návrh Karla Antona von Martini*. *Codex Theresianus* byl dokončen v roce 1766 a ačkoliv stál pevně na římskoprávních zásadách, zejména na principu vindikačním, obsahoval poměrně rozsáhle koncipovanou ochranu nabytí vlastnického práva od neoprávněného. Nerozlišoval mezi nabytím vlastnického práva od neoprávněného u věcí, jejichž držby se vlastník zbavil z vlastní vůle, a věcí, jež byly ukradeny nebo ztraceny. *Codex Theresianus* dokonce navrhoval, aby bylo možné tímto způsobem nabýt vlastnické právo i od detentora²³. Kladl však velmi přísné požadavky na dobrou víru nabyvatele. Martiniho návrh z roku 1797 se naopak vracel ke staré římskoprávní zásadě v duchu přirozenoprávního učení, které sám Martini po vzoru německého právního filozofa *Christiana Wolffa* zastával.²⁴ Byl si však vědom nutnosti „přijmout opatření k zajištění jistoty obchodu a směny“²⁵, a proto také do svého návrhu, který se stal předlohou § 367 obecného zákoníku občanského, ustanovení o nabytí vlastnického práva od neoprávněného zakomponoval. O § 367 OZO, který dodnes platí na území Rakouska, bude blíže pojednáno.

²² K tomu blíže MALÁROVÁ, Lenka. Zásada „bonae fidei“ a institut nabytí věci od nevládníka v *Příručce práva městského Jana z Gelnhausenu*. In ŽATECKÁ, Eva; KOVÁČOVÁ, Lucia et al. *COFOLA 2011: the Conference Proceedings*, 1. vyd. Brno: Masaryk University, 2011, s. 131. ISBN 9788021055827.

²³ Na to shodně poukazuje Bohuslav Petr. PETR, Bohuslav. Zásada „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ a problematika nabývání od nevládníka. *Právní rozhledy*, 2012, č. 20, s. 695. ISSN 1210-6410.

²⁴ KARNER 2006 op. cit., s. 109.

²⁵ Tamtéž.

Občanský zákoník z roku 1950 (zákon č. 141/1950 Sb., dále jen „OZ 1950“) upravoval institut nabytí od neoprávněného podobně jako obecný zákoník občanský, tj. vyloučením možnosti vindikovat věc, pokud byla nabyta oprávněným držitelem, který ji nabyl „výrokem úředním nebo ve veřejné dražbě i mimo úřad provedené a v případě movité věci navíc od někoho, kdo je oprávněn s takovými věcmi obchodovat, anebo od toho, komu ji žalobce sám svěřil“. Při splnění podmínek stanovených v § 154 OZ 1950 nabýval oprávněný držitel vlastnické právo k věci. Tímto způsobem však nebylo možné nabýt vlastnické právo v situaci, kdy žalobcem byla socialistická právnická osoba nebo byl na navrácení věci jejímu vlastníkovi obecný zájem. Původní znění zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále i jen „OZ“), pak umožňovalo nabytí vlastnického práva od socialistické organizace i v případě, že tato nebyla vlastníkem věci (§ 228 OZ). Uvedené ustanovení platilo v nezměněné podobě až do konce roku 1991, kdy bylo zrušeno novelou občanského zákoníku provedenou zákonem č. 509/1991 Sb, kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník. Zatímco obchodní zákoník²⁶ převzal ustanovení o nabytí od neoprávněného ze zrušovaného zákoníku mezinárodního obchodu a pojal je nově do svého § 446, občanský zákoník se podobného ustanovení již nedočkal.²⁷

2.3 Srovnávací exkurz

Jedním z argumentů zákonodárce pro přijetí právní úpravy nabytí vlastnického práva od neoprávněného byla skutečnost, že se podobná úprava tradičně objevuje ve většině právních řádů států Evropy. Tomuto tvrzení lze přisvědčit. Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku však obsahuje jen velmi stručný srovnávací výklad. Na tomto místě by mělo dojít k zasazení obou srovnávaných právních úprav do evropského kontextu.

Obecně lze napříč Evropou rozdělit právní řády podle přístupů k nabytí od neoprávněného do 3 skupin.²⁸

²⁶ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „ObZ“.

²⁷ Podrobněji viz ELIÁŠ, Karel. *Mobilia non habent sequelam* (O nabytí vlastnického práva od neoprávněného). *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 3, s. 61. ISSN 1213-5313.

²⁸ Shodně dělí právní řády i E. Karner; KARNER 2004 op. cit., s. 84.

Pro rozčlenění právních řádů do skupin jsem využila těchto základních kritérií:

- Zda je právním řádem chráněno nabytí od neoprávněného úplatné nebo bezúplatné;
- zda lze od neoprávněného nabýt i věci ztracené, kradené nebo svémocně vlastníkovu odňaté;
- zda existují zákonem definované případy (privilegované skutkové situace či nabývací způsoby), ve kterých může k nabytí od neoprávněného dojít nebo zda je taková možnost připuštěna obecně, bez ohledu na definované nabývací způsoby;
- zda je podmínkou nabytí od neoprávněného převod faktické držby věci (*traditio corporalis*) nebo postačí jiné formy (surogáty) předání jako např. *traditio brevi manu* nebo *constitutum possessorium*;
- zda je stanoven zvláštní režim pro věci, které se vyznačují zvýšenou oběhovostí, např. peníze nebo cenné papíry na doručitele;
- zda lze na základě ustanovení o nabytí od neoprávněného nabýt pouze věci hmotné nebo i nehmotné (např. pohledávky nebo práva; u práv pak práva obecně nebo jen práva užívací, která jsou spojena s detencí věci);
- zda je chráněna dobrá víra ve vlastnické právo převodce nebo v jeho oprávnění převést vlastnické právo;
- zda je rozlišováno mezi nabytím od neoprávněného v občanském a obchodním právu;
- zda je nabytí od neoprávněného chápáno jako výjimka ze zásady *nemo plus iuris* nebo spíše obecný princip.

První skupinu tvoří právní řády států, které jednostranně chrání vlastníka a důsledně prosazují římskoprávní zásadu *nemo plus iuris* (např. právo portugalské, ale i současný český občanský zákoník). Druhá skupina naopak zahrnuje právní řády, které velmi široce chrání nabyvatele v dobré víře oproti vlastníkovu věci (např. právo italské). Většinu právních řádů evropských států však lze pojmut do třetí skupiny, která se snaží najít

kompromisní řešení mezi oběma zmíněnými přístupy (např. právo německé, rakouské a švýcarské).

2.3.1 Nabytí od neoprávněného v portugalském právu

První skupinu reprezentuje portugalské právo, které neuznává možnost okamžitého nabytí vlastnického práva k movité věci od neoprávněného. Při nabytí věci v obchodním styku se však uplatní čl. 1301 Código civil, podle kterého je poctivý nabyvatel povinen věc vlastníkovvi vydat, ovšem může po něm požadovat zaplacení částky ve výši kupní ceny, kterou uhradil převodci.²⁹

Podle čl. 1299 Código civil činí vydržecí doba u movitých věcí 3 roky v případě držby, která se zakládá na nějakém právním titulu. Navíc je podle portugalského práva velmi obtížné vyvrátit domněnku, že držitel je vlastníkem věci (čl. 1268 odst. 1 Código civil). I když tedy není nabytí od neoprávněného umožněno, existují i jiné způsoby, byť ne tolik efektivní, které přesto poctivého nabyvatele chrání.³⁰

2.3.2 Nabytí od neoprávněného v italském právu

Italský právní řád se vyznačuje velmi širokou ochranou poctivého nabyvatele, je tedy představitelem druhé skupiny právních řádů podle výše přijatého členění.

Italské právo nerozlišuje mezi tím, zda došlo k nabytí věcí ztracených, resp. vlastníkem nedobrovolně vydaných a naopak věcí, které vlastník dobrovolně vydal převodci (svěřil). Je tím umožněno nabytí vlastnického práva i k věcem, které byly původnímu vlastníkovvi ukradeny nebo které byly ztraceny.

Podle čl. 1153 odst. 1 italského Codice Civile (dále jen „CC“) nabude ten, komu byla předána movitá věc od neoprávněného vlastnické právo tehdy, pokud byl nabyvatel v době jejího předání v dobré víře v oprávnění převodce a převod vlastnického práva je současně podložen platným právním

²⁹ ARMGARDT, Matthias. Unterschiedliche Typen von Lösungsrechten im europäischen Privatrecht. *Zeitschrift für Europarecht, Internationales Privatrecht und Rechtsvergleichung*. 2007, č. 6, s. 203. ISSN 2078-1059.

³⁰ KARNER 2004 op. cit., s. 84.

titulem. Musí je jednat o takový právní titul, který je obecně způsobilý zajistit nabyvateli vlastnické právo k věci (např. kupní smlouva).

Podle převažujícího názoru italské judikatury je nutným předpokladem pro uplatnění institutu nabytí od neoprávněného předání věci, které demonstruje vůli převodce nakládat s věcí jako se svou vlastní (*animus possidendi*) a skutečnost, že ji má ve své faktické moci (*corpus possessionis*). Na straně nabyvatele však nemusí dojít k bezprostřednímu fyzickému kontaktu s věcí, postačí, pokud může nabyvatel na základě předání věci ovládat věc stejně jako držitel (zejména v případě, kdy dojde k odevzdání věci nikoliv nabyvateli, ale např. nájemci, který v podstatě držbu zprostředkovává, nebo zástupci nabyvatele).³¹

Podle čl. 1153 odst. 3 CC se použijí ustanovení o nabytí od neoprávněného i v případě užívacích práv (např. nájem, pacht, výpůjčka) a v případě zástavního práva. Tato práva jsou totiž také vázána na předání a převzetí věci; musí se však jednat o věc movitou. Jiná práva a nehmotné věci však podle italské právní nauky od neoprávněného nabýt nelze. Je to z toho důvodu, že u těchto věcí nelze hovořit o držbě a už vůbec ne o jejich předání. Navíc nehmotné věci mohou být současně užívány více osobami, což není v souladu s účelem ustanovení § 1153 CC. Judikatura však v otázce nabytí nehmotných věcí od neoprávněného není jednotná a lze se setkat názory, které jsou v rozporu s právní naukou.³²

Podle čl. 1153 odst. 2 CC nabyvatel nabývá vlastnické právo k věci nezatížené právy třetích osob, ovšem pouze za předpokladu, že je v dobré víře ve vztahu k nezatížení věci takovými právy.

V italském právu se nepředpokládá úplatný právní titul, nejsou dokonce ani definovány nabývací způsoby jako např. v rakouském právu, na základě kterých dochází k nabytí od neoprávněného.

2.3.3 Nabytí od neoprávněného v německém právu

Německé právo je představitelem kompromisního řešení, tedy podle přijatého členění třetí skupiny právních řádů. V německém právu je upraveno

³¹ Rozhodnutí italského Kasačního soudního dvora č. 3306/1977, blíže BALESTRA, Lorenzo. *Proprietà e diritti reali*. Svazek 3, Torino: UTET Giuridica, 2012, 752 s. ISBN 9788859807728. S. 474.

³² Např. rozhodnutí italského Kasačního soudního dvora č. 409/1986, č. 3004/1973 a č. 4609/1983.

nabytí od neoprávněného v § 932-936 Bürgerliches Gesetzbuch (dále jen „BGB“). Tato ustanovení se vztahují výhradně jen na věci movité.

Rakouské právo se velmi často při objasňování institutu nabytí od neoprávněného dovolává práva německého, neboť oba právní řády vychází u převodu vlastnického práva k movitým věcem ze stejného principu – principu oddělení závazkově a věcněprávního úkonu a principu tradice.³³

V německém právu se obecně vychází z toho, že převod vlastnického práva neoprávněným, resp. jakékoli nakládání s cizím právem je zásadně neplatné. Tuto zásadu však prolamuje výjimka spočívající v nabytí vlastnického práva od neoprávněného za splnění zákonem stanovených požadavků.

Předpokladem nabytí od neoprávněného je platná dohoda stran o tom, že má přejít vlastnické právo (tj. právní titul ve smyslu § 929 BGB), předání věci, a to buď jako traditio corporalis nebo jinou způsobilou formou (surogátem) předání, dále existence skutkových okolností, které jsou založeny na držbě věci a jsou schopny vyvolat právní zdání, že převodce je vlastníkem (§ 932-934). Dále musí být splněna podmínka dobré víry nabyvatele a skutečnost, že věc vlastníkovi „nezmizela“ (*abhandenkommen*).³⁴ Je tedy obecně vyloučeno, aby byla věc ztracená nebo vlastníkovi ukradená nabyta od neoprávněného.

Pokud jde o dobrou víru nabyvatele, pak jí škodí pouze úmysl nebo hrubá nedbalost. Existence dobré víry se předpokládá, takže důkazní břemeno je v německém právu postaveno tak, že povinnost tvrzení a povinnost důkazní leží na vlastníkovi věci, který musí prokázat, že nabyvatel nebyl v dobré víře.³⁵ Podle § 932 odst. 1 BGB je rozhodujícím časovým momentem pro posouzení dobré víry nabyvatele okamžik dokonání procesu převodu vlastnického práva (ve standardním případě se jedná o okamžik předání věci). Dobrá víra se musí vztahovat na vlastnické právo převodce,

³³ K tomu srov. BAUR, Jürgen a STÜRNER, Rolf. *Sachenrecht*. München: C. H. Beck, 2009, 1086 s. ISBN 9783406544798. S. 637.

³⁴ Pod pojmem *abhandenkommen* se rozumí jak ztráta věci, tak její svémocné odnětí, zejména ukradení. K předpokladům nabytí od neoprávněného podrobně SCHULTE-NÖLKE, Hans. In SCHULZE, Reiner et al. *Bürgerliches Gesetzbuch Handkommentar*. 7. vyd. München: C. H. Beck, 2012. 2776 s. ISBN 9783832968106. Komentář k § 932 BGB, marg. 1. Dostupné z: www.beck-online.de [citováno 12. ledna 2013].

³⁵ Podrobněji k tomu v kapitole 3.4.6 o důkazním břemenu.

nikoliv na pouhé oprávnění věc převést. Z toho existuje výjimka vztahující se na nabytí od podnikatele při výkonu jeho podnikatelské činnosti, který nebyl k převodu vlastnického práva k věci oprávněn (§ 366 Handelsgesetzbuch). Zde postačí dobrá víra v oprávnění převodce.³⁶

Požadavek předání věci (*Übergabe*) je možné splnit i jinak než skutečným faktickým předáním věci (*traditio corporalis*). Postačí, pokud převodce disponuje oprávněním a schopností držbu nabyvateli zajistit (*Besitzverschaffungsmacht*). Jedná se např. o situace, kdy převodce uloží osobě, která má věc u sebe, aby ji vydal nabyvateli. Podobně může nabyvatel označit osobu, které má být věc předána. Rovněž lze využít i jiné surogáty předání. U *traditio brevi manu* však musí být splněn požadavek, že nabyvatel má věc v držbě právě od převodce, neboť jinak by na jeho straně nebyla naplněna skutková podstata právního zdání, která zakládá jeho dobrou víru, že převodce je vlastníkem věci. U *constituti possessorii* je situace složitější, neboť zprostředkovaná držba nabyvatele nemůže být dostatečným podkladem jeho dobré víry. Proto § 933 BGB ztěžuje (spíše do doby předání věci vylučuje) nabytí od neoprávněného v případě, že došlo k předání na základě *constituti possessorii* tak, že nabyvatel vlastnické právo nabude, až mu bude věc převodcem skutečně předána s výjimkou případů, kdyby nebyl v této době v dobré víře. Vlastnické právo se v podstatě tak nabývá až splněním podmínky, kterou je faktické předání věci. Do té doby tedy věc patří ještě vlastníkovu a neoprávněný převodce tak stále drží věc pro vlastníka.

Německé právo umožňuje provést předání věci v případě, že má třetí osoba věc u sebe, také *postoupením nároku na vydání věci*. Pokud věc nepatří převodci a tento je tzv. zprostředkovaným držitelem (např. v případě, že věc má u sebe nájemce), pak se nabyvatel stává vlastníkem tehdy, pokud mu převodce postoupí nárok na vydání věci. Pokud však převodce není zprostředkovaným držitelem (např. koupil věci, které má u sebe ve skladu třetí osoba pod výhradou vlastnického práva), pak nabývá nabyvatel vlastnické právo až předáním těchto věcí (§ 934 BGB).

Poslední poznámka směřuje k posouzení, za jakých okolností zanikají práva třetích osob váznoucí na věci. Nabyvatel za splnění podmínek nabytí

³⁶ KROPHOLLER, Jan. *BGB Studienkommentar*. 12. vydání, München: C. H. Beck, 2010, 1166 s. ISBN 9783406601385. S. 707.

od neoprávněného získává věc bez zatížení právy třetích osob pouze v případě, že je také ohledně práv věc zatěžujících v dobré víře (tj. nesmí vědět o tom, že věc je zatížena např. zástavním právem). V případě *traditio brevi manu* nebo pokud v případě *constituti possessorii* a *postoupení nároku na vydání věci* nebude převodce zprostředkovaným držitelem věci, pak zanikají práva třetích osob tehdy, pokud nabyvatel získá držbu věci.³⁷

2.3.4 Nabytí od neoprávněného ve švýcarském právu

Východiskem nabytí od neoprávněného je ve švýcarském právu čl. 714 švýcarského občanského zákoníku (dále jen „ZGB“), podle které platí, že: „*Kdo v dobré víře nabude vlastnické právo k movité věci, stává se jejím vlastníkem, i kdyby převodce nebyl k převodu vlastnického práva oprávněn, pokud je v držbě věci chráněn ustanoveními o držbě*“.

Ve švýcarském právu se vychází z domněnky, že držitel je vlastníkem věci (čl. 930 odst. 1 ZGB). Nabytí od neoprávněného je upraveno v čl. 933 a násl. ZGB.

Tak jako v rakouském právu, spočívá princip převodu vlastnického práva ve Švýcarsku na principu tzv. kauzální tradice, který předpokládá existenci platného právního titulu, na jehož základě dochází předáním věci k převodu vlastnického práva. Je však lhostejno, zda takový právní úkon bude úplatný či bezúplatný.³⁸

Podle čl. 933 ZGB lze nabýt vlastnické právo k movité věci v dobré víře od neoprávněného převodce, kterému vlastník věc svěřil. Věci ztracené nebo jinak vlastníkovu odňaté mohou být nabyty od neoprávněného za splnění předpokladů pro nabytí vlastnického práva tehdy, pokud ve lhůtě 5 let nebudou vindikovány držitelem, kterému byly takto ukradeny nebo ztraceny (čl. 934 odst. 1 ZGB).

Zvláštní režim mají věci kradené nebo ztracené, pokud byly nabyty v dražbě, na trhu nebo od podnikatele, který obchoduje určitým druhem věcí. Ty mohou být během lhůty 5 let vindikovány původním držitelem jen oproti

³⁷ OECHLER, Jürgen. In SÄCKER, Jürgen a RIXECKER, Roland et al. *Münchener Kommentar zum BGB*. München: C. H. Beck, 2009. 2710 s. ISBN 9783406548468. Komentář k § 934 BGB, marg. 10-12. Dostupné z: www.beck-online.de [citováno 19. února 2013].

³⁸ KARNER 2006 op. cit., s. 37.

zaplacení ceny, kterou za ně nabyvatel zaplatil (čl. 934 odst. 2 a 3 ZGB).³⁹

To se netýká peněz a cenných papírů na doručitele, které, ač byly ukradeny nebo ztraceny, zásadně nemohou být předmětem reivindikační žaloby vůči nabyvateli (čl. 935 ZGB).

Nabytí od neoprávněného je vyloučeno pochopitelně tehdy, pokud nabyvatel nebyl v dobré víře; dřívější držitel tak může kdykoliv požadovat vydání věci. Pokud ale ani dřívější držitel nebyl v dobré víře, nemůže vindikovat věc oproti pozdějšímu držiteli věci (čl. 936 ZGB).

Ve švýcarském právu je možné předání věci i na základě *constituti possessorii*. Nepožaduje se tedy faktický převod držby věci a její ztráta na straně převodce.⁴⁰

2.3.5 Lokalizace rakouské a české právní úpravy nabytí od neoprávněného v Evropě

Byť jsem na začátku kapitoly vymezila 3 skupiny právních řádů, je třeba konstatovat, že takové rozdělení je velmi zjednodušující a schematizující. Odpůrci přijatého členění by mohli právem namítnout, že i ty právní řády, kde převažuje princip ochrany vlastníka, většinou obsahují nějaké ustanovení o ochraně dobré víry v soukromoprávním styku nebo se dá k podobnému výsledku dojít i přímou aplikací zásad soukromého práva a všechny tedy představují jakési kompromisní řešení. Čím se však právní řády navzájem liší, je míra kompromisu mezi ochranou soukromoprávního styku (potažmo nabyvatele) a vlastníka, na základě které byly právní řády rozděleny.

Současné české právo je sužováno dichotomií občanskoprávních a obchodněprávních závazkových vztahů, což má význam i pro věcná práva. Zatímco v obchodním styku nabytí od neoprávněného lze (§ 446 ObZ),

³⁹ Zvláštní režim mají také kulturní statky, u nichž se nárok na jejich vydání promlčuje jeden rok poté, co se vlastník dozvěděl o tom, kde a u koho se tyto kulturní statky nachází, nejpozději však do 30 let od jejich ztráty nebo krádeže, k tomu srov. čl. 934 odst. 2 ZGB; z literatury podrobně ANTON, Michael. *Rechtshandbuch Kulturgüterschutz und Kunstrestitutionsrecht*, Svazek 2. Walter de Gruyter, 2010. 1268 s. ISBN 9783899497243.

⁴⁰ KRIMPHOVE, Dieter. *Das europäische Sachenrecht: Eine rechtsvergleichende Analyse nach der Komparativen Institutionenökonomik*. Lohmar: Josef Eul Verlag, 2006. 536 s. ISBN 9783899364293. S. 341.

v občanském právu – až na výjimky – to možné není.⁴¹ Proto by současné české právo bylo možné spolu s právem portugalským zařadit do skupiny první, tedy do skupiny vyznačující se převažující ochranou vlastníka.

Rakouské právo je představitelem kompromisního řešení, patřilo by tedy do třetí skupiny právních řádů podle přijatého členění. Do této skupiny by bylo možné zařadit i další země německého právního okruhu, a to Německo a Švýcarsko. Nelze si však nevšimnout, že rakouské právo se v rámci kompromisního řešení pohybuje spíše na hranici se skupinou první, tedy právních řádů více chránících vlastníka než poctivého nabyvatele. V rakouském právu je sice připuštěno nabytí věcí ztracených nebo kradených od neoprávněného, na druhou stranu jsou však taxativně definovány nabývací způsoby, na základě nichž může k nabytí od neoprávněného dojít. To, že je rakouské právo blíže ochraně vlastníka než poctivého nabyvatele, se projevuje také v tom, že nabytí od neoprávněného definuje na základě vyloučení vindikační žaloby (viz níže), tedy považuje jej spíše za výjimku ze zásady *nemo plus iuris*, a že se vždy musí jednat o nabytí úplatné.

Nová česká právní úprava tenduje spíše k zařazení do skupiny druhé, která se vyznačuje relativně širokou ochranou poctivého nabyvatele, kam by patřilo i právo italské. Podle nového občanského zákoníku totiž lze nabýt i věci kradené a ztracené (v případech uvedených v ustanoveních §§ 1110 a 1111 NOZ však lze tyto věci v určité lhůtě vindikovat). Navíc lze mimo definované nabývací způsoby od neoprávněného nabýt i v jiných případech. Je otázkou, zda je podmínkou nabytí i převod faktické držby věci, když se princip převodu vlastnického práva nově zakládá (není-li sjednáno jinak) pouze na účinnosti smlouvy (k tomu viz níže). Úplatné nabytí je pak chráněno pouze v případě, kdy neoprávněný převedl věc, kterou mu vlastník svěřil a v případě prodeje použité movité věci od podnikatele, který takovými věcmi obchoduje v rámci běžného obchodního styku při své podnikatelské činnosti (§ 1110 NOZ).

⁴¹ J. Bejček v této souvislosti poukazuje na to, že v rámci jednoho právního řádu existují dvě diametrálně odlišná řešení a jejich použití závisí jen na tom, zda jde o vztah obchodněprávní či občanskoprávní. K tomu BEJČEK, Josef. In FALDYNA, František et al. *Obchodní zákoník s komentářem. II. díl.* 1. vyd. Praha: Codex, 2000. 698 s. ISBN 8086395030. S. 332. Ke shodnému problému se vyjádřil v širších souvislostech i M. Kindl. K tomu srov. KINDL, Milan. Peripetie nabývání vlastnictví (od nevlastníků). *Právní rozhledy*, 1998, č. 5, s. 236 a násl. ISSN: 1210-6410.

2.4 Právní úprava

Nabytí vlastnického práva od neoprávněného k movité věci je v novém občanském zákoníku upraveno v ustanoveních § 1109 – 1113. Lze přivítat, že byly do jednoho ustanovení shrnuty dosavadní „výjimky“ ze zásady nemo plus iuris (§ 486 OZ, § 446 ObZ, § 20 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů, § 96 odst. 3 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů).⁴²

V rakouském právu je centrálním ustanovením pro nabytí movité věci od neoprávněného § 367 OZO, který byl obsažen v již původním znění obecného zákoníku občanského z roku 1811. Toto ustanovení bylo pouze jednou novelizováno, a to v roce 2005 zákonem Handelsrechts-Änderungsgesetz⁴³ (dále jen „HaRÄG“), kterým byl do § 367 přidán odstavec druhý a byla sjednocena právní úprava v občanském a obchodním právu.⁴⁴ Ustanovení § 367 odst. 1 OZO tak zní: *„Vlastnickou žalobu je třeba zamítnout vůči řádnému a poctivému držiteli movité věci, pokud prokáže, že věc nabyl za úplatu ve veřejné dražbě, od podnikatele při obvyklé podnikatelské činnosti nebo od někoho, komu dřívější vlastník věc svěřil. V těchto případech nabude řádný a poctivý držitel vlastnické právo. Nárok dřívějšího vlastníka na náhradu škody vůči tomu, komu věc svěřil, nebo jiným osobám, zůstává nedotčen.“* Ustanovení § 367 odst. 2 OZO platí v této podobě: *„Jestliže je věc zatížena právem třetí osoby, zaniká toto právo nabytím vlastnictví řádným a poctivým držitelem, ledaže tento držitel není poctivým ve vztahu k tomuto právu.“*

Dobrá víra nabyvatele je definována v § 368 OZO, který současně obsahuje okolnosti, na základě kterých je vyloučena a stanoví, že důkazní břemeno o existenci těchto okolností nese vlastník.

Je třeba připomenout, že v rakouském právu je nabytí od neoprávněného výjimkou ze zásady, že nikdo nemůže převést na jiného více práv, než sám má (§ 442 věty třetí OZO).

⁴² Z textu nového občanského zákoníku je však patrné, že nadále není nabytí od neoprávněného – tak jako v rakouském právu – považováno za výjimku ze zásady nemo plus iuris, spíše lze vyzorovat výraznější orientaci k principu právní jistoty a ochrany plynulého obchodního styku, zakládající se na dobré víře nabyvatele.

⁴³ BGBl. I Nr. 120/2005; úplné znění dostupné na www.ris.bkv.gv.at.

⁴⁴ V obchodním právu dříve platil § 366 Handelsgesetzbuch (rakouský obchodní zákoník).

V současném českém právu není okamžité nabytí od neoprávněného – na rozdíl od úpravy v obchodněprávních vztazích (§ 446 ObZ) - možné. OZ však umožňuje nabytí věci od nepravého dědice (§ 486 OZ).⁴⁵

V rakouském právu pak jsou zvláštní způsoby nabytí movité věci od neoprávněného kromě § 367 OZO uvedeny také v § 371 OZ, který se týká nabytí vlastnického práva v dobré víře v případě peněz a cenných papírů a dále nabytí v dobré víře od zdánlivého (rozuměj nepravého) dědice (*Scheinerbe*) podle § 824 poslední věty OZO.

Nový občanský zákoník pak upravuje nabytí movité věci od neoprávněného v jednom pododdíle ve více ustanoveních. Ustanovení § 1109 NOZ umožňuje nabytí vlastnického práva k věcem, které nejsou zapsány ve veřejných seznamech, v dobré víře v oprávnění druhé strany k převodu vlastnického práva na základě řádného titulu, došlo-li k nabytí v případech uvedených pod a) - f). Následuje ustanovení § 1110 NOZ, které se vztahuje na úplatné nabytí použitých movitých věcí od podnikatele, který takovými věcmi obchoduje a vylučuje nabytí těchto věcí od neoprávněného v situaci, kdy vlastník věci prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo svémocně a od tohoto okamžiku neuplynuly více než 3 roky. Ustanovení § 1111 NOZ se pak má vztahovat na jiné případy než uvedené v § 1109 a 1110 NOZ a umožňuje nabytí od neoprávněného za předpokladu dobré víry nabyvatele v oprávnění převodce, nejedná-li se o případ, kdy vlastník prokáže, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu. Ustanovení § 1112 NOZ stanoví, že dobré víry nebo vlastnického práva převodce se nemůže dovolat ten, kdo získal movitou věc v případě, že věděl, že vlastnické právo bylo nabyto od neoprávněného. Určité věci (§ 1113 NOZ) jsou pro jejich povahu vyloučeny z aplikace ustanovení § 1110-1112 NOZ.

Na závěr je třeba připomenout, že ustanovení o nabytí od neoprávněného se v obou právních řádech týkají pouze nabytí na základě

⁴⁵ Rovněž také je umožněno zastavení cizí movité věci (§ 161 OZ). Uvádí se také, že k nabytí od neoprávněného dochází i při prodeji nevyzvednuté věci zhotovitelem v § 656 OZ a prodeji nevyzvednuté zásilky podle § 773 OZ, k tomu PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originárním způsobem*. Praha: C. H. Beck, 2011. 183 s. ISBN 9788074003325. S. 161.

právního úkonu, nikoliv nabytí vlastnického práva na základě zákona nebo rozhodnutí státního orgánu.⁴⁶

2.5 Vliv zvoleného principu převodu vlastnického práva na institut nabytí od neoprávněného

Značný vliv na institut nabytí od neoprávněného má princip, který se uplatňuje při převodu vlastnického práva. Lze zobecnit, že se v evropských zemích uplatňují dva principy – princip tradice (obligační - smlouva zakládá jen právo na převod vlastnictví, ke kterému dochází tradicí) a princip konsenzuální (translační – vlastnictví přechází už samou smlouvou). V rakouském obecném zákoníku občanském, který v této otázce čerpal z římského práva, se vlastnické právo převádí tradicí. V právu českém došlo ke značnému posunu. Současný občanský zákoník totiž také vychází z principu tradice, pokud se účastníci nedohodli jinak nebo jinak nestanovil právní předpis (§ 133 odst. 1 OZ). Nový občanský zákoník však – po vzoru italského a francouzského práva – stojí na principu konsenzuálním s tím, že lze sjednat něco jiného nebo je možné, aby jinak stanovil zákon (§ 1099 NOZ). Princip konsenzuální je zdrojem problémů spojených s nabýváním věcí od neoprávněného a je nepochybně třeba dobré víře nabyvatele, kterému nebyl převod vlastnického práva k věci znám z důvodu jejího nepředání, poskytnout vyšší ochranu. Z tohoto důvodu také obsahují právní řády – včetně českého – zvláštní právní úpravu vícečetného převodu vlastnického práva k věci (u věcí movitých § 1100 NOZ). *E. Karner* poukazuje na to, že podobné komplikace jako u konsenzuálního principu se objevují i u převodu věci na základě principu tradice tehdy, pokud je předání uskutečněno pomocí *constituti possessorii* (§ 428 OZO). Jedná se o situaci, kdy vlastník A převede vlastnictví věci na osobu B, věc si však u sebe ponechá a následně vlastnické právo převede na osobu C, opět s tím, že věc zůstává v jeho držbě⁴⁷. Klade se tak otázka, zda C může nabýt vlastnické právo v dobré víře.

⁴⁶ K tomu v kontextu rakouského práva BINDER, Martin. *Sachenrecht*. Wien: Verlag Österreich, 2003. 552 s. ISBN 3704640042. S. 124.

⁴⁷ KARNER 2006 op. cit., s. 132.

Jak již zdůraznil *P. Tégl*⁴⁸, u některých právních řádů (uvádí německý a polský) takový problém nastat nemůže, protože *constitutum possessorium* není považováno za řádný způsob převodu držby při nabývání vlastnického práva od neoprávněného. Rakouský právní řád umožňuje i takový výklad, že tímto způsobem může osoba C nabýt vlastnické právo v dobré víře, ačkoliv A již nebyl vlastníkem věci a věc má stále u sebe⁴⁹; část rakouské teorie však tento závěr odmítá.⁵⁰ Vzhledem k tomu, že v novém občanském zákoníku platí konsenzuální princip převodu vlastnického práva, není předání věci vůbec předpokladem nabytí vlastnického práva, a to zřejmě ani od neoprávněného.⁵¹

⁴⁸ TÉGL 2009 op. cit., 351.

⁴⁹ Tak např. ECCHER, Bernhard. In KOZIOL, Helmut; BYDLINSKI, Michael a BOLLENBERGER, Raimund. *ABGB-Kurzkommentar*. Wien: Springer, 2011. 2328 s. ISBN 9783709101711. S. 359.

⁵⁰ LEUPOLD, Petra. In KERSCHNER, Ferdinand; VONKILCH, Andreas a FENYVES, Attila. *Kommentar zum ABGB - Klang-Kommentar. §§ 353 - 379, Sachenrecht*. 3. vyd. Wien: Manz, 2011. 755 s. ISBN 9783704656957. S. 620.

⁵¹ Některé právní řády, které zastávají konsenzuální princip převodu vlastnického práva, však přesto u nabytí od neoprávněného vyžadují faktické předání věci nabyvateli, protože právě předání věci je hlavním ukazatelem dobré víry nabyvatele (tak např. právní řád italský, k tomu BALESTRA 2012 op. cit., s. 474). Nový občanský zákoník používá pojem „získal – li“, ze kterého však není zřejmé, zda má jít o získání držby věci nebo získání „do vlastnictví“. Pouze u vícečetného převodu vlastnického práva by získal vlastnické právo ten nabyvatel, kterému by vlastník věc vydal dříve (k tomu srov. § 1100 odst. 1 NOZ). K tomu kriticky KARNER, Ernst. K úpravě poctivého nabytí movitých věcí podle návrhu českého občanského zákoníku. In ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a TICHÝ, Luboš. *Sborník statí z diskusních fór o rektifikaci občanského práva konaných 22. února a 14. března 2008 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy*. Beroun: Eva Rozkotová – IFEC, 2008. 342 s. ISBN 9788090420908. S. 292.

3 Předpoklady nabytí vlastnického práva od neoprávněného

3.1 Předmět nabytí vlastnického práva od neoprávněného

3.1.1 Obecně

V rakouském právu je podle § 367 OZO umožněno nabytí od neoprávněného pouze v případě hmotných movitých věcí.⁵² Tímto způsobem může být nabyto i příslušenství věci nebo samostatná (oddělitelná) součást věci, ovšem jen tehdy, je-li takové nabytí kryto řádným právním titulem.⁵³ Vyloučeno je však např. nabytí pohledávky a obchodního podílu v obchodní společnosti od neoprávněného. Nelze souhlasit s B. Petrem, že v rakouském právu je možné nabytí pohledávky od neoprávněného, neboť existuje „*stále udržovaná stará judikatura....., jsou ale i opačná rozhodnutí*“⁵⁴. Stávající rakouská praxe i právní teorie se shoduje na jasném stanovisku, že pohledávka zásadně nemůže být způsobilým předmětem nabytí vlastnického práva od neoprávněného⁵⁵. Nejedná se tedy o žádný exces v rozhodovací praxi, ale o ustálený názor. Odkaz učiněný v článku B. Petra na rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 3. července 1979, sp. zn. 5 Ob 627/79, který má být důkazem toho, že rakouská judikatura „udržuje“ možnost nabytí pohledávky od neoprávněného, není vůbec přiléhavý. Ba

⁵² KERSCHNER 2011 op. cit., s. 604. Nabytí práv a pohledávek podle ustanovení o nabytí od neoprávněného je zásadně v rakouském právu vyloučeno. K nemožnosti nabytí od neoprávněného pomocí analogie legis nájemní právo rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora (dále jen „OGH“) ze dne 3. září 2009, sp. zn. 2 Ob 126/09g. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 18. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>. V tomtéž rozhodnutí OGH uvedl, že ani pohledávku takto nabyt nelze, neboť to odporuje účinkům cese pohledávky podle § 1394 OZO, podle kterých postupitelova a postupníková práva plynoucí z pohledávky jsou shodná.

⁵³ Rozhodnutí OGH ze dne 22. prosince 1999, sp. zn. 8 Ob 157/99t In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 11. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>; dále HOLZNER, Christian. Gutgläubiger Rechtserwerb an Nebensachen (Teil I). *Juristische Blätter*, 1994. s. 511 a násl. ISSN 0022-6912.

⁵⁴ PETR 2012 op. cit., s. 698.

⁵⁵ Z judikatury zejména rozhodnutí OGH ze dne 7. září 1971, sp. zn. 4 Ob 588/71. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 16. září 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>; z novější judikatury např. rozhodnutí OGH ze dne 3. září 2009, sp. zn. 2 Ob 126/09g. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 18. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>. Z odborné (komentářové) literatury zejména KERSCHNER 2011 op. cit., s. 604 nebo SCHWIMANN, Michael et al. *ABGB-Praxiskommentar*. Wien: LexisNexis, 2005. 468 s. ISBN 9783700730644. S. 166. Uvádí pouze jedna výjimka - nabytí práva v důvěře v prohlášení někoho, kdo jej činil jen zdánlivě (§ 916 odst. 2 OZO).

naopak i v tomto judikátu bylo jasně konstatováno, že pohledávku od neoprávněného nabýt nelze.⁵⁶ V praxi se ustálil také názor, že i nemovitosti, které nejsou předmětem veřejné evidence, mohou být na základě analogie nabyty za předpokladů stanovených v § 367 OZO od neoprávněného.

Rakouská doktrína připouští nabytí od neoprávněného pouze u věcí movitých, tedy nikoliv u pohledávek a práv. Analogicky však připouští nabytí věcného břemene váznoucího na hmotné movité věci.⁵⁷ Zvláště je upraveno nabytí zástavního práva v dobré víře (§ 456 OZO).

Recentní česká judikatura při výkladu ustanovení § 446 ObZ, který explicitně umožňuje nabytí vlastnického práva od neoprávněného, došla k závěru, že pojem „zboží“ v tomto ustanovení použitý je třeba chápat jako každou movitou věc, která je předmětem kupní smlouvy podle § 409 ObZ, i když tato věc nebude dále prodávána.⁵⁸ Naopak vyloučila možnost aplikace § 446 obch. zák. na nabytí obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným⁵⁹ a na nabytí práv a povinností spojených s členstvím v bytovém družstvu.⁶⁰

V novém občanském zákoníku je však třeba pro účely nabytí od neoprávněného rozlišovat mezi věcmi, které nejsou zapsány ve veřejném seznamu (tedy včetně věcí nemovitých, které nejsou předmětem evidence ve veřejném seznamu) a věcmi movitými. Na věci, které nejsou zapsány ve veřejném seznamu, se vztahuje § 1109 NOZ umožňující nabytí v dobré víře v tam stanovených případech. Naopak se § 1109 NOZ nevztahuje na věci movité, které předmětem veřejných seznamů jsou. Movité věci (již bez rozlišení, zda jsou nebo nejsou předmětem evidence ve veřejném seznamu), lze od neoprávněného nabýt v dobré víře i za podmínek stanovených v §§

⁵⁶ Z odůvodnění: „Právní úprava věcných práv není použitelná na práva závazková. To neplatí jen pro § 367 ABGB a 366 HGB, jejichž *neaplikovatelnost* na nabytí pohledávky žalobkyně sama připouští, nýbrž i pro samotnou vlastnickou žalobu podle § 366 ABGB...“

⁵⁷ HOLZNER, Christian. In KLETECKA, Andreas a SCHAUER, Martin. *ABGB-ON*. Wien: Manz, 2010. 4300 s. ISBN 9783214090807. Komentář k § 367 ABGB, marg. 2. Dostupné z: www.rdb.at [citováno 16. února 2013].

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu (dále jen „NS“) ze dne 30. září 2004, sp. zn. 32 Odo 671/2003. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18. října 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

⁵⁹ Rozsudek NS ze dne 23. září 2008, sp. zn. 29 Cdo 2287/2008. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

⁶⁰ Usnesení NS ze dne 15. září 2010, sp. zn. 29 Cdo 2852/2009. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 8. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

1110 a 1111 NOZ. Pokud jde o ustanovení § 1109 NOZ, snad by se mohla klást otázka, zda takovou věcí může být i pohledávka nebo právo (např. nájemní⁶¹), a to vzhledem k širokému pojetí věci v právním smyslu (§ 489 NOZ). V rakouském právu z důvodu „nehmotnosti“ pohledávky jako věci je její nabytí od neoprávněného vyloučeno, podle nového občanského zákoníku je však věcí, která není zapsána ve veřejném seznamu, nepochybně i pohledávka a právo. Klíčem k řešení této úvahy pravděpodobně bude ustanovení § 979 NOZ. Vzhledem k tomu, že dispozice s pohledávkou je upravena ve zvláštních ustanoveních obligačního práva a aplikace ustanovení od neoprávněného by vedla k zjevně nepraktickým důsledkům, bude třeba ve shodě s rakouským právem přijmout názor, že nabytí pohledávky podle ustanovení o nabytí od neoprávněného není možné.⁶² Tento problém nevzniká u ustanovení § 1110 a § 1111 NOZ, které se vztahují jen na věci movité.

Jaké důsledky by však mělo – a možná bude mít – široké pojetí věci v právním smyslu (§ 489 NOZ), není možné přesně odhadnout. Pokud však bude ustanovení § 1109 a násl. NOZ vykládáno v tom smyslu, že jeho předmětem může být i pohledávka a právo, je třeba připomenout, že převod pohledávky probíhá podle zásad postoupení pohledávky, což je institut závazkového práva, na který v zásadě – a to ani na základě analogie – nelze aplikovat ustanovení o právech věcných.⁶³ Pohledávku navíc nelze fyzicky mít u sebe, což vylučuje právní zdání, že ten, kdo má věc u sebe, je jejím vlastníkem, jakožto jeden z nejvýznamnějších ukazatelů dobré víry nabyvatele.

⁶¹ Široký koncept věci (§ 489 NOZ) byl sice přejat z rakouského obecného zákoníku občanského, který obsahuje podobnou definici věci (§ 285 OZO). Pojem věci byl však v průběhu platnosti obecného občanského zákoníku výrazně doktrinálně omezen a aplikace ustanovení o věcných právech i na pohledávky a imateriální statky bývá otevřeně označována za „vedoucí k nepraktickým důsledkům“. K tomu srovnej KOZIOL 2011 op. cit., s. 267.

⁶² Je také otázkou, do jaké míry se ustanovení o nabytí od neoprávněného bude vztahovat na práva a další nehmotné věci, pokud je dispozice s nimi upravena jinde. V této souvislosti je z právně srovnávacího hlediska třeba upozornit na to, že např. v italském právu lze od neoprávněného nabýt i užívací práva (např. nájem, pacht či výpůjčku) a právo zástavní.

⁶³ K tomu srov. rozhodnutí OGH ze dne 7. září 1971, sp. zn. 4 Ob 588/71, dále rozhodnutí OGH ze dne 7. února 1968, sp. zn. 5 Ob 12/68. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 19. září 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>; z novější judikatury rozhodnutí OGH ze dne 16. října 2001, sp. zn. 4 Ob 241/01x. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 16. září 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/> a rozhodnutí OGH ze dne 3. září 2009, sp. zn. 2 Ob 126/09 g.

Přikláníla bych se proto k vyloučení aplikace ustanovení o nabytí od neoprávněného na pohledávky, a to na základě § 979 NOZ.

3.1.2 Nabytí vedlejších věcí od neoprávněného

Podle § 121 odst. 1 OZ jsou příslušenstvím věci, které náleží vlastníku věci hlavní a jsou jím určeny k trvalému užívání s věcí hlavní. Současná česká právní praxe vychází z toho, že příslušenství je samostatnou věcí, kterou lze převádět bez současného převodu vlastnictví k věci hlavní a převod hlavní věci nezakládá současný převod příslušenství, ledaže je tak výslovně uvedeno ve smlouvě.⁶⁴

Nový občanský zákoník však k příslušenství přistupuje jinak, když jej v § 510 odst. 1 NOZ definuje jako „*vedlejší věc vlastníka u věci hlavní (zde zřejmě v textu zákona došlo k písařské chybě, předložku u je třeba vypustit – pozn. ED), je-li jejím účelem, aby se jí trvale společně užívalo spolu s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení.*“ Na to navazuje § 510 odst. 2 NOZ, který překonává dosavadní rozhodovací praxi tak, že stanoví vyvratitelnou domněnku, že právní jednání a práva a povinnosti týkající se věci hlavní se týkají i příslušenství. Nadále se tedy bude příslušenství převádět spolu s hlavní věcí, i když nebude ve smlouvě výslovně uvedeno.

Nově přijaté řešení v novém občanském zákoníku odpovídá režimu příslušenství v obecném zákoníku občanském. Z ustanovení § 1047 a § 1061 OZO vyplývá, že v pochybnostech se vztahuje převod a zastavení hlavní věci i na příslušenství. Jak nový občanský zákoník, tak ale i soudní praxe v Rakousku požadují, aby vlastník věci hlavní byl současně vlastníkem příslušenství. Jak však postupovat v situaci, kdy některá z vedlejších věcí, které se převádí spolu s hlavní věcí, nebude patřit vlastníkovu hlavní věci, ale třetí osobě? Může nabyvatel nabýt vlastnické právo k této vedlejší věci, je-li v dobré víře?

Domnívám se, že nabytí vedlejší věci od neoprávněného je možné. Je však třeba zkoumat naplnění všech podmínek nabytí od neoprávněného (tj.

⁶⁴ K tomu srov. rozsudek NS ze dne 26. září 1997, sp. zn. 3 Cdon 1248/96. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 28. října 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>, uveřejněný v časopise Právní rozhledy 1998, č. 6, s. 331. ISSN 1210-6410.

zejména dokonáný převod vlastnického práva a objektivně poměřovanou dobrou víru nabyvatele).

Protože domněnka současného převodu vedlejších věcí s věcí hlavní (§ 510 odst. 2 NOZ a §§ 1047 a 1061 OZO) se vztahuje pouze na situace, kdy vlastníkem věci vedlejší je vlastník věci hlavní, je třeba nejdříve zkoumat, zda je nabytí „cizí“ vedlejší věci kryto platným právním titulem. Přitom nemusí být takové příslušenství ve smlouvě o převodu věci hlavní zmíněno výslovně, je možné, aby vůle ho převést vyplývala (konkludentně) ze smlouvy nebo z jednání nebo chování účastníků, které předcházelo uzavření smlouvy.⁶⁵ V rakouském právu je třeba k dokonání převodu vlastnického práva předání věci. Protože v novém českém občanském zákoníku platí konsenzuální princip převodu vlastnického práva, převádí se vlastnické právo pouhou smlouvou. Je však otázkou – a budu se jí zabývat níže – jestli je možné na předání věci rezignovat v případě, kdy má být vlastnické právo nabyto od neoprávněného. V případě převodu vedlejších věcí totiž absence předání věci navozuje pochybnosti, zda bylo vůbec vůlí vlastníka hlavní věci současně disponovat i s vedlejší věcí.⁶⁶ Také dobrá víra nabyvatele by bez předání věci byla značně podlomena a bylo by třeba o ní pochybovat, případně ji zcela vyloučit. O ostatních požadavcích platí to, co bude níže uvedeno o obecných předpokladech nabytí od neoprávněného.

3.1.3 Zvláštní režimy

V rámci obou srovnávaných právních řádů lze ještě najít několik ustanovení, která umožňují nabytí vlastnického práva od neoprávněného u konkrétně vymezených věcí. V rakouském právu se jedná zejména o genericky určené věci, které po smísení nelze nijak individualizovat jako např. peníze nebo cenné papíry na doručitele (§ 371 OZO). V kontextu nového občanského zákoníku pak mají zvláštní režim investiční nástroje, cenné papíry vystavené na doručitele nebo věci nabyté ve veřejné dražbě, dražbě při výkonu rozhodnutí nebo exekuci prodejem movitých věcí a věci nabyté při obchodu na komoditní burze. Tyto věci mohou být nabyty pouze podle § 1109 NOZ, nikoliv tedy v ostatních případech. Důvodem je zajištění

⁶⁵ HOLZNER 1994 op. cit., s. 515.

⁶⁶ Tamtéž, s. 512.

bezpečnosti obchodování s takovými věcmi. O některých z těchto věcí bude blíže pojednáno.

3.1.4 Peníze, cenné papíry a jiné věci genericky určené

Věci genericky určené, jako peníze a cenné papíry na doručitele mají zvláštní režim v obecném zákoníku občanském, čímž představují další výjimku ze zásady *nemo plus iuris*. Podle § 371 OZO totiž nejsou předmětem reivindikační žaloby věci, které nelze podle jejich povahy rozlišit (jako hotové peníze smíšené s jinými hotovými penězi nebo cenné papíry na doručitele). To neplatí tehdy, pokud nastanou okolnosti, na základě kterých může žalobce prokázat své vlastnické právo a na základě kterých žalovaný musel vědět, že není oprávněn si věc přivlastňovat.

Již bylo v této práci zmíněno, že v rakouském právu je nabytí od neoprávněného omezeno pouze na tři nabývací způsoby a týká se pouze hmotných movitých věcí. Ačkoliv se vztahuje hypotéza § 371 OZO obecně na věci, které vzhledem k jejich povaze nelze individualizovat, je třeba dovodit, že předmětem nabytí v dobré víře podle tohoto ustanovení mohou být v zásadě jen peníze a cenné papíry na doručitele, a to z důvodu jejich zvláštní a jim imanentní vlastnosti – oběhovosti. Vlastník ovšem je oprávněn tyto věci vindikovat, unese-li důkazní břemeno o tom, že je skutečně jejich vlastníkem. Věc by měl tedy náležitě individualizovat, tak aby byla popsána takovými znaky, které ji odlišují od jiných věcí téhož druhu.⁶⁷ To je však u genericky určených věcí poněkud obtížné. Problém nenastává tam, kdy je známo, kde se smíšené věci nachází (např. v peněžence), ale tehdy, pokud není známo, kde se takové věci nachází.

Je zřejmé, že i zde šlo rakouské právo cestou vyloučení reivindikační žaloby v souladu s přístupem, který konstantně k nabytí od neoprávněného zaujímá, tedy spíše jako výjimku z obecného principu ochrany vlastnického práva. Zvláštností je, že ač by se zdálo být nasnadě uvažovat o vztahu § 367

⁶⁷ V české soudní praxi shodně rozsudek NS ze dne 29. května 2012, sp. zn. 22 Cdo 4959/2010. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

a § 371 OZO⁶⁸, podle ustáleného právní názoru kromě požadavku dobré víry a nabytí na základě řádného právního titulu tyto dvě normy mnoho nespojuje. Zprv je rozdíl v předmětu nabytí, zadruhé není třeba v případě aplikace § 371 OZO naplnit některý z nabývacích způsobů uvedených v § 367 OZO a nabytí je možné podle § 371 OZO i bezúplatně, neboť posledně uvedené ustanovení bezúplatné nabytí nevylučuje.⁶⁹ Ačkoliv rakouská právní věda přímo tento závěr nepřijala, domnívám se, že ustanovení § 371 není ve vztahu k § 367 *lex specialis*. Vycházím zde zejména z toho, že §§ 367 a 371 OZO jsou výjimkou ze zásady ochrany vlastníka. Základním kamenem koncepce nabytí od neoprávněného v rakouském právu je totiž odepření reivindikační žaloby, z něž existují – dle mého názoru vedle sebe stojící – výjimky §§ 367 a 371 OZO. Snad kromě nezbytnosti řádného právního titulu nabytí mezi oběma ustanoveními existují jen odlišnosti, a to nejen, pokud jde věci, na které se tyto normy vztahují, ale i pokud jde o požadavek „kvality“ dobré víry (viz níže). K podobnému závěru v podstatě dochází i *P. Leupold*, ovšem nezmiňuje se o jedné zásadní otázce, která by diskusi o vztahu obou ustanovení mohla podnítit. Tato otázka se přitom ze zmíněného výkladu podává. Na základě jakého ustanovení bude posuzován případ, pokud budou právě genericky určené věci (zejména peníze a cenné papíry) nabyty některým z nabývacích způsobů upravených v § 367 OZO? Budeme tuto normu považovat za obecnou vztahující se obecně na hmotné movité věci a použijeme § 371 OZO jako *lex specialis*, protože se vztahuje pouze na úzký okruh těchto věcí? Nebo dostane přednost nabývací způsob, který je jedním z hlavních znaků § 367 OZO?

Podle mého názoru lze z hlediska teologického a historického výkladu dojít k závěru, že v uvedeném případě bude třeba posuzovat nabytí peněz a cenných papírů nabývacími způsoby uvedenými v § 367 OZO podle ustanovení § 371 OZO, které předvídá méně rigorózní podmínky nabytí. Účelem posledně zmíněného ustanovení je totiž zajistit plynulý oběh peněz a

⁶⁸ Leupold uvádí v komentáři k § 371, že autorem myšlenky o subsidiární aplikaci § 367 OZO je Zeiller. Ve shodě s ustáleným právním názorem však tento názor vyvrací. KERSCHNER 2011 op. cit., s. 674.

⁶⁹ Rozhodnutí OGH ze dne 28. června 1988, sp. zn. 4 Ob 569/88. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 1. října 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>; opačné argumenty zejména SPIELBÜCHLER, Karl. *Der dritte im Schuldverhältnis*. Wien: Springer, 1973. 304 S. ISBN 9783211812075.

cenných papírů na doručitele, na kterém je vyšší zájem než v případě jiných věcí. Navíc z hlediska historického lze vyzorovat uvolněný režim nabytí smíšených peněz již v římském právu.⁷⁰

Nový občanský zákoník zřejmě počítá s nabytím peněz na základě nabývacích způsobů uvedených v § 1109 písm. a) – f) a i za jiných okolností (§ 1111, neboť § 1110 na peníze nedopadá). Pokud jde o cenné papíry na doručitele, ty lze nabýt pouze na základě nabývacích způsobů § 1109 písm. a) – f) NOZ, neboť aplikace ostatních ustanovení je na ně vyloučena (§ 1113 NOZ).

Na první pohled si lze všimnout, že v rakouském a českém právu mají rozdílný režim cenné papíry na doručitele. Zatímco v rakouském právu dána přednost zájmu na zajištění jejich oběhu, v českém právu je větší důraz kladen na bezpečnost obchodování s nimi. Cenné papíry na doručitele totiž lze podle nového občanského zákoníku nabýt od neoprávněného pouze podle § 1109 NOZ, tedy zákonem standardizovanými nabývacími způsoby. Je otázkou zvážení hodnot, zda dát přednost bezpečnosti obchodování nebo jeho plynulosti. Je však na pováženou, že zatímco obecný zákoník občanský, zřetelně stojící na straně ochrany vlastníka, umožňuje u nabytí cenných papírů na doručitele mnohem volnější režim než v novém občanském zákoníku, který ač se spíše hlásí k ochraně nabyvatele v dobré víře, u téže věci postupuje zcela opačně (tj. omezuje jejich nabytí cenných papírů na doručitele od neoprávněného pouze v určitých standardizovaných situacích).

3.1.5 Věci ztracené, ukradené či jinak svémocně vlastníkov odňaté

Střet principu ochrany dobré víry nabyvatelů a ochrany vlastnického práva se zostřuje zejména v případě rozhodnutí, kterému principu má být dána přednost v případě, že tyto věci byly vlastníkov ukradeny či jinak svémocně odňaty nebo je ztratil. Nelze totiž přehlédnout pnutí mezi situací, kdy vlastník sám svým vlastním jednáním vytvoří zdání, že je vlastníkem někdo jiný (zejména tehdy, pokud věc svěří jinému – typicky na základě obligačního právního vztahu) nebo pokud mu je nedobrovolně věc odňata.

⁷⁰ KASER, Max. *Römisches Privatrecht*. I. díl. München: C. H. Beck, 1955, ISBN nezjištěno. S. 430 a násl.

Právní řády, které uvedené situace nerozlišují, se často vyznačují preferencí ochrany dobré víry na úkor ochrany vlastnického práva.

Pro zahrnutí věcí ukradených, ztracených či vlastníkovi jinak svémocně odňatých mluví v podstatě tytéž argumenty, jaké lze nalézt i v obecné rovině pro „ospravedlnění“ nabytí od neoprávněného. Zejména se jedná o skutečnost, že tak jako nabyvatel je často velmi obtížně schopen zjistit, zda je převodce vlastníkem věci, nemůže ani zpravidla vědět, jak převodce věc získal.

V rakouském obecném zákoníku občanském je nabytí takových věcí od neoprávněného umožněno – samozřejmě kromě případů spočívajících ve svěření věci vlastníkem neoprávněnému převodci, neboť o svěření v případě kradených, ztracených či jinak svémocně odňatých věcí nemůže být řeč. V novém občanském zákoníku je umožněno nabytí věcí kradených a ztracených dobré víře za předpokladů stanovených v § 1109 NOZ. Naopak v jiných případech je na vlastníkovi, aby prokázal, že věc pozbyl ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu (§ 1111 NOZ); pokud toto prokáže, není nabytí věcí ukradených nebo ztracených od neoprávněného možné. Zvláštní úpravu představuje § 1110 NOZ, který se týká věcí použitých, nabytých úplatně v dobré víře od podnikatele, který těmito věcmi v rámci běžného obchodního styku obchoduje. Zde musí vlastník prokázat, že věc pozbyl ztrátou nebo že mu byla svémocně odňata (srov. § 1111 NOZ, kde k vyloučení nabytí od neoprávněného může vést kromě ztráty jen čin *povahy* úmyslného trestného činu⁷¹) a že od této události neuplynuly více než 3 roky. Důvodem stanovení této lhůty je právní jistota mnohdy početného řetězce nabyvatelů v dobré víře.⁷²

⁷¹ Není jasné, proč zákonodárce považoval za potřebné rozlišit svémocně odnětí věci a čin povahy úmyslného trestného činu. Z důvodové zprávy k § 1111 NOZ se pouze podává, že svémocným odnětím je typicky krádež nebo loupež, což jsou nepochybně činy povahy úmyslného trestného činu.

⁷² K tomu TĚGL, Petr. Ochrana poctivého nabyvatele při nabývání vlastnického práva od neoprávněného k movitým věcem nezapsaným ve veřejných seznamech. *Ad Notam*, 2007, č. 2, s. 45. ISSN 1211-0558.

3.2 Titul nabytí

3.2.1 Dověření převodu vlastnického práva jako požadavek nabytí od neoprávněného

Předpokladem nabytí vlastnického práva (a to i od neoprávněného) je existence platného právního titulu a v rakouském právu také předání věci (modus). Institut nabytí od neoprávněného nemůže sanovat vady převodní smlouvy mezi zcizitelem (neoprávněným) a poctivým nabyvatelem.⁷³ Není to ani jeho smyslem a účelem. Je tedy třeba, aby převodní smlouva mezi zcizitelem a nabyvatelem byla platně uzavřena a aby byl převod vlastnického práva dokonán (v obecném zákoníku občanském obecně tradicí, v novém občanském zákoníku pouhou smlouvou), neboť splnění předpokladů převodu vlastnického práva je jedním z ukazatelů dobré víry nabyvatele. To, že převodce nebyl vlastníkem, nemá za následek neplatnost smlouvy (§ 1760 NOZ). Existence platného právního titulu a naplnění požadavků zákona na převod vlastnického práva jsou významným ukazatelem dobré víry nabyvatele.

V rakouském právu je předání věci⁷⁴ dovršením procesu převodu vlastnického práva a je tak podmínkou nabytí od neoprávněného. Otázkou je, jak je tomu v novém občanském zákoníku. Formulace „*kdo získal věc...*“ nechává na pochybách, zda se míní nabytí držby nebo „získání“ ve smyslu dovršení procesu převodu vlastnického práva (ke kterému v novém občanském zákoníku obecně dochází nabytím účinností smlouvy). Nepochybně je třeba předání a převzetí věci (držby vlastnického práva k ní) u skutkové podstaty svěřeni věci vlastníkem (§ 1109 písm. c) NOZ - bez takového „předání“ by ani nemohlo dojít ke „svěřeni“, nicméně v ostatních případech ze slovního spojení „získat věc“ se – je-li nastaven konsenzuální princip převodu vlastnického práva – nedá dovodit, že musí dojít k jejímu fyzickému předání.

⁷³ HOLZNER 1994 op. cit., s. 512.

⁷⁴ Je ale sporné, nakolik jsou kromě traditio corporalis (faktického předání) způsobilé i jiné formy předání, zejména pak constitutum possessorium.

3.2.2 Tradice jako nutný předpoklad nabytí od neoprávněného?

V následujících kapitolách se budu věnovat jednomu problematickému momentu nabytí od neoprávněného, který se týká předání věci nabyvateli. V české odborné literatuře se jej dotkl P. Tégl⁷⁵.

Výchozí premisou zde je konstatování, že pouze skutečné fyzické odevzdání věci je předpokladem nabytí od neoprávněného, neboť tvoří nezbytný podklad pro jeho vnitřní přesvědčení, že je vlastníkem věci, tedy pro nabyvateleovu dobrou víru.

Již bylo zmíněno, že značný vliv na pojetí institutu nabytí od neoprávněného má princip převodu vlastnického práva zastávaný právním řádem, ve kterém tento institut funguje. Ať už je však zvolena jakákoliv koncepce, mohou obě přinášet množství problémů, které je třeba řešit výkladem.

3.2.2.1 Princip tradice (právo rakouské)

3.2.2.1.1 *Traditio corporalis a jeho surogáty*

Již bylo výše zmíněno, že předpokladem nabytí od neoprávněného je dovršení převodu vlastnického práva, resp. podmínek, které na převod vlastnického práva klade zákon nebo případně dohoda účastníků. Jestliže je převod vlastnického práva založen na principu tradice, je třeba kromě platného titulu naplnění modu, který však může mít různé podoby. V rakouském právu se uplatňuje jako modus zpravidla předání věci. Předání věci lze přitom uskutečnit jako *traditio corporalis* (převod faktické držby věci) nebo pomocí jiných forem (surogátů) předání. U *traditio corporalis* většinou problémy nevznikají, protože k nabytí od neoprávněného nemůže dojít, není-li dovršen proces převodu práva splněním zákonem stanovených požadavků. Nabyvatel dostane věc do své faktické držby, čímž je zajištěn dostatečný podklad pro jeho dobrou víru. V rakouském právu však přicházejí v úvahu i jiné formy předání věci, např. *traditio brevi manu* nebo *constitutum possessorium* (*Besitzkonstitut*). V obou situacích nedojde

⁷⁵ TÉGL 2009 op. cit., s. 349.

k faktickému předání věci buď proto, že ji nabyvatel již u sebe má nebo že tato věc zůstává u převodce.

3.2.2.1.2 *Constitutum possessorium*

Constitutum possessorium je jedním z možných surogátů tradice. Jedná se o situaci, kdy si převodce ponechává věc po převodu vlastnického práva na nabyvatele u sebe z jiného právního titulu (zpravidla obligačního charakteru jako nájem nebo výpůjčka).

Nevhodnost tohoto surogátu pro nabytí od neoprávněného vyjadřuje úvaha, že „*nabyvatel, kterému věc byla předána pomocí constituti possessorii,*⁷⁶ *důvěřoval zciziteli stejně jako vlastník, který mu tuto věc svěřil.*“⁷⁷ Není zde tedy důvod, aby byl takový nabyvatel hoden větší ochrany než sám vlastník.⁷⁸ Proto některé právní řády vůbec vylučují, aby tímto způsobem bylo nabyto vlastnické právo od neoprávněného (např. německý a polský právní řád).

V rakouském právu není výslovně požadováno, aby byla věc fakticky nabyvateli předána. Nabýt od neoprávněného tak obecně lze nejen na základě traditio corporalis, ale i na základě jiných forem tradice, tedy i v případě constituti possessorii. To někteří autoři vehementně odmítají⁷⁹ s tím, že nabyvatel může nabýt vlastnické právo k věci zásadně jen tehdy, pokud mu bude převedena faktická držba věci, čímž bude založen předpoklad jeho dobré víry.

E. Karner v této souvislosti zmiňuje teorii „*většího přiblížení se věci*“ (*Näherantreten*), která pochází z pera rakouského autora K. Spielbüchlera a švýcarského autora H. Hinderlinga. V podstatě zde jde o poměření – zjednodušeně řečeno – toho, kdo z obou subjektů (vlastník a nabyvatel) se věci více přibližují (nejen z hlediska fyzického dosahu). Uvádí se příklad, kdy banka B zcizí cenné papíry, které u ní uložil vlastník A v mylném domnění, že je vlastníkem ona. V případě, že mezi bankou B a nabyvatelem C dojde ke způsobu předání formou constituti possessorii (tedy nikoliv

⁷⁶ V podstatě tedy fakticky nabyvateli předána nebyla.

⁷⁷ BAUR 2009 op. cit., s. 668.

⁷⁸ TÉGL 2009 op. cit., s. 351.

⁷⁹ Např. GSCHNITZER, Franz. *Österreichisches Sachenrecht*. Wien: Springer, 1985. 274 s. ISBN: 9780387818313. S. 113.

k faktickému předání cenných papírů – např. opět zůstanou v úschově banky), je rozhodující to, že banka stále ještě vykonává držbu pro vlastníka A, který o neoprávněném převodu nic netuší. Banka B sice vystupuje vůči nabyvateli C jako držitelka cenných papírů, ovšem je pouze nesamostatným držitelem, protože cenné papíry stále drží pro A. Trvající držba A (byť vykonávaná prostřednictvím B) znamená, že tento má k věci blíže a nabytí nabyvatelem C je tak vyloučeno.

Otázka nebyla v rakouské teorii jednoznačně vyřešena, zdá se však, že převládá názor, podle kterého je *constitutum possessorium* jako forma předání věci vyloučeno.

3.2.2.1.3 *Besitzanweisung* (držební příkaz)

Méně problematicky v rakouském právu jeví tzv. držební příkaz (*Besitzanweisung*), tedy situace, kdy se převáděná věc nachází v detenci třetí osoby, tedy u sebe ji nemá ani převodce, ani nabyvatel. Převodce však takovému detentorovi uloží, aby věc měl v detenci pro nabyvatele. Zde získává nabyvatel zprostředkovanou držbu věci, nejedná se tedy o *constitutum possessorium*, neboť se převodce své držby zcela vzdává.

Objevily se však i protikladné názory, které poukazují na to, že zde selhává legitimační funkce držby, tedy zdání, že ten, kdo má věc u sebe, je jejím vlastníkem, na kterou se nabyvatel většinou spoléhá. F. Bydlinski má za to, že § 367 OZO implicitně předpokládá, že ochranu dobré víře nabyvatele lze poskytnout jen tehdy, pokud má věc u sebe převodce.⁸⁰

3.2.2.1.4 *Traditio brevi manu*

Traditio brevi manu je zrcadlově obráceným případem *constituti possessorii*. Nabyvatel má věc z jiného právního titulu (typicky závazkového právního vztahu) již u sebe, načež mu neoprávněný převodce k ní převede vlastnické právo. Zde je pojmově vyloučeno faktické předání věci, protože není co předávat. Bylo by však chybou se domnívat, že se zde vlastnické právo převádí účinností smlouvy. I zde je totiž třeba, aby došlo k přistoupení určitého modu, kterým je podle § 428 OZO prohlášení (*Erklärung*). To je důsledek oddělení závazkověprávního (titulu) a věcněprávního úkonu

⁸⁰ KERSCHNER 2011 op. cit., s. 620.

(modu). Musí zde být prokazatelná, byť třeba jen konkludentní, shoda stran na tom, že dochází k převodu vlastnického práva. Toto prohlášení pak v podstatě nahrazuje tradici. V kontextu rakouského práva, které zastává princip tradice, tak nelze bez výhrad souhlasit s názorem, že k převodu vlastnického práva u *traditio brevi manu* dochází již uzavřením převodní smlouvy⁸¹ a požadavek existence dobré víry se tak váže na okamžik jejího uzavření. Je sice pravdou, že často k tradici prohlášením dojde konkludentně. Vždy ale musí být mezi smluvními stranami jasná a nepochybná shoda na převodu vlastnické právo (resp. na tom, že nabyvatel bude nově držet věc jako vlastník), která v takovém případě zároveň představuje nabývací způsob (modus).⁸²

3.2.2.1.5 *Traditio longa manu*

Prostřednictvím *traditio longa manu* dochází k převodu vlastnického práva na základě symbolů nebo znamení. Často se uvádí případ, kdy se převádí vlastnické právo k automobilu předáním klíčů.

V rakouském právu však v uvedeném případě k převodu vlastnického práva dojít nemůže. *Traditio longa manu* je totiž pouze podpůrným způsobem tradice, tedy uplatní se jen tam, kde nemůže dojít k faktickému předání věci. U automobilu zpravidla k předání věci dojít může, nelze se tedy domnívat, že se vlastnické právo převádí předáním klíčů k němu.⁸³

V kontextu rakouského práva by tak zřejmě neobstála koncepce spočívající v „odloženém nabytím vlastnického práva“, tedy názor, že lze nabýt vlastnické právo předáním klíčů, pokud nabyvatel později získá do své držby i samotný předmět převodu. Za prvé by zde muselo docházet k nabytí vlastnického práva zpětně, což by mohlo mít závažné důsledky jak pro strany

⁸¹ K tomu srov. § 425 OZO, podle kterého: „Pouhý právní titul ještě nezakládá vlastnické právo. Vlastnické právo a vůbec všechna věcná práva mohou – s výjimkou zákonem stanovených případů – být nabyta pouze až na základě předání a převzetí věci“.

⁸² Rozhodnutí OGH ze dne 7. července 1992, sp. zn. 4 Ob 536/92. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 13. srpna 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/> nebo rozhodnutí OGH ze dne 17. prosince 2003, sp. zn. 7 Ob 292/03 x. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 5. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>.

⁸³ Rozhodnutí OGH ze dne 16. prosince 1992, sp. zn. 2 Ob 584/92. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 5. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/> nebo rozhodnutí OGH ze dne 25. srpna 1999, sp. zn. 3 Ob 308/97 h. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 5. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>.

(možná náhrada škody pro nesplnění povinnosti), ale i pro třetí osoby. Za druhé nedochází k fyzickému předání a převzetí věci, což může mít závažný důsledek pro dobrou víru nabyvatele vzhledem k tomu, že chybí podklad (legitimační funkce držby) pro zdání, že je převodce vlastníkem věci.

Tímto však v žádném případě neodnímám platnost této koncepci v jiném právním řádu, neboť jsem si vědoma, že ve svém článku použil spojení „zahraniční nauka většinou uznává tento způsob předání a převzetí věci (roz. *traditio longa manu* – pozn. ED) za dostatečný“. Bohužel z textu článku není zřejmé, o jakou, resp. o jaké zahraniční právní řády se jedná.

Traditio longa manu je tedy využitelnou formou tradice tam, kde není možné předání a převzetí věci. Nemusí jít vždy o nemožnost fyzického předání věci, ale i o neúčelnost takového předání, pokud to odůvodňují vlastnosti věci (zejména váha, zeměpisná poloha věci atd).⁸⁴

3.2.2.2 Princip konsenzuální (právo české)

Princip převodu vlastnického práva a pojetí věci jsou v nové české právní úpravě hlavními determinanty přístupu k nabytí od neoprávněného.

Jestliže právní řád adaptuje konsenzuální princip, dochází k nabytí vlastnického práva již pouhou účinností smlouvy (*solo consensu*), což je případ nového občanského zákoníku (k tomu srov. § 1099 NOZ). Smlouva má tedy translační účinky.

Již bylo výše ve stručnosti vyloženo, jaký vliv může mít konsenzuální princip převodu vlastnického práva na nabytí od neoprávněného. Ustanovení § 1109, 1110 a 1111 hovoří o „získání věci“. Z textu zákona tak není zřejmé, zda postačí naplnění zákonem (či smluvně) stanovených požadavků pro převod vlastnického práva (není-li sjednáno jinak, pak účinností smlouvy) nebo zda je třeba, aby nabyvatel věc „získal“ do své faktické držby, tj. aby mu byla předána.

⁸⁴ V praxi se objevil případ, kdy soudem bylo shledáno neúčelným fyzické předání 2,5 tunového přístroje. K tomu rozhodnutí OGH ze dne 10. listopadu 1965, sp. zn. 6 Ob 246/65. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 5. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>.

Některé právní řády, které zastávají konsenzuální princip převodu vlastnického práva, stanovily jako podmínku nabytí od neoprávněného převod držby věci na nabyvatele.⁸⁵

Ačkoliv z textu zákona neplyne jasný závěr, je třeba k němu dojít výkladem. Spoléháme-li se na jen na gramatický výklad, zřejmě nebudeme schopni dosáhnout konstatování, že pod pojmem „získal-li“ je bez pochyb myšleno převedení držby věci. Ba naopak ze systematického výkladu, tedy z návaznosti na § 1099 NOZ se podává, že převést vlastnické právo lze – odhlédneme-li od odlišné dohody smluvních stran – pouhou smlouvou. Získat věc by tedy znamenalo získat ji „do vlastnictví“, tedy předání věci by nebylo třeba.

Jakkoli se může zdát můj výklad extenzivní, mám za to, že by bylo vhodnější pojem „získat“ v kontextu § 1109 a násl. NOZ vyložit za použití teleologického výkladu jako „získat do držby“. Důvodů je několik:

a) Účelem institutu nabytí od neoprávněného je primárně ochrana dobré víry nabyvatele a řešení konfliktu mezi zájmy vlastníka a zájmy nabyvatele. Do konfliktu se však dostávají i jiné zájmy, a to jedné straně zájem vlastníka neztratit bez svého zavinění vlastnické právo k věci, což mu garantuje i čl. 11 Listiny základních práv a svobod, a na druhé straně pak zájem obecný na ochraně dobré víry, potažmo jistoty v soukromoprávním styku jakožto základní předpoklad fungování tržního mechanismu. Institut nabytí od neoprávněného je pak nutným vyústěním, kompromisem, vyrovnáním napětí mezi těmito zájmy. Z toho plyne, že by neměla být automaticky dána přednost ochraně dobré víry nabyvatele. Tam, kde se zdá být vlastník (nebo alespoň stejně) hoden vyšší míry ochrany než nabyvatel, mělo by mu jeho vlastnické právo zůstat zaručeno.

Tím, že nedojde k převodu držby vlastnického práva k věci na straně nabyvatele, důvěřuje nabyvatel (nepoctivému) zciziteli tak jako mu důvěřoval vlastník a nabyvatel proto není hoden větší ochrany než sám vlastník.

b) Nedojde-li k nabytí držby věci, jen stěží může dojít k naplnění jednoho z nezbytných předpokladů nabytí od neoprávněného – dobré víry

⁸⁵ Např. podle italského práva lze nabýt od neoprávněného jen tehdy, dojde-li ke skutečnému fyzickému předání věci nabyvateli. Např. *constitutum possessorium* by zde nestačilo.

nabyvatele. Projevuje se zde tzv. „legitimační funkce držby“, tj. obecné přesvědčení (v rakouské terminologii právní zdání), že je to zpravidla vlastník, kdo věc drží. Je však otázkou, do jaké míry je tato funkce držby významná v právním řádu adaptujícím konsenzuální princip převodu vlastnického práva, který umožňuje vlastnické právo platně převést bez předání věci.

c) Držba a její legitimační funkce však podle mého názoru mají svůj význam i v těchto právních řádech, což se projevuje zejména nutností upravit situace, kdy dojde k několikanásobnému zcizení věci.⁸⁶ S tímto počítá i český nový občanský zákoník, který upravuje vícečetný převod v § 1100 NOZ. Vlastnické právo v případě uzavření více smluv převodcem nabývá ta osoba, které převodce věc vydal nejdříve. Osoba, která získá držbu vlastnického práva k věci, byť uzavřela smlouvu s neoprávněným převodcem později, může nabýt vlastnické právo a její dobrá víra, zakládající se na faktickém ovládnutí věci, je hodna vyšší ochrany než dobrá víra osoby, která s převodcem uzavřela smlouvu jako první).

d) Zřejmě není ve vztahu k novému občanskému zákoníku možné v době psaní této práce dojít k definitivnímu závěru. Z hlediska proporcionality se však zdá být správnějším *trvat na požadavku převodu držby (předání věci)*. Ostatně splnění tohoto požadavku pro nabytí od neoprávněného požaduje převážná většina evropských právních řádů, které nabytí od neoprávněného uznávají.

3.2.3 Dílčí závěr

Jak v českém, tak v rakouském právu je předpokladem nabytí od neoprávněného dokonání převodu vlastnického práva. Záleží pak na tom, jaké požadavky právní řád (resp. dohoda účastníků) na převod vlastnického práva klade. V případě, že je zastáván princip konsenzuální, postačí (není-li odchylné dohody) účinnost smlouvy, je-li zastáván princip tradice, pak je třeba předání věci, které může proběhnout v různých formách.

Společné oběma řádům je východisko řádného (platného) právního titulu, neboť institut nabytí od neoprávněného neslouží sanaci jeho vad.

⁸⁶ Tak zejména v právním řádu francouzském (čl. 1141 Code Civil), italském (čl. 1155 Codice Civile), anglickém (čl. 24 Sale of Goods Act).

Pokud jde o předání věci a jeho formy, v rakouském právu je sporné, zda může k nabytí od neoprávněného dojít i tehdy, pokud nedojde k fyzickému předání věci (např. v případě *constituti possessorii*). Závěry rakouské právní vědy mohou být použitelné pro výklad § 1109 a násl. NOZ, kde mohou nastat podobné problémy při výkladu pojmu „získal-li“. Podle mého názoru je třeba trvat na předání věci, neboť v opačném případě ztrácí svou funkci legitimační funkce držby, na které se zakládá dobrá víra nabyvatele.

3.3 Úplatnost právního titulu

3.3.1 Obecné úvahy

Rakouské právo uznává nabytí od neoprávněného jen tehdy, jde-li o nabytí úplatné. Smyslem tohoto přístupu je ochrana poctivého nabyvatele, který však sám musí poskytnout nějakou majetkovou protihodnotu, pokud má dojít k odnětí vlastnického práva původnímu vlastníkov⁸⁷.

Je však pravdou, že před novelou provedenou již výše zmíněným *Handelsrechts-Änderungsgesetz* se gramatickým výkladem vztahovala úplatnost pouze na skutkovou podstatu svěřeni věci vlastníkem. Nečinilo to však velké potíže, neboť nabytí ve veřejné dražbě a od podnikatele zpravidla probíhají úplatně. Tato nejasnost byla odstraněna právě uvedenou novelou a úplatnost je tak vztažena na všechny tři případy uvedené v § 367 OZO⁸⁸. Nelze se tedy domnívat, že v rakouském právu „*novelizací vypadla odsud (ze skutkové podstaty svěřeni věci vlastníkem – pozn. ED) podmínka, podle které muselo jít o nabytí za úplatu*“ jak chybně uvádí B. Petr⁸⁹. Právě tak jsou v textu tohoto článku na citované straně nesprávně uvedeny jednotlivé skutkové podstaty, z čehož vyplývá nesprávný závěr, že za úplatu lze podle § 367 OZO v současném znění nabýt od neoprávněného pouze ve veřejné dražbě.

Nový občanský zákoník je naopak v tomto ohledu velmi benevolentní, neboť podmínka úplatnosti musí být splněna pouze v případě, kdy nabyvatel nabude věc od někoho, komu vlastník věc svěřil (§ 1109 písm. c) NOZ) a

⁸⁷ KERSCHNER 2011, op. cit., s. 616.

⁸⁸ K tomu KLETECKA 2010 op. cit., komentář k § 367, marg. 4; dostupné online přihlášeným uživatelům pod www.rdb.at; dále také KOZIOL 2011 op. cit., s. 359.

⁸⁹ PETR 2012 op. cit., s. 697.

v případě použitých věcí od podnikatele, který při své podnikatelské činnosti s takovými věcmi v rámci běžného obchodního styku obchoduje (§ 1110 NOZ). Je otázkou – a dotkla se jí i česká odborná literatura⁹⁰ - zda je nabyvatel, který sice je v dobré víře, nicméně žádná újma mu způsobena nebyla (věc získal, ale nic nezaplatil), hoden větší ochrany než vlastník, který o věc přichází, byť některé právní prostředky, např. náhrada škody, mu zůstávají. U nabytí ve veřejné dražbě nebo od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti, ale i u obchodu s investičními nástroji, na komoditní burze a s cennými papíry nebo listinami vystavenými na doručitele je možné vystačit s konstatováním, že zde se vlastnické právo nabývá vždy úplatně, na druhou stranu však nelze tento závěr jistě vztáhnout na „ostatní případy“ v § 1111 NOZ.

Výše uvedená citace z rakouského renomovaného Klangova komentáře o povinnosti nabyvatele přinést majetkovou protihodnotu za plnění, které dostává a kterým zbavuje vlastníka jeho majetkové hodnoty, je základem pro úvahy o „ospravedlnitelnosti“ institutu nabytí od neoprávněného vůbec. Otázka úplatného versus bezúplatného nabytí může mít jistý význam i při posuzování dobré víry nabyvatele (viz níže).

Rozhodnutí o tom, zda má být chráněno nabytí úplatné či bezúplatné, není úkolem práva, nýbrž politiky. Rozhodnutí o tom, které nabytí je úplatné a které bezúplatné, však úkolem práva je. V české literatuře se objevil příklad, kdy je sice ve smlouvě sjednána úplata, avšak ve výši např. jedné čtvrtiny skutečné ceny věci. Podle mého názoru bude třeba v takovém případě nejdříve přezkoumat z toho pohledu, zda účastníci smlouvy neměli v úmyslu obejít zákon. Je třeba také výkladem právního úkonu zkoumat, zda měli vůbec vůli uzavřít smlouvu kupní a nikoliv např. smlouvu darovací. To však bude třeba zkoumat v každém jednotlivém případě, protože hranici, kdy lze nabytí považovat za úplatné a kdy nikoliv, jednoznačně stanovit nelze.⁹¹

⁹⁰ TÉGL 2009, op. cit., s. 351.

⁹¹ Tamtéž.

3.3.2 Peripetie s výhradou vlastnického práva

Rakouská právní teorie a praxe se v rámci úplatnosti jako předpokladu nabytí vlastnického práva od neoprávněného zabývala řešením problému, zda je pro splnění tohoto předpokladu třeba skutečného zaplacení nebo postačí úplatnost stanovená ve smlouvě. Debatu na toto téma vedli *Ch. Holzner* a *R. Bollenberger* v časopise *Österreichische Juristenzeitung*⁹². V literatuře se pak názor sjednotil tak, že ke splnění požadavku úplatnosti postačí pouze úplatnost nabývacího právního titulu.

Případ, který diskusi podnítil, měl následující skutkový základ. Převodce B nabude od vlastníka A vlastnické právo k movité věci pod výhradou vlastnického práva. Ještě před zaplacením kupní ceny věc neoprávněně převede nabyvateli C, aniž tento neví, že B není vlastníkem věci. S nabyvatelem C je smluvna platba ve splátkách. Je-li tedy C v dobré víře, může nabyt podle § 367 OZO vlastnické právo od neoprávněného. R. Bollenberger tvrdí, že je třeba dobrou víru C posuzovat k okamžiku úplného zaplacení kupní ceny neoprávněnému převodci B. Pojem „úplatně“ je podle jeho názoru třeba chápat tak, že musí dojít ke skutečnému zaplacení ze strany C. Pokud zatím nabyvatel C zaplatil jen zčásti, nabývá spoluvlastnický podíl na věci, a to v poměru jeho zaplacené částky k ceně věci. Pokud by měl C zájem, mohl by získat věc tak, že zbytek kupní ceny doplatí vlastníkovi A, kterému je třeba přičíst zavinění na vzniku spoluvlastnického práva, spočívající v tom, že věc předal B. R. Bollenberger dále tvrdí, že i kdyby nedošlo ke skutečné platbě ze strany C, může věc – zjistí-li, že B nebyl vlastníkem - získat, pokud kupní cenu zaplatí přímo A. Vždyť A má zájem na hodnotě věci, nikoliv na ní samé a nabyvateli C, který má na individualitě věci zájem, je lhostejno, komu kupní cenu platí.

Bollenbergerovi nelze upřít originalnost řešení, je však zřejmé, že jeho koncepce vzniku spoluvlastnického práva mezi A a C narušuje tradiční pojetí převodu vlastnického práva, na základě kterého může vlastnické právo

⁹² K tomu BOLLENBERGER, Raimund. Veräußerung von Vorbehaltsgut. *Österreichische Juristenzeitung*, 1995, s. 641 a násl. ISSN 0029-9251; HOLZNER, Christian. Gutgläubenserwerb nur nach Maßgabe der Zahlung? *Österreichische Juristenzeitung*, 1996, č. 10, s. 372 a násl. ISSN 0029-9251; BOLLENBERGER, Raimund. Gutgläubenserwerb nach Maßgabe der Zahlung – Anhaltspunkte in der Rechtsordnung. *Österreichische Juristenzeitung*, 1996, č. 22 s. 851 a násl. ISSN 0029-9251; HOLZNER, Christian. Umdenken beim Gutgläubenserwerb? *Österreichische Juristenzeitung*, 1997, č. 13, s. 499 a násl. ISSN 0029-9251.

získat jen subjekt v postavení smluvní strany. Na tom nemění nic skutečnost, že se uvedený případ vztahoval na splátkový prodej. I kdyby se jednalo o nabytí od vlastníka a byla zároveň sjednána výhrada vlastnického práva, dochází k nabytí vlastnického práva až úplným zaplacením a zákon nedává žádný podklad pro to, že by mělo dojít ke vzniku spoluvlastnického vztahu s převodcem. Souhlasím s Ch. Holznerem, že řešení, kdy by mělo docházet k nabytí „postupně“, tedy v rozsahu již splacených splátek nabyvatelem, by vedlo k nepraktickým důsledkům.

Na tomto místě lze zmínit ještě jednu poznámku týkající se „příbuzného“ institutu. Výhrada vlastnického práva má svůj význam zejména v zajištění zaplacení kupní ceny dlužníkem. Stejnou funkci má i zajišťovací převod práva (§ 2040 a násl. NOZ). Jedná se o situaci, kdy dlužník (nebo třetí osoba) dočasně převede smlouvou své vlastnické právo k movité věci věřiteli, věc si však se souhlasem věřitele ponechá u sebe a může se tak následně dostat do pozice neoprávněného převodce.

3.3.3 Dílčí závěr

Domnívám se, že z hlediska řešení konfliktu zájmů, které se střetávají v případě nabytí od neoprávněného, je úplatnost nabytí, tedy vynaložení majetkového protiplnění ze strany nabyvatele, přiměřeným požadavkem. Nepochybně také může mít vliv i na posouzení dobré víry nabyvatele, jak bude dokázáno níže. Pokud jde o Bollenbergerovu tezi o nutnosti skutečného zaplacení a v jeho rozsahu nabytí spoluvlastnického podílu nabyvatele na věci, není možné ji bez výhrad přijmout. Protože v českém novém občanském zákoníku je úplatnost podmínkou pouze u nabytí věci svěřeně zciziteli vlastníkem a použitých věcí od podnikatele, který při své podnikatelské činnosti s takovými věcmi v rámci běžného obchodního styku obchoduje, je možné se odvolat na závěry rakouské vědy a praxe a uznat dostatečným pouhou úplatnost nabývacího titulu.

3.4 Dobrá víra

3.4.1 Pojem dobré víry v českém právu

Není pochyb o tom, že ochrana dobré víry je obecným právním principem.⁹³

O dobré víře již bylo v české odborné literatuře mnoho napsáno, avšak nebylo dosaženo shody ohledně jednotné definice. Přístupy se dělily podle toho, že dobrá víra byla vymezována v negativním smyslu⁹⁴ nebo v pozitivním smyslu.⁹⁵ Nový občanský zákoník zastává formuli pozitivní, jak vyplývá z § 992 odst. 1 věty první NOZ, podle kterého se poctivá držba se zakládá na pozitivním přesvědčení o existenci vykonávaného práva.⁹⁶

Nový občanský zákoník v této souvislosti nestanoví žádné zvláštní ustanovení o dobré víře nabyvatele, který nabývá věc od neoprávněného. Patrně bude třeba využít k posouzení dobré víry ustanovení § 992 NOZ týkajícího se poctivé držby. Otázka dobré víry při nabytí od neoprávněného je však komplikovanější, než se na první pohled může zdát. Pojem „dobrá víra“ totiž nevykazuje v českém právu žádnou míru koherentnosti, pokud jde o aplikace na různé skutkové základy. Není nikde definován a zpravidla se vychází z pojmu „oprávněné držby“ v kontextu § 130 odst. 1 OZ. To však není správně, protože zatímco u oprávněné držby se musí držitelovo přesvědčení vztahovat na jeho (domnělé) vlastnické právo, u nabytí od neoprávněného se tato dobrá víra v novém občanském zákoníku vztahuje na oprávnění převodce převést vlastnické právo (v rakouském právu mimo nabytí od podnikatele na vlastnické právo převodce).⁹⁷

Podle ustanovení § 446 ObZ ve znění do novely provedené zákonem č. 370/2000 Sb., postačovalo k nabytí movité věci (zboží) od neoprávněného

⁹³ Podrobně k zásadám soukromého práva zejména HURDÍK, Jan a LAVICKÝ, Petr. *Systém zásad soukromého práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, 197 s. ISBN 9788021050631.

⁹⁴ Stanovisko Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 29. prosince 1984, sp. zn. Cpj 51/84. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. září 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 45, ročník 1986, str. 495.

⁹⁵ Tak i novém občanském zákoníku v § 992 odst. 1 věty první, ze které vyplývá, že poctivá držba se zakládá na pozitivním přesvědčení o existenci vykonávaného práva. K tomu SPÁČIL, Jiří. Poctivá držba v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, č. 2, s. 63. ISSN 1210-6410.

⁹⁶ Tamtéž, s. 64.

⁹⁷ ADAM, Jakub. Nabytí vlastnického práva od nevlastníka. *Právní praxe*, 1997, č. 4, s. 252. ISSN 1210-0900.

pouze to, aby kupující nevěděl, že prodávající není vlastníkem nebo jinak oprávněným k prodeji věci. Tedy i takový nabyvatel, který smlouvu uzavřel za podmínek, ze kterých musí být průměrně rozumově vybavenému nabyvateli zřejmé, že převodce není vlastníkem ani oprávněným k převodu vlastnického práva, byl chráněn.⁹⁸ Dobrá víra totiž byla postavena výhradně na měřítku subjektivním, což mělo dalekosáhlé důsledky v obchodně právní praxi a docházelo nečistě ke zneužití institutu nabytí od neoprávněného podle § 446 ObZ.

Souhlasím s J. Adamem, že definice oprávněné, resp. poctivé držby není dostatečným podkladem pro posuzování dobré víry nabyvatele u nabytí od neoprávněného a nejschůdnějším řešením je „speciální“ dobrou víru definovat přímo v zákoně.⁹⁹ To by odpovídalo jak úpravě rakouské, tak i německé a švýcarské.

3.4.2 Pojem dobré víry v rakouském právu

V rakouské právní teorii byla věnována pozornost otázce „kvality“ dobré víry, resp. spíše poctivosti (*Redlichkeit*) nabyvatele jako základního předpokladu uplatnění institutu nabytí od neoprávněného. U nás k této otázce hlubší diskuse nebyla vedena, uvedené poznatky by tedy mohly být užitečné i pro výklad českého práva.

Původně se aplikovalo analogicky ustanovení § 326 OZO, který definoval poctivou¹⁰⁰ a nepoctivou¹⁰¹ držbu. Tato definice však vyvolávala pochyby, zda je nutné nabyvateli přičíst hrubou nebo lehkou nedbalost, navíc postrádala vymezení objektivně nepoctivých skutkových situací. Podle názorů rakouské právní nauky je totiž poctivý držitel ten, kdo nejedná v hrubé nedbalosti, podle některých autorů dokonce nabyvateli škodila pouze pozitivní vědomost o okolnostech vylučujících jeho dobrou víru.¹⁰² Taková koncepce je však z pohledu vlastníka velmi přísná za situace, když je

⁹⁸ K tomu viz KOTÁSEK, Josef. Nabytí od nevlastníka. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, č. 2, s. 134. ISSN 1210 -9126.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Poctivým držitelem je ten, kdo má z přesvědčivých důvodů za to, že právo, které vykonává, mu přísluší.

¹⁰¹ Nepoctivým držitelem je ten, kdo ví nebo mu z okolností může být zjevné, že vykonává právo, které mu nepřísluší.

¹⁰² KLETECKA 2012, op. cit., komentář k § 326 OZO, marg. 2-5.

nabyvateli dovoleno jednat v hrubé nedbalosti a získá na úkor vlastníka vlastnické právo.

Ve zřejmé snaze zabránit důsledkům, které se objevily i v českém právu (viz výše) při aplikaci § 446 ObZ ve znění před novelou provedenou zákonem č. 370/2000 Sb., se dal rakouský zákonodárce cestou definice dobré víry pro účely nabytí od neoprávněného přímo v textu zákona a vymezení situací, kde nabyvatelova dobrá víra objektivně není dána. Nutno podotknout, že tento výčet je demonstrativní, připouští tedy rozšíření i na jiné skutkové okolnosti, které objektivně mohou narušit dobrou víru nabyvatele. Z textu § 368 OZO vyplývá, že nabyvateli je možné přičíst i jen lehkou nedbalost. Tato nedbalost – jak vyplývá z definice dobré víry – má být posuzována na základě objektivního měřítka.

Ustanovení § 368 OZO v platném znění předpokládá objektivně posuzovanou dobrou víru; poctivý držitel je ten, „*kdo neví, ani se nemusel domnívat, že věc nepatří zciziteli*“. Navíc však stanoví absenci dobré víry při nastoupení určitých zákonem předvídaných situací. Prokáže-li totiž vlastník, že nabyvatel musel mít důvodné podezření, že zcizitel není vlastníkem, a to na základě povahy věci, její nápadně nízké ceny nebo známých osobních vlastností jeho (nabyvatelova) právního předchůdce, z jeho podnikání nebo jiných okolností, pak se nabyvatel nemůže stát vlastníkem věci.

Původně se objevil názor, že objektivní měřítka uvedená v § 368 OZO je třeba aplikovat i v případě převodu věcí uvedených v § 371 OZO a nabyvateli by tak bylo možné přičíst pouze lehkou nedbalost.¹⁰³ Podle současné právní nauky však u cenných papírů, peněz a jiných věcí, které mají vlastnost oběhu, škodí nabyvateli až jednání v hrubé nedbalosti (§ 371 OZO)¹⁰⁴.

¹⁰³ APATHY. Peter. Redlicher oder unredlicher Besitzer, *Österreichische Notariatszeitung*. 1989, č. 6, s. 140. ISSN 0029-9340.

¹⁰⁴ KERSCHNER 2011 op. cit., s. 676.

Podle rakouské judikatury předpokládá dobrá víra pozitivní přesvědčení o tom, že nabyvatel řádně nabyl vlastnické právo nebo alespoň omluvitelný omyl.¹⁰⁵

Nový občanský zákoník v této souvislosti neobsahuje žádné zvláštní ustanovení o dobré víře nabyvatele, který nabývá věc od neoprávněného. Patrně bude třeba využít k posouzení dobré víry ustanovení § 992 NOZ, týkajícího se poctivé držby.¹⁰⁶

3.4.3 Dobrá víra ve vlastnické právo vlastníka versus dobrá víra v oprávnění převodce

V rakouském právu se musí dobrá víra nabyvatele vztahovat na vlastnické právo převodce, nikoliv na pouhé oprávnění nakládat s věcí. Z tohoto pravidla existuje jen jedna výjimka, kde (z praktických důvodů) postačí dobrá víra nabyvatele v oprávnění převodce věc převést¹⁰⁷, a tou je nabytí od podnikatele v rámci obvyklé obchodní činnosti (§ 368 odst. 1 OZO). Dobrá víra se tedy musí vztahovat na subjektivní i objektivní přesvědčení nabyvatele o vlastnickém právu převodce, přičemž nabyvatel musí (nebo alespoň může) z pravděpodobných důvodů považovat převodce za vlastníka.¹⁰⁸ Dobrá víra v případě nabytí od podnikatele v rámci výkonu jeho obvyklé podnikatelské činnosti se vztahuje na oprávnění převodce právě z důvodu jeho podnikatelského postavení, které je obvykle spojeno se zdáním, že je podnikatel je k převodu věci skutečně oprávněn. Uvedené se týká zejména komisních prodejů a prodejů s výhradou vlastnického práva, nikoliv však tam, kde podnikatel není oprávněn k prodeji zboží, např. speditér nebo uschovatel. Dobrá víra v oprávnění převodce postačí i ve zvláštním případě nabytí od neoprávněného, a to podle § 1088 věty druhé

¹⁰⁵ Rozhodnutí OGH ze dne 31. března 1971, sp. zn. 7 Ob 47/71. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>, rozhodnutí OGH ze dne 26. dubna 2007, sp. zn. 2 Ob 227/06f. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>.

¹⁰⁶ K poctivé držbě SPÁČIL 2013 op. cit., s. s. 63 a násl.

¹⁰⁷ Resp. oprávnění převodce vlastním jménem disponovat s věcí; k tomu srov. rozhodnutí OGH ze dne 7. července 1992, sp. zn. 4 Ob 536/92. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 13. srpna 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>.

¹⁰⁸ Rozhodnutí OGH ze dne 9. listopadu 1977, sp. zn. 1 Ob 706/77. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>.

OZO, která se vztahuje na ochranu poctivého nabyvatele, který nabude věc od převodce, kterému ji vlastník svěřil za účelem prodeje. Zdá se být spravedlivým, aby byl poctivý nabyvatel chráněn ve větší míře, pokud vlastník ve skutečnosti nemá zájem na věci samotné, ale na její hodnotě.¹⁰⁹

Nový občanský zákoník naopak stanoví, že pro případy uvedené v § 1109 NOZ postačí dobrá víra v oprávnění převodce. To se vztahuje na i „ostatní“ případy, které zahrnuje § 1111 NOZ („...*pokud prokáže dobrou víru v oprávnění převodce převést vlastnické právo*“). Proč není taková kvalita dobré víry uvedena i u § 1110 NOZ, snad může zůstat bez odpovědi v souladu s rakouským přístupem a vůbec podstatou podnikatelské činnosti spočívající v prodeji použitých movitých věcí. I zde je třeba dle mého názoru dovést požadavek dobré víry v „pouhé“ oprávnění převodce věc převést.

3.4.4 Význam „právního zdání“ (Rechtsschein) aneb důvěřuj, ale prověřuj

Vyjděme z předpokladu, že dobrá víra je hodna ochrany, nikoliv však za každou cenu. Protože je dobrá víra subjektivní kategorií, lze na její obsah usuzovat pouze z objektivně daných okolností. Tam, kde dobrá víra postrádá reálný podklad, by bylo lpění na její ochraně v podstatě cestou k jejímu zneužití.¹¹⁰ Právě tam, kde je dobrá víra předpokladem odnětí práva jinému subjektu, by měla být posuzována spíše přísněji. Vždy by měla být po nabyvateli požadována jistá míra obvyklé opatrnosti, kterou by průměrná osoba měla v dané situaci vynaložit. Dobrou víru nelze posuzovat jen z hlediska existence objektivních okolností, ze kterých se na ni dá usuzovat. Naopak by se tato dobrá víra měla k takovým okolnostem vztahovat, protože jedině na základě nich je nabyvatel schopen nabýt zdání, že převodce je vlastníkem, resp. oprávněným věc převést. Nejčastěji budou tyto okolnosti seznatelné z chování převodce, nikoliv však pouze z jeho tvrzení.¹¹¹

¹⁰⁹ KARNER, Ernst. Rechtsscheinwirkung des Besitzers und Scheinermächtigung. *Juristische Blätter*, 2004, č. 8, s. 491. ISSN 0022-6912.

¹¹⁰ K podobným závěrům dochází i Ústavní soud v nálezu ze dne 20. srpna 2001, sp. zn. IV. ÚS 112/01. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18. října 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, 2001, svazek 30.

¹¹¹ WIEGAND, Wolfgang. Der gutgläubige Erwerb beweglicher Sachen nach § 932 ff. BGB. *Juristische Schulung*, 1974, s. 206. ISSN 0022-6939.

Z ustanovení § 994 NOZ se podává domněnka řádné, poctivé a pravé držby. Z toho vyplývá, že je-li někdo držitelem věci a není prokázán opak, drží věc na základě platného právního důvodu – titulu (k tomu srov. § 323 OZO). Držba je proto zpravidla základem pro vyvolání přesvědčení (zdání) nabyvatele (ale i všech ostatních třetích osob), že ten, kdo věc drží, je jejím vlastníkem. Jestliže tedy zákon vyžaduje naplnění dobré víry nabyvatele ve vlastnické právo převodce, pak lze dobrou víru nabyvatele vyvodit zásadně z držby.¹¹² Držitel se totiž zpravidla chová jako vlastník, protože věc považuje za svou vlastní. Nevyžaduje se však, aby držitel měl věc současně u sebe, postačí, pokud ji v detenci má jiná osoba (např. nájemce), neboť držitel držitelem být nepřestává, jen pro něj *corporalis possessio* vykonává někdo jiný. Domnívám se, že lze však bez větších pochybností konstatovat, že vědomost nabyvatele o tom, že držitelem je třetí osoba, vylučuje jeho dobrou víru.¹¹³

To ovšem neplatí pro dobrou víru v oprávnění převodce převést vlastnické právo, protože tento naopak nijak neprojevuje vůli mít věc jako svou vlastní a projevuje se jako detentor věci. V takovém případě držba nemůže být podkladem pro dobrou víru nabyvatele. Spíše je třeba posoudit, zda může být z pouhé detence usuzováno na vlastníkem udělené oprávnění převést vlastnické právo či nikoli.¹¹⁴ To bude zřejmě třeba vyřešit s ohledem na jednotlivé okolnosti případu. V této souvislosti je třeba upozornit, že vlastník samozřejmě může udělit oprávnění k převodu vlastnického práva i na základě plné moci a využít tak institutu zastoupení. Zde však není možné aplikovat institut nabytí od neoprávněného, neboť zástupce jedná jménem a na účet zastoupeného, je tedy vlastně „prodlouženou rukou“ vlastníka a nabyvatel tak nabývá přímo od vlastníka. Má-li mít institut nabytí od neoprávněného smysl, pak musí pojmově vždy převodce jednat vlastním jménem (např. komisionář).

¹¹² Držba samotná však není jediným elementem schopným vytvořit právní zdání, že ten, kdo věc drží, je jejím vlastníkem. Lze uvažovat i o oprávnění, resp. schopnosti a možnosti držbu nabyvateli obstatat (tzv. *Besitzverschaffungsmacht*). Jedná se o situaci, kdy B nabude v dobré víře vlastnické právo od A a dále jej převede na C s tím, že uloží A, aby věc vydal právě nabyvateli C. K tomu WIELING, Hans Josef. *Sachenrecht: Band 1: Sachen, Besitz und Rechte an beweglichen Sachen*. Berlin, Heidelberg: Springer, 2006, 847 s. ISBN 9783540298694. S. 382.

¹¹³ SPIELBÜCHLER 1973, s. 172.

¹¹⁴ KARNER *Rechtsscheinwirkung* 2004 op. cit., s. 488.

V tomto kontextu se hovoří o tzv. legitimační funkci držby, jejímž základem je legitimační teorie, která má základy v německém právu.¹¹⁵ Jako taková je však tato teorie považována za již překonanou, byť nelze pochybovat o tom, že držba legitimační účinky má. Někteří němečtí a švýcarští autoři přirovnávají držbu movité věci k zápisu do katastru nemovitostí u věci nemovité, z čehož právě legitimační účinky držby dovozují. V současném světě, kdy dochází k dynamickému rozvoji obchodu a služeb a tím i realizaci věcných práv, však nelze na jednotu vlastnictví a držby spoléhat. Je velmi častým jevem, že věc má u sebe nájemce, vypůjčitel, nebo leasingový nájemce. Nezřídka dochází i sjednávání zajišťovacích institutů jako je výhrada vlastnického práva nebo zajišťovací převod práva, které způsobují rozdílnost v subjektu, který věc vlastní a který ji má u sebe. Kromě držby samotné by měl být podklad dobré víry nabyvatele zkoumán na základě jiných indicií, které se obvykle vyskytují v soukromoprávním styku a ve svém souhrnu jsou způsobilé navodit podklad pro dobrou víru nabyvatele.

V teorii se lze setkat s autory, kteří význam právního zdání, tedy určitého stavu, na základě kterého se odvíjí dobrá víra nabyvatele, zcela popírají, neboť podle jejich názoru není předpokladem nabytí od neoprávněného.

Domnívám se s ohledem na shora uvedené, že legitimační funkce držby je v moderním světě velmi oslabena a legitimační teorii je tak třeba považovat za již překonanou. Na druhou stranu například situace, kdy je převodce držitelem zprostředkovaným (věc má u sebe jiná osoba) může jen stěží přivodit nabyvateli zdání, že převodce je vlastníkem věci a založit jeho dobrou víru. Stejně tak je tomu i v případě *Besitzverschaffungsmacht* (situace, kdy je vlastník oprávněn zajistit držbu pro nabyvatele, byť věc u sebe nemá).

Již bylo připomenuto, že otázku dobré víry lze posuzovat jen s ohledem na konkrétní případ. Podle mého názoru by mohlo při posuzování takových případů platit následující pravidlo. Tam, kde existuje málo okolností, ze kterých by se podávalo, že je převodce vlastníkem (resp.

¹¹⁵ Zejména O. Gierke. Více k tomu TÉGL 2009 op. cit., s. 350.

oprávněným k převodu věci), musí být existence dobré víry nabyvatele posuzována mnohem přísněji než tam, kde tyto okolnosti dány jsou. Tomu odpovídá i rakouská judikatura, která vyslovila obecný závěr, že tam, kde získá nabyvatel byt' jen podezření, že převodce není vlastníkem, nemůže nabýt vlastnické právo.¹¹⁶

3.4.5 Nabyvatel nebo detektiv?

Podle toho, jakou míru zavinění je třeba nabyvateli přičíst, by měl i on sám vyvinout jistou prezkumnou aktivitu ke zjištění toho, zda je převodce vlastníkem nebo jinak oprávněným k převodu věci. Chce-li být nabyvatel považován za poctivého nabyvatele, je to přímo jeho povinností. K označení této povinnosti využijí termín „*investigativní povinnost*“.

Vydeme-li z toho, že je obecně vyloučeno nabytí od neoprávněného již v případě lehké nedbalosti (*culpa levis* – tj. průměrná péče starostlivého hospodáře), je zřejmě nutné nabyvateli jisté investigativní povinnosti uložit. Na druhou stranu je třeba vzít v úvahu, že přemíra takových povinností by mohla vést právě k tomu, čemu má institut nabytí od neoprávněného zabránit, a to ochromení soukromoprávního (zejména pak obchodního) styku. Investigativní povinnost by však neměla být vnímán jako obecná povinnost, spíše by se měla uplatnit v případech, kde je zvýšená pravděpodobnost, že převodce nemusí být vlastníkem (typicky při prodeji ojetých vozů a při prodeji věcí, u kterých se obvykle sjednává výhrada vlastnického práva). Obecně je také třeba při stanovování investigativní povinnosti nabyvatele přihlídnout ke způsobu nabytí. Je zřejmé, že tato povinnost bude méně přísně posuzována u veřejné dražby a více přísně například při nabytí v obchodním styku mezi podnikateli.¹¹⁷

Investigativní povinnosti nejsou zvláštními povinnostmi nabyvatele, ani nemají svůj odraz v textu zákona. Spíše naplňují měřítko zavinění. Pokud

¹¹⁶ Rozhodnutí OGH ze dne 13. listopadu 1979, sp. zn. 5 Ob 630/79. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/> nebo rozhodnutí OGH ze dne 10. září 1992, sp. zn. 8 Ob 1615/92. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>.

¹¹⁷ Rozhodnutí OGH ze dne 6. května 1970, sp. zn. 6 Ob 79/70. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>.

lze nabyvateli přičíst k tíži již lehkou nedbalost, pak jsou součástí tzv. „běžné opatrnosti“, kterou s sebou tato forma zavinění nese.

Přistoupíme-li na to, že nabyvatel skutečně takové povinnosti v určitých případech má, pak je na místě uvažovat i o následcích jejich porušení, kterými může být jak vyloučení možnosti nabytí od neoprávněného, tak např. i náhrada škody.¹¹⁸ *E. Karner* vylučuje nabytí od neoprávněného při porušení investigativní povinnosti nabyvatele i tehdy, kdyby nevedly k odkrytí toho, zda je převodce vlastníkem nebo oprávněným věc převést.¹¹⁹

Jak již bylo naznačeno, nedomnívám se, že má nabyvatel investigativní povinnost vždy, pouze tam, kde existuje jistá „podezřelá“ situace. Tam, kde taková situace nastane, souhlasím s *E. Karnerem*, že porušení investigativní povinnosti vede – bez ohledu na výsledek tohoto ověření – k vyloučení možnosti nabytí od neoprávněného.

3.4.6 Subjektivní a objektivní dobrá víra

3.4.6.1 Obecně k subjektivním a objektivním měřítkům dobré víry

Rakouské právo – z důvodu problematických důsledků při výkladu dobré víry u nabytí od neoprávněného a jeho odlišení od dobré víry např. u vydržení přistoupilo k úpravě dobré víry přímo v zákoně. Ustanovení § 368 OZO v platném znění předpokládá objektivně posuzovanou dobrou víru (viz výše).

*P. Tégl*¹²⁰ řeší v souvislosti s problematikou ochrany úplatného versus bezúplatného nabytí situaci, kdy dobrověrný nabyvatel získá věc za čtvrtinu její hodnoty, přičemž splní všechny podmínky pro nabytí od neoprávněného. Je nutno konstatovat, že v kontextu rakouského práva by pravděpodobně bylo řešení jednoduché – nabyvatel by se nemohl stát vlastníkem věci, neboť nápadně nízká cena věci objektivně narušila jeho dobrou víru v ve vlastnictví (u koupi od podnikatele v oprávnění) převodce. Z toho vyplývá, že v rakouském právu nabyvateli škodí i jen lehká nedbalost.

¹¹⁸ KARNER 2006 op. cit., s. 416.

¹¹⁹ KARNER 2006 op. cit., s. 435.

¹²⁰ TÉGL 2009 op. cit., s. 351.

Objektivní měřítko je zavedeno i v § 1109 NOZ, což se podává z dikce „*vzhledem ke všem okolnostem*“. Dobrá víra se musí vztahovat ke všem právním skutečnostem, které mají za následek nabytí věci¹²¹ a musí být v dané věci posuzována i z hlediska, zda nabyvatel jednal při zachování náležité opatrnosti, kterou lze s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu po každém subjektu práva požadovat¹²² (k tomu viz kap. 3.4.4 o investigativních povinnostech nabyvatele).

3.4.6.2 Holzner a Bollenberger – pokračování peripetií

S výše uvedeným souvisí i otázka, které se dotkli Holzner s Bollenbergerem v popsané diskusi o výhradě vlastnického práva a nabytí od neoprávněného. Jedná se o posouzení, v jakém okamžiku má být dobrá víra dána. Škodí později ztracená dobrá víra?

Nastane-li podle rakouského práva jedna z objektivizovaných situací předvídaných v § 368 OZO, dobrá víra nabyvatele je od počátku vyloučena, tedy k nabytí od neoprávněného dojít nemůže. Stejně tak bude nabytí v dobré víře zřejmě vyloučeno podle nového občanského zákoníku, bude-li z okolností zjevné (§ 992 odst. 1 věty druhé NOZ), že převodce není oprávněn nakládat s věcí. Pokud však žádná z těchto okolností či objektivizovaných situací nenastoupí, musí být nabyvatel v dobré víře v době uzavření právního úkonu až do dokončení převodu vlastnického práva¹²³ (v rakouském právu zpravidla předáním věci, v českém novém občanském zákoníku účinností smlouvy). Z toho vyplývá, že pokud jsou splněny všechny podmínky pro nabytí vlastnického práva a nabyvatel je skutečně v dobré víře do doby, než k tomuto převodu dojde, nabude vlastnické právo. Na tom nic nezmění skutečnost, že se po tomto okamžiku dozví, že převodce

¹²¹ K tomu srov. rozsudek NS z 10. února 1999, sp. zn. 2 Cdon 568/96. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 28. října 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

¹²² Z aktuální judikatury Nejvyššího soudu např. usnesení NS ze dne 26. ledna 2011, sp. zn. 22 Cdo 877/2009. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 8. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>, který se vyjadřuje obecně k objektivnímu měřítku dobré víry a jeho závěry lze vztáhnout v otázce dobré víry i na nabytí od neoprávněného.

¹²³ K tomu Rozhodnutí OGH ze dne 1. července 1970, sp. zn. 7 Ob 117/70. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>, rozhodnutí OGH ze dne 24. června 1987, sp. zn. 1 Ob 614/87. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>.

nebyl oprávněn vlastnické právo převést nebo (v rakouském právu) nebyl vlastníkem. Bollenbergerovi nelze upřít, že se nezdá být spravedlivým uznat nabyvatelovo vlastnické právo tehdy, když sice v době převodu vlastnického práva v dobré víře byl, avšak poté (někdy i velmi krátce po převodu vlastnického práva) svou dobrou víru ztratil a ještě nezaplatil. Pokud sám dosud majetkové plnění nepřinesl, není důvod, aby bylo odňato vlastnické právo skutečnému vlastníkovi. Citovaná a dodnes použitelná rakouská judikatura však stojí na opačném názoru. V této souvislosti je třeba poukázat na další významnou věc, a to že vlastník nese riziko platební neschopnosti převodce a v případě, že tento je platebně neschopný, má nárok pouze na poměrné uspokojení spolu s jinými věřiteli. Bollenberger obhájí tezi, že v takovém případě se jeví nejspravedlivějším řešením, aby nabyvatel, který ještě převodci nezaplatil a jehož dobrá víra odpadla (čili je obeznámen s tím, že převodce nebyl k převodu oprávněn a kdo je skutečným vlastníkem) platil rovnou dosavadnímu vlastníkovi. To je v zájmu jak vlastníka, tak nabyvatele. Vlastník zájem na věci již nemá (sám ji chtěl prodat), spíše má zájem na zaplacení její ceny. Nabyvatel má zájem nabýt vlastnické právo a je mu v podstatě jedno, zda bude platit převodci či vlastníkovi. Tato poněkud odvážná koncepce bourá vazby ve vícestranném vztahu mezi vlastníkem, převodcem a nabyvatelem, ovšem nelze jí upřít, že sleduje to, aby ten, kdo se choval nepoctivě, ze svého chování neměl prospěch a aby došlo k výsledku sledovanému vlastníkem a nabyvatelem.

Rakouská judikatura dospěla k závěru, že dobrá víra nabyvatele musí být dána nejen při uzavírání nabývacího právního titulu, ale musí přetrvat až do doby předání věci.¹²⁴ V kontextu konsenzuálního principu převodu vlastnického práva v novém českém občanském zákoníku by pak bylo třeba dovodit, že dobrá víra nabyvatele musí být dána k okamžiku uzavření smlouvy, není-li vázáno dokonání převodu vlastnického práva na předání

¹²⁴ Rozhodnutí OGH ze dne 22. března 1993, sp. zn. 1 Ob 513/93. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 17. listopadu 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>, z novější judikatury rozhodnutí OGH ze dne 8. srpna 2002, sp. zn. 2 Ob 144/02v. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 18. října 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>.

věci, což může být sjednáno (srov. § 1099 NOZ). Později ztracená dobrá víra tak zřejmě neškodí.¹²⁵

3.4.7 Důkazní břemeno

Jednou z velmi diskutovaných otázek v souvislosti s dobrou vírou u nabytí od neoprávněného je posouzení, na kterém subjektu a ohledně jakých okolností leží důkazní břemeno.

Jak v českém, tak v rakouském právu lze vyjít z domněnky poctivosti držby (§ 328 OZO, § 130 odst. 1 OZ a § 994 NOZ). Pokud tuto domněnku vztáhneme i na nabytí od neoprávněného, bude třeba považovat dobrou víru nabyvatele v pochybnostech za splněnou.

V obecném zákoníku občanském je důkazní břemeno uloženo vlastníkovi, a to ohledně objektivních okolností nepoctivosti nabyvatele. Tyto objektivní okolnosti jsou příkladmo uvedeny v § 368 odst. 2 OZO.¹²⁶ Pokud vlastník okolnosti, z nichž lze usuzovat na nepoctivost nabyvatele prokáže, nabytí od neoprávněného není možné a on nadále zůstal vlastníkem.¹²⁷ Nabyvateli je zákonem uložena pouze povinnost tvrdit a prokázat okolnosti, za jakých k nabytí došlo, tedy konkrétně nabývací způsoby uvedené v § 367 OZO.¹²⁸

Z pohledu současné rozhodovací praxe českých soudů leží důkazní břemeno existence či neexistence dobré víry na tom, kdo se dobré víry dovolává, resp. kdo ji u jiného popírá.¹²⁹ V procesu se pak vychází z toho, že důkazní břemeno ohledně určitých skutečností leží na tom účastníku řízení,

¹²⁵ Tomu přisvědčuje i rakouská judikatura – např. rozhodnutí OGH ze dne 24. června 1976, sp. zn. 7 Ob 597/76. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 18. října 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>.

¹²⁶ Jedná se zejména o povahu věci, její nápadně nízkou cenu nebo známé osobní vlastnosti nabyvatele (nebo právního předchůdce nebo jeho podnikání).

¹²⁷ Podobné rozdělení důkazního břemene se objevuje i v německém právu – konkrétně plyne z § 932 BGB. Nabyvatel naproti tomu musí tvrdit a prokazovat jenom okolnosti průběhu nabývacího procesu. Je zajímavé, že původní návrh § 932 BGB, který ukládal důkazní břemeno o jeho dobré víře nabyvateli, byl na poslední chvíli změněn, přičemž tato změna prošla 9:8 hlasy. Z toho je zřejmé, jak sporná byla otázka důkazního břemene v případě nabytí od neoprávněného. K tomu WIEGAND, Wolfgang. In *J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen*. München: Sellier-de Gruyter, 2011, komentář k § 932 BGB, marg. 101, citováno z databáze www.beck-online.de dne 20.11.2012.

¹²⁸ K tomu srov. dikce ustanovení § 367 odst. 1 OZO: „...pokud *prokáže* (nabyvatel – pozn. ED), že věc nabyl za úplaty ve veřejné dražbě, od podnikatele při výkonu jeho obvyklé podnikatelské činnosti nebo od někoho, komu dřívější vlastník věc svěřil.“

¹²⁹ ZAPLETAL, Jiří. Zásada dobré víry a její uplatnění v soukromém právu. Právní rozhledy, 2006, č. 2, s. 60. ISSN 1210-6410.

který z existence těchto skutečností vyvozuje pro sebe příznivé právní důsledky. Jestliže žalobce tvrdil a doložil, že jeho držba je oprávněná, bylo na žalobci, aby tvrzení žalovaného zpochybnil, resp. vyvrátil.¹³⁰

S ohledem na presumpci dobré víry, která je přímo vyjádřena § 7 NOZ, dosavadní rozhodovací praxe českých vyšších soudů neobstojí.¹³¹ Důkazní břemeno o tom, že třetí osoba nabyla věc ve zlé víře, tak zřejmě bude nadále ležet na žalobci. Domnívám se však, že tento závěr by neměl být aplikován v případě nabytí vlastnického práva od neoprávněného. Zde by to měl být právě nabyvatel, kdo bude prokazovat okolnosti, za kterých nabyl vlastnické právo. V ustanoveních nového občanského zákoníku o nabytí od neoprávněného je však důkazní břemeno upraveno pouze u nabytí použité movité věci za úplatu od podnikatele v rámci běžného obchodního tyku (§ 1110) a v tzv. „ostatních“ případech (§ 1111 NOZ). V posledně uvedeném případě je uloženo nabyvateli prokázat dobrou víru v oprávnění převodce převést vlastnické právo.

Podle mého názoru, pokud bude chtít vlastník věc vindikovat, musí prokázat:

- u skutkové podstaty § 1109 NOZ nesplnění předpokladů nabytí od neoprávněného, pokud je popírá;
- u skutkové podstaty § 1110 NOZ pozbytí věci ztrátou nebo svémocným odnětím a uplynutí nejvýše tří let od této události.
- u skutkové podstaty § 1111 NOZ pozbytí věci ztrátou nebo činem povahy úmyslného trestného činu; nabyvatel zde naopak bude dokazovat svou dobrou víru (!) v oprávnění převodce.

¹³⁰ Usnesení NS ze dne 30. května 2001, sp. zn. 22 Cdo 2727/99. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 28. října 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/> , publikované v Souboru rozhodnutí pod č. C 528.

¹³¹ Otázka důkazního břemene ohledně dobré víry nabyvatele byla v české judikatuře otevřena spíše v souvislosti s nabytím vlastnického práva v případě odstoupení od kupní smlouvy o převodu nemovitosti. K tomu rozsudek velkého senátu NS ze dne 30. ledna 2008, sp. zn. 31 Cdo 3177/2005 . In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 28. října 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/> a náleží ÚS ze dne 16. října 2007, sp. zn. Pl. ÚS 78/06. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. srpna 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>. K diskusi nad oběma rozhodnutími viz DOBROVOLNÁ, Eva. Zpráva z 2. odborného symposia organizovaného Nejvyšším soudem ČR „Komerční nemovitosti v judikatuře Nejvyššího soudu ČR“. *Právník*, 2009, s. 543. ISSN 0231-6625.

V následujícím textu se pokusím pojednat o přínosech a rizicích rozdělení důkazního břemene, které se podává z analýzy obou srovnávaných právních úprav.

Někteří autoři uvádí, že účelem ustanovení o nabytí od neoprávněného je ochrana soukromoprávního obratu a ukládání důkazního břemene ohledně dobré víry nabyvateli se zdá být v podstatě podlomením tohoto účelu¹³², neboť nelze po nabyvateli požadovat, aby svou dobrou víru (mnohdy po dlouhé době od uzavření převodní smlouvy) prokazoval. Proto se jim zdá se být spravedlivějším, aby bylo důkazní břemeno o tom, že předpoklady dobré víry nejsou u nabyvatele splněny, leželo na vlastníkovi, když právě on svým rozhodnutím věc svěřil jinému.¹³³ Musí tak nést negativní, zákonem předvídané důsledky (ztráta vlastnického práva) a chce-li jim zabránit, musí vyvinout aktivitu spočívající v prokázání nepoctivosti nabyvatele. Prokazovat, že třetí osoba nebyla v dobré víře (nebo že tu jsou okolnosti, které její dobrou víru vylučují) je však probatio negativa a tím pádem i probatio diabolica.

Na druhou stranu je to však nabyvatel, který má k podání důkazu o existenci jeho dobré víry neblíže. Nelze navíc ukládat vlastníkovi, aby dokazoval skutečnosti, které se odehrály ve vztahu mezi převodcem a nabyvatelem. Domnívám se, že osobou, která v právním vztahu vlastník-neoprávněný převodce – nabyvatel jednoznačně profituje, je právě nabyvatel. Jistě tak není nepřiměřeným uložit mu důkazní břemeno, zvláště za situace, kdy nabytí od neoprávněného by mělo být spíše výjimkou ze zásady ochrany vlastnického práva. Každá strana by rovněž měla dokazovat znaky normy, o které se opírá a má z nich nějaký prospěch.¹³⁴ Zejména pak v obchodním styku je zpravidla nepřiměřené požadovat po vlastníkovi, aby prokázal, za jakých okolností byla uzavřena převodní smlouva.

Na základě uvedeného rozboru se domnívám, že by to měl být právě nabyvatel, komu by mělo být uloženo důkazní břemeno ohledně prokázání

¹³²OECHSLER 2009 op. cit., komentář k § 932 BGB, marg. 66-67, dostupné na www.beck-online.de [citováno 1. prosince 2012].

¹³³KARNER 2006 op. cit, s. 391.

¹³⁴K dělení důkazního břemene zejména MACUR, Josef. *Dělení důkazního břemena v civilním soudním sporu*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 162 s. ISBN 8021014032.

okolností vztahujících se k jeho dobré víře (dobrou víru jako takovou prokázat nemůže, neboť se jedná o subjektivní kategorii).

3.4.8 Využitelnost judikatury k ustanovení § 446 obchodního zákoníku v otázce dobré víry nabyvatele

3.4.8.1 Judikatura Ústavního soudu

Ustanovení § 446 ObZ, které umožňovalo nabytí od neoprávněného v obchodně právních vztazích, bylo v průběhu doby podrobena přezkumu Ústavního soudu. K výkladu ustanovení přispěla i aplikační praxe Nejvyššího soudu. Proto v následujícím textu přiblížím ta významná rozhodnutí obou soudů, která by mohla přispět k objasnění některých otázek v novém občanském zákoníku.

V usnesení ze dne 20. srpna 2001, sp. zn. IV. ÚS 112/01, Ústavní soud vybídl ke zdrženlivější aplikaci ustanovení o nabytí od neoprávněného, když dovedl, že jej „*lze aplikovat pouze za přísného respektování ustanovení čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, neboť představuje zákonnou mez jednoho z nejdůležitějších základních práv, a je tedy při jeho aplikaci nezbytné striktně vyloučit jakékoli jeho zneužití k jiným účelům, než pro které bylo stanoveno.*“ Ústavní soud v tomto rozhodnutí tedy odmítl ryze účelovou aplikaci ustanovení § 446 ObZ, která se objevovala zejména v souvislosti s uzavíráním tzv. fakultativních obchodů, tedy závazkových právních vztahů, které se po dohodě smluvních stran budou řídit obchodním zákoníkem, ačkoliv by na ně za jiných okolností nedopadal (§ 262 ObZ).¹³⁵ Ústavní soud sice nevyloučil¹³⁶ možnost účastníků takto postupovat, avšak konstatoval, že v situacích, kdy existují o dobré víře kupujícího sebemenší pochybnosti, musí kupující prokázat, že využil všechny dostupné prostředky k tomu, aby se přesvědčil, že prodávající je skutečně oprávněn převést vlastnictví k předmětné věci, a že tedy byl v této

¹³⁵ Často totiž docházelo k tomu, že nabyvatelé měli na uzavření fakultativního obchodu zájem, neboť na rozdíl od režimu občanského práva byli v obchodním právu chráněni i v případě, že převodce nebyl vlastníkem věci, a to za velmi benevolentního posuzování stupně jejich nedbalosti.

¹³⁶ Opačný názor má F. Melzer, který dovozuje, že v případě volby režimu obchodního zákoníku dle § 262 ObZ je vyloučena aplikace na otázky věcněprávní povahy. K tomu MELZER, Filip. Volba obchodního zákoníku a nabytí vlastnického práva od neoprávněného, *Právní rozhledy*, 2006, č. 7, s. 263. ISSN 1210-6410.

souvislosti skutečně v dobré víře. V podstatě zde Ústavní soud položil základy tzv. investigativní povinnosti nabyvatele, která byla rozebrána výše.¹³⁷ V kontextu této práce nese uvedené usnesení Ústavního soudu význam v tom, že důkazní břemeno týkající se dobré víry ukládá kupujícímu (nabyvateli).

O návrhu na zrušení § 446 ObZ rozhodl Ústavní soud v nálezu ze dne 26. srpna 2003, sp. zn. I. ÚS 437/02 tak, že tomuto návrhu nevyhověl. Ústavní soud uvedl, že: „*ačkoliv formulace dobré víry v ustanovení § 446 obchodního zákoníku ve znění do 31. 12. 2000 byla koncipována velmi široce (dobrá víra nebyla dána pouze v případě, kdy by nabyvatel věděl o tom, že prodávající není v době převodu vlastnického práva vlastníkem), je při výkladu tohoto ustanovení třeba vždy šetřit podstatu a smysl vlastnického práva původního vlastníka a jeho ochrany podle čl. 11 Listiny.*“ Tím naznačil, že je možný ústavně konformní výklad ustanovení § 446 ObZ ve znění před novelou provedenou zákonem č. 370/2000 Sb. Z hlediska rozdělení důkazního břemeno shledal Ústavní soud jako nepřipustným přenášení důkazního břemene o neexistenci dobré víry nabyvatele na vlastníka. Je však třeba podotknout, že za platnosti ustanovení § 446 ObZ do novely zákonem č. 370/2000 Sb. bylo opravdu uloženo důkazního břemene o neexistenci dobré víry navrhovatele (negativní důkaz!) vlastníkovi opravdu nepřiměřené, neboť po něm vyžadovalo, aby prokázal subjektivní okolnosti na straně nabyvatele, což z povahy věci není možné. Tento problém byl podle Ústavního soudu odstraněn objektivizací dobré víry nabyvatele přímo uvedenou novelou.

K nastíněným závěrům se Ústavní soud přihlásil i v nálezu ze dne 13. června 2006, sp. zn. Pl. ÚS 75/04.

¹³⁷ Shodně se k investigativním povinnostem nabyvatele postavila i judikatura Nejvyššího soudu, zejména rozsudek NS ze dne 28. listopadu 2007, sp. zn. 32 Odo 1411/2005. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 8. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>, rozsudek NS ze dne 12. prosince 2007, sp. zn. 32 Cdo 44/2007. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>, rozsudek NS ze dne 7. října 2008, sp. zn. 32 Cdo 2343/2008. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/> a rozsudek NS ze dne 28. ledna 2010, sp. zn. 29 Cdo 852/2009. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 8. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

3.4.8.2 Judikatura Nejvyššího soudu

Nejvyšší soud měl v rámci sjednocování aplikační praxe obecných soudů možnost se několikrát vyjádřit k výkladu ustanovení § 446 ObZ. Několik rozhodnutí se dotýkalo i problémů řešených v této práci.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. června 2011, sp. zn. 20 Cdo 1335/2010, sice neřešilo sporné otázky přímo, protože v řízení bylo prokázáno, že převodce byl vlastníkem věci (osobní automobil), tudíž ani § 446 ObZ nemohl být aplikován. V kontextu nového občanského zákoníku by však bylo možné uvažovat o některých problematických momentech. Podstatou sporu byla situace, kdy převodce (povinný) byl sice vlastníkem věci (jak bylo v řízení prokázáno), ovšem mu bylo formou tzv. generálního inhibitoria zakázáno věci disponovat (§ 324 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu a § 44 odst. 7 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů). Je otázkou – a Nejvyšší soud v rámci omezeného přezkumu věci se jí nezabýval – zda může dojít k nabytí od vlastníka, avšak neoprávněného k dispozici věci. Nový občanský zákoník umožňuje nabytí od neoprávněného, tedy toho, kdo nemá oprávnění věc převést (zejména proto, že není jejím vlastníkem nebo jinak k převodu oprávněným – např. komisionářem). Mechanickou aplikací zákonného textu by snad bylo možné dojít k závěru, že i vlastník postižený generálním inhibitorem je neoprávněným k převodu vlastnického práva a nabyvatel, který bude v dobré víře, od něj může nabýt vlastnické právo. To by však podle mého názoru bylo zcela v rozporu s účelem generálního inhibitoria a výrazně by to ohrozilo i smysl exekučního řízení, kterým je dosažení maximálního uspokojení věřitelů. Nelze také přehlédnout, že nedostatek oprávnění vlastníka vyplývá z autoritativního rozhodnutí soudu a nikoliv na základě dispozic účastníků soukromoprávních vztahů.

Nejvyšší soud se dále v rozsudku ze dne 18. ledna 2012, sp. zn. 28 Cdo 2788/2011, zabýval mimo jiné i investigativními povinnostmi nabyvatele. Skutkovým základem byl případ, kdy zprostředkovatel prodal žalobkyni na základě zprostředkovatelské smlouvy uzavřené s žalovaným osobní automobil. Následně zjištěno, že vozidlo je kradené a bylo zabaveno

Policií ČR a jako věc pocházející z trestné činnosti a jako taková byla vydána třetí osobě. V kupní smlouvě byla mezi žalobkyní (leasingovou společností) a zprostředkovatelem dohodnut režim obchodního zákoníku podle § 262 odst. 1 obch. zák. Nejvyšší soud konstatoval, že žalobkyně, která požadovala náhradu škody ve výši ceny předmětného automobilu, si „s ohledem na předmět, rozsah a dlouhodobost své činnosti musela být vědoma skutečnosti, že jí v určitém procentu případů (tj. nejen v posuzované věci) budou nabízeny ke koupi automobily pocházející z trestné činnosti. Pokud však žalobkyně čelila tomuto nebezpečí toliko tím, že v informačním systému motorových vozidel zjistila, že předmětné vozidlo není vedeno jako odcizené, aniž by sama kupované automobily podrobovala fyzické prohlídce prostřednictvím svých běžných, ale objektivně kvalifikovaných pracovníků s ohledem na předmět své činnosti, vyvolává již samotná existence dohody o volbě obchodního zákoníku dle § 262 obch. zák. umožňující nabytí vlastnictví i od nevlastníka obsažená ve formulářových smlouvách vyhotovených žalobkyní pochybnosti o účelu této dohody, a tedy i dobré víře žalobkyně.“ Proto se žalobkyně nemohla stát vlastnící předmětného automobilu.

V rozsudku ze dne 28. ledna 2010, sp. zn. 29 Cdo 852/2009, Nejvyšší soud připomněl, že § 446 obch. zák. představuje toliko výjimku z obecné právní zásady, podle níž nikdo nemůže převést na druhého více práv, než má sám. Proto je třeba tuto výjimku vykládat zásadně restriktivním způsobem a aplikovat ji pouze v případech, pro něž byla vytvořena.¹³⁸

3.4.9 Dílčí závěr

- Dobrá víra je subjektivní kategorií, avšak pro účely nabytí od neoprávněného by měla být objektivizována. Ztrátu vlastnického práva původního vlastníka nelze podmiňovat subjektivními dojmy na straně nabyvatele. Je nutné však pro účely nabytí od neoprávněného v zákoně definovat, kdy je (ev. kdy není) nabyvatel v dobré víře.

¹³⁸ Shodně rozsudek NS ze dne 23.9.2008, sp. zn. 29 Cdo 2287/2008. In Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18. října 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>, uveřejněný pod číslem 67/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek či usnesení ÚS ze dne 5. února 2004, sp. zn. II. ÚS 624/2002. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18. října 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

- Po vlastníkovu není možné žádat prokázání negativní skutečnost, tj. že nabyvatel nebyl v dobré víře. Podle rakouského práva mu lze uložit pouze prokázání objektivních okolností, ze kterých se podává, že nabyvatelova dobrá víra je vyloučena. Mnohdy totiž nebude pro vlastníka obtížné tento důkaz přinést (např. důkaz o nápadně nízké ceně - § 368 odst. 2 OZO).
- Nabyvateli škodí již jen lehká nedbalost. S tím souvisí povinnosti nabyvatele si v konkrétním případě ověřit a pokusit se zjistit, zda je převodce oprávněn převést vlastnické právo nebo vlastníkem věci.
- Nabytí od neoprávněného v českém novém občanském zákoníku by mělo být aplikováno za současného šetření podstaty základního práva vlastnit majetek. Jeho aplikace by měla být spíše restriktivní.
- Důkazní břemeno je v českém a rakouském právu rozděleno zcela odlišně – v českém právu by měl podle mého názoru dokazovat nabyvatel existenci okolností své dobré víry a v rakouském by měl vlastník dokazovat nastoupení objektivních okolností, na základě kterých je dobrá víra nabyvatele vyloučena. Je třeba si uvědomit, že i zde se promítá hodnotové hledisko a užití obou variant závisí na tom, který z obou subjektů má být více chráněn.

3.5 Jednotlivé nabývací způsoby

Jak rakouské, tak české právo upravují nabytí od neoprávněného v určitých „privilegovaných“ případech (§ 1109 NOZ a § 367 OZO). Na rozdíl od českého práva musí nabyvatel podle § 367 OZO prokázat, že nabytí věci jedním ze zákonem stanovených nabývacích způsobů. Na tomto místě jen velmi stručně vyložím základní rozdíly a podobnosti obou právních úprav.

3.5.1 Nabytí ve veřejné dražbě

Nabytí ve veřejné dražbě jako způsob nabytí vlastnického práva od neoprávněného uznávají oba srovnávané právní řády.

Důvodem zakotvení tohoto nabývacího způsobu je nepochybně úsilí zajistit plynulost a hospodářský účel dražeb a snaha chránit právní jistotu a legitimní očekávání nabyvatele, který nabytí vlastnického práva úkonem orgánu požívajícího jistou veřejnou autoritu (nebo autorizovanost). Není nutné se vracet k letitým diskusím o tom, zda je dražba smlouvou nebo jinou právní skutečností; ostatně tato otázka byla vyřešena v § 1771 NOZ.

Kromě splnění podmínky dobré víry nabyvatele však bude k nabytí třeba, aby samotná dražba byla platná, což koresponduje s výše uvedenými úvahami o nemožnosti sanace vad právního titulu institutem nabytí od neoprávněného.¹³⁹ Nepochybně tedy bude zapotřebí, aby byla dražba uskutečněna orgánem příslušným k jejímu provedení a aby byla řádně oznámena a provedena.¹⁴⁰ Rakouský komentář k obecnému zákoníku občanskému uvádí, že vydražitel není v dobré víře, pokud existují skutkové okolnosti, které u něj byly schopny vyvolat podezření, že navrhovatel dražby není vlastníkem věci, přičemž sice vydražiteli škodí i jen lehká nedbalost, jeho investigativní povinnosti je však třeba posuzovat méně přísně, protože jako takové jsou v rozporu s účelem a průběhem dražby.¹⁴¹ S tímto názorem se ztotožňují, neboť veřejné dražby již na základě přívlastku „veřejný“ vyvolávají zdání, že věc získaná v dražbě, jejíž nabytí bylo stvrzeno státem uznaným subjektem, byla nabyvatelem skutečně nabyta.

¹³⁹ Shodně RANDA, Antonín. *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. Praha, 1922, reprint Wolters Kluwer 2008. 338 s. ISBN 9788073573898. S. 185.

¹⁴⁰ KERSCHNER 2011 op. cit., s. 623.

¹⁴¹ KERSCHNER 2011 op. cit., s. 624.

Je otázkou, zda lze pod pojem „veřejná dražba“ pro účely § 1109 NOZ zahrnout veřejné dražby probíhající podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů, nebo i veřejné dražby probíhající v rámci výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu¹⁴² a podle exekučního řádu¹⁴³. K nabytí od neoprávněného v těchto dražbách dochází totiž již silou právní úpravy uvedených *leges specialis*. Na praxi však zřejmě řešení uvedené otázky dopad mít nebude, protože k nabytí od neoprávněného dojde buď podle nového občanského zákoníku, nebo podle zvláštních zákonů. Jen právní úprava by byla v tomto smyslu duplicitní. I při nabytí ve veřejné dražbě je však zapotřebí, aby nabyvatel byl v dobré víře. Pokud pak jde o dražby veřejné podle zákona č. 26/2006 Sb., nečiní praxe ani teorie (a to ani v minulosti) žádný rozdíl, zda jde o nabytí vlastnictví při dobrovolné nebo nedobrovolné dražbě. Je třeba dodat, že veřejnou dražbou naopak nejsou dražby typu e-Bay nebo Aukro na internetových portálech, neboť zde se jedná o dražby soukromé.

V. Knapp rozebral významné rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 13. listopadu 1979, sp. zn. 5 Ob 630/79. Z něj se podává, že dobrou víru vydražitele vylučuje již lehká nedbalost. Tvrdí-li povinný při dražbě, že mu věc nepatří, vylučuje již toto tvrzení dobrou víru nabyvatele. Nevyžaduje se, aby povinný cizí vlastnictví dokázal.¹⁴⁴

Jsou-li splněny všechny podmínky, dochází v českém právu k nabytí vlastnictví příklepem, ovšem jen tehdy, je-li zaplacená kupní cena. V rakouském právu u movitých věcí také dochází k nabytí vlastnictví příklepem, na rozdíl od českého pojetí však musí dojít k odevzdání věci.¹⁴⁵

¹⁴² Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád; to ostatně připouští i ROUČEK, František. In SEDLÁČEK, Jaroslav a ROUČEK, František a kol. *Komentář k čsl. obecnému občanskému zákoníku a občanské právo na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Praha 1935, reprint Wolters Kluwer 2008, díl II., 970 s. ISBN 8085963647. S. 321.

¹⁴³ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

¹⁴⁴ KNAPP, Viktor. Nejvyšší soudní dvůr (OGH), 5 Ob 630/79. *Právní rozhledy*, 1996, č. 9, s. 424. ISSN 1210-6410.

¹⁴⁵ Již ROUČEK 1935 op. cit., s. 323, shodně KERSCHNER 2011 op. cit., s. 624.

3.5.2 Nabytí od podnikatele v rámci jeho podnikatelské činnosti

Zatímco § 367 OZO používal původně termín „*zu diesem Verkehre befugten Gewerbsmanne*“, tedy živnostník oprávněný k této (živnostenské) činnosti, nový občanský zákoník a také nové znění obecného občanského zákoníku (po novele provedené HaRÄG¹⁴⁶, která tuto skutkovou podstatu přejala z § 366 HGB¹⁴⁷), již vychází z novějšího pojmu podnikatel (srov. § 420 NOZ a násl. a § 1 a násl. Unternehmensgesetzbuch). Podstatné je, že se musí jednat o činnost v rámci podnikatelské činnosti, ke které má také podnikatel oprávnění. Je přitom jak v českém novém občanském zákoníku, tak v rakouském obecném zákoníku občanském nerozhodné, zda taková věc byla kradená nebo zda ji vlastník ztratil. Podle obecného zákoníku občanského postačí u nabytí od podnikatele v rámci jeho podnikatelské činnosti (na rozdíl od jiných nabývacích způsobů) dobrá víra nabyvatele v oprávnění převodce. V novém občanském zákoníku je situace o to jednodušší, že u všech skutkových podstat (nabývacích způsobů) postačí právě dobrá víra v oprávnění převodce převést vlastnické právo. V novém občanském zákoníku se však chrání – na rozdíl od obecného zákoníku občanského – v rámci tohoto nabývacího způsobu i nabytí bezplatné, byť v praxi pravděpodobně bude přicházet jen velmi zřídka. Použité movité věci, získané za úplatu od podnikatele, mají v novém občanském zákoníku zvláštní režim (§ 1110).

Ačkoliv je v rakouském právu považováno nabytí od podnikatele v rámci jeho podnikatelské činnosti (z důvodu jeho postavení) – podobně jako nabytí ve veřejné dražbě – za nabývací způsob zakládající právní zdání, že podnikatel je vlastníkem nebo jinak oprávněným, přece jen je nabyvateli ukládána jistá míra opatrnosti (škodí mu i lehká nedbalost), i když někdy pro něj bude velmi obtížné (ba i nemožné) zjišťovat oprávnění podnikatele k převodu vlastnického práva k věci. Proto bude třeba v každém jednotlivém případě zkoumat okolnosti dobré víry nabyvatele. V rakouské judikatuře byl například přijat názor, že pokud není uveden prodávající použitého osobního

¹⁴⁶ K změnám, které novela přinesla do institutu nabytí od neoprávněného např. KRALIK, Stefan a BENEDIKT, Rupert. Gutgläubiger Eigentumserwerb vom Unternehmer. *Nova & Varia Zeitschrift des Juristenverbandes*, 2007, s. 142. ISSN: nezjištěno. Dostupné na: www.rdb.at [citováno 26. září 2012].

¹⁴⁷ Handlungsgesetzbuch, pozbyl účinnosti 1. ledna 2007, kdy byl nahrazen Unternehmensgesetzbuch.

automobilu v technickém průkazu, nesmí se kupující spokojit v takovém případě s pouhým prohlášením prodávajícího, že je vlastníkem tohoto vozu. Naopak musí si na něm vyžádat nahlédnutí do účtů a dokladů o zaplacení i tehdy, i kdyby měl sám technický průkaz u sebe.¹⁴⁸

3.5.3 Věc svěřená převodci vlastníkem

Institut nabytí vlastnického práva od neoprávněného má kořeny ve svěřením věci vlastníkem osobě, která ji dále zcizí nabyvateli, který je v dobré víře. Tam, kde se vlastník držby věci dobrovolně vzdal, protože důvěřoval osobě, které věc svěřil, nemohl se domáhat vydání věci od osoby, která ji od zcizitele nabyla v dobré víře. F. Rouček uvádí, že: „*Vždyť takový nabyvatel smí důvěřovati tomu, komu sám vlastník důvěřoval*“. Přístup novější rakouské literatury je spíše takový, že pokud vlastník věc jinému věc svěří, sám vytvoří zdání a vyvolá důvěru třetích osob v to, že ten, komu věc svěříl (a fakticky ji má u sebe), je jejím vlastníkem.¹⁴⁹ Nejdůležitější roli přitom hraje právě ono „svěření“. Je tedy zřejmé, že u tohoto nabývacího způsobu nelze počítat s nabytím věcí kradených nebo svémocně odňatých, protože ty v žádném případě nebyly zciziteli svěřeny. Rouček zastává názor, že pokud se zcizitel věci svémocně zmocní nebo ji podvodně na vlastníkově vyláká, nelze hovořit o jejím svěření.¹⁵⁰ Je skutečností, že tento závěr se objevil ve starší rakouské judikatuře, zejména v rozhodnutí OGH ze dne 1. prosince 1970, sp. zn. 8 Ob 264/70. Tento názor týkající se nemožnosti nabytí věcí na vlastníkově podvodně vylákaných od neoprávněného však byl zpochybněn již A. Randou¹⁵¹ a novější rakouskou judikaturou. Ta považuje za svěřenou věc i takovou věc, která byla na vlastníkově vylákána podvodným jednáním.¹⁵² U

¹⁴⁸ Například rozhodnutí OGH ze dne 17. října 1995, sp. zn. 1 Ob 614/95. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 5. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/> nebo rozhodnutí OGH ze dne 29. srpna 2001, sp. zn. 3 Ob 303/00f. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 5. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>.

¹⁴⁹ KERSCHNER op. cit., s. 628, poznámka pod čarou č. 211.

¹⁵⁰ ROUČEK 1935 op. cit., s. 323.

¹⁵¹ Vždyť už Randa, na které bývá v této souvislosti odkazováno i v rakouské judikatuře, zastával stejný názor. RANDA, Antonín. *Eigentumsrecht nach österreichischem Rechte : mit Berücksichtigung des gemeinen Rechtes und der neueren Gesetzbücher. Erste Hälfte*. Leipzig : Druck und Verlag von Breitkopf & Härtel, 1884, 466 s. ISBN: nezjištěno. S. 310.

¹⁵² Rozhodnutí OGH ze dne 9. května 1985, sp. zn. 6 Ob 549/85. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 2. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>, rozhodnutí OGH ze dne 11. července 1995, sp. zn. 4 Ob 1596/95. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 2. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>

svěření věci jde totiž o důvěru v poctivost osoby, které je věc svěřována. Je tak třeba připočíst riziko vlastníku, který dal dobrovolně „věc z ruky“. Z tohoto závěru je možné vyjít i v kontextu nového občanského zákoníku. Tím pochopitelně nejsou dotčeny ze strany vlastníka nároky na náhradu škody.

Osobou, které vlastník věc svěřil (*Vertrauensmann*), je ten, do jehož rukou se věc dostala na základě vůle vlastníka.¹⁵³ Zejména jím tedy bude detentor věci – např. nájemce, uschovatel, zástavní věřitel nebo posel. Nelze přehlédnout, že v novém občanském zákoníku i v obecném zákoníku občanském musí k nabytí svěřené věci nabyvatelem dojít za úplatu. Pokud osoba, které vlastník věc svěřil, věc svěří dále třetí osobě, která věc neoprávněně převede, není podle rakouské judikatury vyloučeno nabytí od takového neoprávněného.¹⁵⁴ Je-li věc ve společné držbě spoluvlastníků nebo manželů, nejedná se o vzájemné „svěření“.¹⁵⁵ Rakouská judikatura také dovozuje, že jestliže byla věc převodci vlastníkem svěřena za účelem jejího prodeje, pak ten, kdo věc nabude, nabývá vlastnické právo, i když ví, že převodce nebyl vlastníkem, i kdyby tento převodce porušil podmínky smlouvy uzavřené s vlastníkem.¹⁵⁶

3.5.4 Neoprávněný dědic

Nabytí vlastnického práva od neoprávněného dědice již bylo zakotveno v § 486 OZ, ustanovení § 1109 písm. c) NOZ je tedy v tomto smyslu kontinuálním.

V občanském zákoníku se používal pojem nepravý dědic. Jedná se však pouze mého názoru jen o terminologickou změnu, takže za neoprávněného dědice bude třeba i nadále považovat toho, komu bylo

¹⁵³ Rozhodnutí OGH ze dne 25. ledna 1994, sp. zn. 1 Ob 28/93. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 2. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>

¹⁵⁴ Rozhodnutí OGH ze dne 11. července 1995, sp. zn. 4 Ob 1596/95. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 2. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>

¹⁵⁵ Rozhodnutí OGH ze dne 8. listopadu 1966, sp. zn. 8 Ob310/66. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 2. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>

¹⁵⁶ Rozhodnutí OGH ze dne 3. března 1966, sp. zn. 7 Ob 43/66. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 2. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>, dále rozhodnutí OGH ze dne 27. září 1988, sp. zn. 4 Ob 1517/88. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 2. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>

dědictví potvrzeno soudem, protože nebylo známo „lepší“ dědické právo někoho jiného.¹⁵⁷ Potvrzení dědictví se pak řídí podle § 1690 NOZ.

Je možné tedy odkázat na závěry judikatury a literatury k § 485 OZ, které lze doplnit několika postřehy z rakouského právního prostředí.

V obecném zákoníku občanském je upraveno nabytí od „zdánlivého“ dědice (*Scheinerbe*). Je zajímavé, že nabytí od zdánlivého dědice vykazuje jisté odlišnosti (zejména pokud jde o dobrou víru nabyvatele) od ostatních nabývacích způsobů uvedených v § 367 OZO, čemuž koresponduje i jeho umístění v § 824 OZO. Jedná se sice také o nabytí na základě právního úkonu, ovšem nabyvatel musí být poctivým držitelem. Poctivost nabyvatele je vyloučena jen tehdy, pokud *věděl* o tom, že jeho právní předchůdce neměl postavení dědice; nedbalost přitom neškodí.¹⁵⁸

V teorii českého občanského práva bychom mohli konstatovat, že nabyvateli škodí pouze vědomá nedbalost. Účelem tohoto ustanovení je zřejmě reagovat skutečnost, že nabyvatel se (z pochopitelných důvodů) spoléhá na správnost rozhodnutí soudu o potvrzení dědictví, čímž je založen podklad pro jeho dobrou víru. Ukládat mu investigativní povinnosti by v tomto případě bylo naprosto nepřiměřené. Lze jistě souhlasit s tím, že v případech, kdy se dobrá víra nabyvatele zakládá na aktech státní moci, je třeba ji posuzovat méně přísně. Jistě by se dalo namítnout, že u veřejných dražeb je tomu podobně. Nový občanský zákoník však považuje dražbu za smlouvu, takže zde – např. jako u smlouvy uzavřené s podnikatelem v rámci jeho obvyklé podnikatelské činnosti – bude třeba dovodit, že nabyvateli škodí i lehká nedbalost.

3.5.5 Obchod s investičními nástroji, cennými papíry a na komoditní burze

Z důvodu zajištění plynulosti a bezproblémovosti obchodování byl do § 1109 NOBČZ zařazen také obchod s investičními nástroji, cennými papíry nebo listinami vystavenými na doručitele a na komoditní burze. Zároveň byly tyto instrumenty vyňaty z působnosti § 1110 – 1112 NOBČZ z důvodu

¹⁵⁷ NĚMCOVÁ, Jitka. Ochrana oprávněného dědice. *Ad Notam*, 2003, č. 4, s. 79. ISSN: 1211-0558.

¹⁵⁸ KLETECKA 2012 op. cit, komentář k § 824 OZO, marg. 1.

bezpečnosti obchodování s nimi.¹⁵⁹ V rakouském právu je třeba upozornit na § 371 OZO: „*Věci, které se na tento způsob nedají rozlišiti, jako hotové peníze, smíšené s jinými hotovými penězi, anebo dlužní úpisy, znějící na doručitele, nejsou tedy zpravidla předmětem žaloby vlastnické; nenastanou-li takové okolnosti, z nichž žalobce může dokázati své vlastnictví, a z nichž žalovaný věděti musil, že není oprávněn věc si přisvojit*“. Na rozdíl od NOBČZ tedy u cenných papírů na doručitele může vlastník získat tyto cenné papíry zpět, unese-li důkazní břemeno o tom, že je vlastníkem; to ovšem jen tehdy, je-li u nabyvatele přítomna *vědomost* o tom, že se nemohl stát vlastníkem on.

V ostatním lze odkázat na právní úpravu obsaženou ve zvláštních zákonech.¹⁶⁰

3.5.6 Dílčí závěr

V českém a rakouském právním řádu jsou stanoveny nabývací způsoby, na základě kterých může nabyvatel v dobré víře nabýt vlastnické právo k věci. České právo však umožňuje i nabytí od neoprávněného obecně, byť za ztížených podmínek (možnost vindikovat věc vlastníkem), i ve všech ostatních případech (§ 1111 NOZ). Tradičně jsou v českém a rakouském právu upraveny nabývací způsoby nabytí ve veřejné dražbě, na základě svěřeni věci vlastníkem převodci a od podnikatele v rámci jeho obvyklé podnikatelské činnosti. V obou právních řádech je umožněno i nabytí od neoprávněného dědice, byť v rakouském právu stojí toto nabytí mimo ustanovení o nabytí od neoprávněného. České právo dále umožňuje nabytí od neoprávněného v případě obchodu s investičními nástroji, cennými papíry a na komoditní burze. Tomu odpovídá § 371 OZO a právní úprava ve zvláštních právních předpisech.

¹⁵⁹ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku, dostupná na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tiny-mce-storage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> [citováno 20. prosince 2012], s. 291.

¹⁶⁰ Např. zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

3.6 Důsledky nabytí od neoprávněného

3.6.1 Originární nabytí vlastnického práva bez zatížení právy třetích osob

Jsou-li splněny zákonem stanovené podmínky, nabude nabyvatel od neoprávněného jak v českém, tak v rakouském právu vlastnické právo k věci. Z toho vyplývá, že vlastník se nemůže domáhat vydání bezdůvodného obohacení po nabyvateli.¹⁶¹ Že se jedná o originární způsob nabytí, o tom panuje v právních naukách obou států víceméně shoda. V rakouském právu byl po novele provedené HaRÄG do § 367 přidán odstavec druhý¹⁶², podle kterého *„jestliže je věc zatížena právem třetího, zaniká toto právo nabytím řádným a poctivým držitelem, ledaže by ve vztahu k tomuto právu nebyl v dobré víře.“* Právní teorie na základě rozličných debat však dospěla k závěru, že toto ustanovení je v celém kontextu § 367 OZO a za pomoci metodického instrumentária civilního práva třeba chápat tak, že se použije i na ty případy, kdy zcizitel je vlastníkem věci¹⁶³. Ovšem to jedině tehdy, dojde-li k nabytí ve veřejné dražbě, od podnikatele v rámci jeho podnikatelské činnosti a od toho, komu oprávněný z práva, které věc zatěžuje, věc svěřil. I práva váznoucí na věci tak musí být kryta zákonem uvedenými způsoby nabytí. Rakouská civilistika dokázala, že citovaný § 367 odst. 2 není příliš šťastně (zejména ve vztahu k odst. 1) formulován. V novém občanském zákoníku bude třeba zřejmě vyjít z § 1107 NOZ, který by se měl vztahovat i na nabytí vlastnického práva od neoprávněného.¹⁶⁴

¹⁶¹ Z rakouské judikatury viz rozhodnutí OGH ze dne 28. července 1998, sp. zn. 1Ob353/97m. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/> a rozhodnutí OGH ze dne 21. června 2011, sp. zn. 4Ob78/11s. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>.

¹⁶² K poněkud nešťastné formulaci tohoto ustanovení a vztahu obou odstavců § 367 OZO srovnej IRO, Gert. HaRÄG: Irrwege beim lastenfreien Erwerb kraft guten Glaubens. *Recht der Wirtschaft*, 2006, č. 11, s. 677. ISSN 0340-7926.

¹⁶³ IRO 2006 op. cit., s. 677.

¹⁶⁴ K tomu rozbor Téglův; TÉGL 2009 op. cit., s. 346-347.

3.6.2 Nároky vlastníka, neoprávněného převodce a nabyvatele

Poslední poznámka míří na případnou nerovnováhu, která vznikne nabytím od neoprávněného mezi subjekty tohoto (vícestranného) právního vztahu.

V rakouském právu stanoví přímo § 367 odst. 1 věty druhé OZO, že vlastníkovu věci náleží vůči zciziteli náhrada škody, pokud věc zaviněně a neoprávněně zcizí. Obdobné ustanovení nový občanský zákoník neobsahuje; samozřejmě však bude moci vlastník využít institut náhrady škody podle obecných ustanovení.

Rakouská judikatura zdůrazňuje, že protože původní vlastník ztrácí svoje vlastnické právo a nabyvatel je získává, je oprávněn platně převést vlastnické právo dále na třetí osobu, a to i tehdy, kdyby této třetí osobě bylo známo, že její právní předchůdce nabyl vlastnické právo od neoprávněného. To platí i v případě, že touto třetí osobou bude nepoctivý převodce.¹⁶⁵ Zcela jiný přístup zaujímá nový občanský zákoník, když v § 1112 NOZ vylučuje nabytí vlastnického práva osobou, která věděla o tom, že její právní předchůdce nabyl vlastnické právo od neoprávněného.

Skutkovou situaci, na které lze uvedený problém demonstrovat, lze vymezit následovně. Vlastník A svěří movitou věc převodci B, který ji převede na osobu C, která splní podmínky nabytí od neoprávněného a nabude vlastnické právo k této věci. Osoba C následně převede vlastnické právo dále osobě D, která však ví, že převodce B nebyl oprávněn vlastnické právo k věci převést na osobu C. Větší komplikace nastávají v situaci, kdy nabyvatel C převede takto vlastnické právo k věci zpět na neoprávněného převodce B.

Rakouská judikatura s odkazem na velkou část právní teorie zastává názor, že nabude-li osoba C vlastnické právo podle ustanovení o nabytí od neoprávněného, stává se vlastníkem a může platně převést na třetí osoby, i na osobu D, přičemž je nerozhodné, zda osoba D věděla nebo nevěděla o tom, že osoba C nabyla od neoprávněného, protože mezi C a D již dochází

¹⁶⁵ Např. rozhodnutí OGH ze dne 22. dubna 1999, sp. zn. 6 Ob 108/98w. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>. a rozhodnutí OGH ze dne 28. dubna 2000, sp. zn. 1 Ob 349/99a. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>.

k nabytí od vlastníka. Nový český občanský zákoník zřejmě vychází z ratia institutu nabytí od neoprávněného, jehož účelem by měla být ochrana dobré víry. Řešení přijaté novým občanským zákoníkem s sebou však přináší jistá rizika. V podstatě totiž relativizuje vlastnické právo nabyvatele C, takže by mohl být dotčen ústavně právní požadavek rovnosti práv všech vlastníků.

Velkou řadu praktických problémů však s sebou nese druhá popsaná skutková situace. Dochází k „ožítí“ vlastnického práva vlastníka A, pokud nový vlastník C převede vlastnické právo zpět neoprávněnému převodci B? Řešení této otázky není – jak už poukázal i Tégl¹⁶⁶ – zcela jednoznačné. P. Tégl se přitom kloní k opačnému názoru, kdy vzhledem k nepraktickým důsledkům převodce B nabude platně vlastnické právo. Podle mého názoru je třeba se na tento problém dívat z několika pohledů:

- Pokud věc získá převodce B zpět proto, že je smlouva mezi ním a nabyvatelem C neplatná, nemohlo zde vůbec dojít k nabytí vlastnického práva osobou C, protože takové nabytí není kryto ustanoveními o nabytí od neoprávněného (viz výše).

- Je třeba rozlišovat, zda převodce B věděl o tom, že je neoprávněným převodcem či nikoliv. Je zřejmé, že pokud si nechal B převést vlastnické právo nabyvatelem C zpět proto, aby získal sám vlastnické právo, je jeho jednání v rozporu s dobrými mravy a obchází zákon; z toho plyne, že je neplatné.

- Posledně uvedené platí i pro první skutkový stav, kdy osoba D pohne osobu C, aby koupila věc od neoprávněného B a následně ji sama koupí od osoby C, opět proto, aby mohla nabytí vlastnické právo k věci od vlastníka.

Se závěry, které byly rakouskou judikaturou přijaty, kdy věc nabytá zpět neoprávněným převodcem byla považována za jeho vlastnictví a tím pádem se z ní mohli uspokojit jeho věřitelé, nemohu *bez dalšího* souhlasit. Nesouhlasné stanovisko podal i významný rakouský civilista Karl Spielbüchler (†2012). K. Spielbüchler vyšel z toho, že smyslem a účelem institutu nabytí od neoprávněného je ochrana třetích osob, nikoliv neoprávněného převodce. Pokud tedy neoprávněný převodce převede

¹⁶⁶ TÉGL 2009 op. cit., s. 348.

vlastnické právo k věci třetí osobě, která je na základě ustanovení o nabytí od neoprávněného nabude a pak je následně prodá zpět převodci, ožívá vlastnické právo původního vlastníka.¹⁶⁷ Uvědomuji si, že přijetím nesouhlasného stanoviska Spielbüchlera by v podstatě došlo k relativizaci platně nabytého práva třetí osoby a pochopitelně zásahu do právní jistoty neoprávněného převodce, protože ne vždy musí být zároveň převodcem nepoctivým. Neoprávněný převodce tak bude vystaven reinvindikační žalobě původního vlastníka, který už je zpravidla smířen s tím, že o věc přišel a také dost možná uplatnil svůj nárok na náhradu škody vůči neoprávněnému převodci, o který má větší zájem než o věc samotnou, protože si zřejmě v mezidobí koupil jinou. Pochopitelně může nastat i Téglem uváděná situace, kdy vlastník již získal od neoprávněného převodce náhradu škody za neoprávněně převedenou věc a bylo by tedy absurdní mu následně zachovat možnost věc vindikovat.

Je otázkou, jak se k uvedenému postaví česká právní praxe. Vzhledem k dikci zákona však zřejmě bude moci dojít k tzv. zpětnému nabytí vlastnického práva původním vlastníkem. V jednotlivém případě však bude třeba zkoumat, zda by tento přístup nevedl k naprosto prakticky neúnosným důsledkům, které by vyžadovaly překlenutí dikce zákona výkladem.

¹⁶⁷ SPIELBÜCHLER, Karl. Der Rückerwerb durch den Nichtberechtigten. Ein alter Gedanke zu einem jungen Urteil. *Zeitschrift für das gesamte Bank- und Börsenwesen ist die wissenschaftliche Fachzeitschrift für Bankmanagement, Bankrecht und Kapitalmarkt*, 2000, č. 5, s. 362. ISSN 1015-1516.

3.7 Srovnání českého a rakouského práva - shrnutí

Jednotlivé komparativní poznámky byly již učiněny jak přímo v textu této práce, tak také v přijatých dílčích závěrech. Pokud bych je měla shrnout, z provedené komparace se podávají tyto poznatky:

- Institut nabytí od neoprávněného má v České republice a Rakousku společnou historii, z níž lze čerpat při jeho zkoumání (zejména literatura a judikatura k obecnému občanskému zákoníku, a to nejen rakouská, ale i česká - zejména A. Randa, F. Rouček a J. Sedláček).
- České a rakouské právo se liší v přístupu právní regulace k nabytí movité věci od neoprávněného. Zatímco rakouské právo považuje nabytí od neoprávněného za výjimku v podobě vyloučení reivindikační žaloby vlastníka, české právo tenduje k uznání nabytí od neoprávněného jako jednoho ze způsobů nabytí vlastnického práva. Z provedené komparace vyplynulo, že závěr, který přístup je „lepší“, nelze vyslovit bez konstatování determinace hlediskem politickým a hodnotovým.
- Nové české občanské právo se v evropském kontextu zařazuje mezi státy, které více tendují k ochraně bezproblémového obchodního styku (potažmo ochraně poctivého nabyvatele). Právo rakouské se zařazuje ke státům, které se vyznačují přijetím kompromisního řešení, vyvažujícího zájmy vlastníka a poctivého nabyvatele.
- Pokud jde o předmět nabytí vlastnického práva od neoprávněného, z provedené komparace vyplynulo, že by jím měly být pouze hmotné movité věci, nikoliv práva a pohledávky.
- V rakouském a českém právu mají rozdílný režim cenné papíry na doručitele. Zatímco v rakouském právu dána přednost zájmu na zajištění jejich oběhu, v českém právu je větší důraz kladen na bezpečnost obchodování s nimi.
- Nabytí vlastnického práva od neoprávněného se musí vždy zakládat na platném právním titulu. Institut nabytí od neoprávněného neslouží sanaci vad převodní smlouvy.
- Vždy by mělo dojít k předání věci, a to nejlépe formou traditio corporalis, kde bude zpravidla na základě legitimační funkce držby

založena dobrá víra nabyvatele. Tomu je tak i v případě traditio brevi manu, kdy má nabyvatel věc u sebe. U ostatních forem tradice je to přinejmenším sporné.

- Dobrá víra nabyvatele se musí vztahovat buď na vlastnické právo převodce nebo (zejména v obchodním styku) na jeho oprávnění vlastnické právo k věci převést. Dobrá víra nabyvatele by měla být posuzována objektivně a za užití přísných měřítek. Zpravidla škodí nabyvateli už lehká nedbalost. Jde-li o o nabytí cenných papírů na doručitele či peněz, lze po vzoru rakouského práva přijmout názor, že zde škodí jen hrubá nedbalost.
- Nabyvatel má tzv. investigativní povinnost, tedy povinnost pokusit se přiměřenými prostředky a za přiměřené náklady zjistit, zda je převodce skutečně vlastníkem.
- Důkazní břemeno o okolnostech dobré víry by měl nést nabyvatel (v rakouském právu tomu je opačně).
- Závěry vyplývající z rakouské teorie a judikatury u nabývacích způsobů veřejná dražba, nabytí od podnikatele v rámci jeho obvyklé podnikatelské činnosti a svěření věci převodci vlastníkem lze přímo použít na výklad stejných nabývacích způsobů v novém občanském zákoníku. V novém občanském zákoníku lze nabýt vlastnické právo od neoprávněného i mimo zákonem uvedené nabývací způsoby (§ 1111 NOZ).

4 Nabytí vlastnického práva od neoprávněného v evropském kontextu

4.1 Dosavadní evropský právní vývoj

Na poli evropského soukromého práva dochází k rychlé harmonizaci a unifikaci právních předpisů, pokud jde o právo smluvní. Harmonizace a unifikace věcných práv se naopak zdá být naprostou utopií, neboť věcná práva jsou citlivou oblastí každého právního řádu a je tedy velmi obtížné, byť jen rámcově, dosáhnout shody členských států Evropské unie na společných východiscích. Proto jsou evropské právní předpisy týkající se věcných práv pouze partikulární a izolované.¹⁶⁸

Z důvodu bezproblémové směny zboží se začíná o významu nabytí od neoprávněného diskutovat v 60. letech 20. století v rámci UNIDROIT. Konkrétního výsledku bylo dosaženo vytvořením návrhu Jednotného zákona o ochraně nabyvatele v dobré víře u movitých věcí z roku 1968¹⁶⁹, který byl posléze nahrazen Jednotným zákonem o nabytí vlastnického práva k movitým věcem v dobré víře v roce 1974.¹⁷⁰

V rámci Evropské unie se ukázala nezbytnou potřeba upravit některé aspekty věcných práv na unijní úrovni z důvodu lepšího fungování vnitřního trhu. To Evropská unie otevřeně uvedla v tzv. Stockholmském programu¹⁷¹. Evropská unie však nemá pravomoc k přijímání unijních předpisů na poli věcných práv (čl. 345 Smlouvy o fungování Evropské unie¹⁷²). Dosud

¹⁶⁸ MICHAELS, Ralf. Acquisition of Ownership from a Non-Owner. In BASEDOW, Jürgen; HOPT, Klaus a ZIMMERMANN, Reinhard et al. *Max Planck Encyclopedia of European Private Law*. 1. svazek. Oxford: Oxford University Press, 2012. 2200 s. ISBN: 978-0199578955. S. 1374. Například se jedná o směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2008/122/ES, o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně nebo právní předpisy Evropské unie dotýkající se obchodování s věcmi kulturní hodnoty.

¹⁶⁹ Draft Uniform Law on the Protection of the Bona Fide Purchaser of Corporeal Movables 1968.

¹⁷⁰ Draft Convention providing a Uniform Law on the Acquisition in Good Faith of Corporeal Movables 1974. Dostupný na: <http://www.unidroit.org/english/documents/1975/study45/s-45-58-e.pdf> [citováno 15. ledna 2013].

¹⁷¹ Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je (2010/C 115/01).

Dostupný na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:cs:PDF> [citováno 19. listopadu 2012].

¹⁷² Dostupná na:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:cs:PDF> [citováno 25. listopadu 2012].

nejvýznamnějším počinem v oblasti věcných práv v Evropské unii byl Draft Common Frame of Reference, někdy nazývaný jako evropský občanský zákoník nebo návrh Společného referenčního rámce. Přestože se jedná „pouze“ o akademický projekt, je významným vodítkem a inspiračním pramenem zákonodárců v evropských zemích, neboť vznikl jako produkt mnohaleté (spolu)práce expertů napříč Evropskou unií.

Návrh Společného referenčního rámce obsahuje 3 knihy, které upravují některé aspekty věcných práv. Jedná se o knihu VIII. nazvanou *Acquisition and loss of ownership of goods* (nabývání a pozbývání vlastnictví k movitým věcem), knihu IX. týkající se zajištění vlastnického práva k movitým věcem a konečně knihu X., jejímž předmětem je trust.

Společenské vztahy, které upravuje vlastnické právo, jsou nepochybně součástí vnitřního trhu Evropské unie. Dá se říci, že je i cílem vnitřního trhu, aby docházelo k bezproblémovému nabývání vlastnického práva jeho subjekty, přičemž smluvní právo, kde již bylo dosaženo vysokého stupně harmonizace a unifikace, je pouze prostředkem k dosažení tohoto cíle. Vnitřní trh by proto neměl být zatěžován překážkami spočívajícími v tom, že bude teprve na základě kolizních norem zjištěno rozhodné právo, v jehož mezích bude třeba dospět k vyřešení otázek souvisejících s vlastnickým právem. Situaci poněkud komplikuje i skutečnost, že kolizní normy týkající se věcných práv k movitým věcem podléhají národním zákonům o mezinárodním právu soukromém a normy rozhodného práva týkající se věcných práv mají většinou kogentní povahu.

Závazkové právo a věcná práva vykazují určité vazby. Jestliže tedy bylo na úrovni práva závazkového dosaženo jistého stupně harmonizace (zejména pokud jde o spotřebitelské smlouvy), je třeba pro bezproblémové fungování vnitřního trhu zajistit, aby věcná práva za právem závazkovým „nepokulhávala“. To je bohužel případ současného stavu harmonizace věcných práv v Evropské unii, který se vyčerpává jen v akademických projektech a záměrech. Vůbec největším problémem a překážkou harmonizace je skutečnost, že v zemích Evropské unie panují různé principy převodu vlastnického práva. Silné vazby závazkového a věcného práva pak vykazují právní řády, kdy dochází k převodu vlastnického práva pouhou

smlouvou (*solo consensu*). Naopak je tomu v zemích, kde platí princip tradice.¹⁷³

V kontextu práce však bude věnována pozornost pouze knize VIII., která mimo jiné obsahuje i ustanovení o nabytí vlastnického práva k movitým věcem od neoprávněného.

4.2 Draft Common Frame of Reference

4.2.1 Obecně ke knize VIII. DCFR

Práce na knize VIII. návrhu Společného referenčního rámce započaly v roce 2001 v Salzburgu pod vedením prof. Johannese Michaela Rainera. Pracovní skupina zahrnovala experty z různých evropských zemí a pracovala na komparativní bázi. V roce 2005 vedení pracovní skupiny převzala prof. Brigitta Lurger (Univerzita v Grazu) a dr. Wolfgang Faber (Univerzita v Salzburgu). Pracovní skupina uspořádala několik setkání, jedno z nich se dokonce konalo v Praze v prosinci 2007. Konečné znění knihy VIII. bylo publikováno v roce 2009.¹⁷⁴

Knihy VIII. DCFR pojednává o nabývání, pozbývání a ochraně vlastnického práva k movitým věcem a s tím spojených zvláštních otázkách (čl. VIII.-1:101 DCFR). Vyňaty jsou pouze některé aspekty uvedené v čl. VIII.-1:101 odst. 2 DCFR jako např. nabytí nebo pozbytí vlastnického práva nalezením, opuštěním věci, přivlastněním, separací, univerzální sukcesí zejména na základě dědického práva, vyvlastněním či zabavením věci.

Knihy VIII. DCFR se vztahuje pouze na hmotné movité věci. Zda jsou tyto věci předmětem registrace (např. lodě), určuje rozhodné národní právo, přičemž účinky takové registrace mají přednost před právní úpravou knihy VIII. DCFR (čl. VIII.-1:102 DCFR).

4.2.2 Převod vlastnického práva

Návrh Společného referenčního rámce stanoví požadavky převodu vlastnického práva v čl. VIII.-2:101. Prvním požadavkem je existence movité

¹⁷³ K tomu AKKERMANS, Bram. *Common Frame of Reference, the EU Consumer Acquis and European Property Law*. Maastricht University - Maastricht European Private Law Institute (M-EPLI), 2010, s. 3. Dostupné na: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1626793 [citováno 16. prosince 2012].

¹⁷⁴ Dostupné na: http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf [citováno 9. listopadu 2012].

věci a její převoditelnost. Nelze tedy převádět věc vzniklou teprve v budoucnu a věc, která být převedena nemůže – zejména proto, že na základě imperativní normy rozhodného práva zákona náleží jen jednomu určitému subjektu (např. státu). Dalším požadavkem je skutečnost, že převodce byl oprávněn převést vlastnické právo. Vlastnické právo tedy nemusí převádět samotný vlastník, ale i jeho zástupce nebo osoba, které vlastník udělil k převodu vlastnického práva nějaké oprávnění (např. komisionář). Nabyvateli také musí vzniknout nárok na převod vlastnického práva na základě smlouvy nebo jiného právního úkonu, soudního rozhodnutí nebo zákona. Nabyvateli tedy musí svědčit platný právní titul k nabytí vlastnického práva. Konečně musí existovat dohoda o okamžiku převodu vlastnického práva, případně obsahuje-li nějaké podmínky, musí být splněny. Není-li takové dohody, musí dojít k předání věci, a to jak formou *traditio corporalis*, tak i jinými formami. Jestliže má dojít k nabytí vlastnického práva soudním rozhodnutím, pak vlastnické právo přechází vždy ke dni uvedeném v tomto rozhodnutí (čl. VIII.-2:101 odst. 4 DCFR).

Převod vlastnického práva v DCFR je tedy založen na principu tradice.¹⁷⁵ Jedná se o tzv. kauzální tradici, kdy předáním věci se převádí vlastnické právo jen tehdy, existuje-li platný právní titul (k tomu srov. čl. VIII.-2:101 odst. 2 DCFR).¹⁷⁶ Nelze přehlédnout, že DCFR převzal koncepci rakouského obecného zákoníku občanského, podle kterého se vlastnické právo převádí tímž způsobem.

Jedním z požadavků převodu vlastnického práva je oprávnění převodce vlastnické právo převést. Jestliže převodci takové oprávnění chybí ke dni, kdy má dojít k převodu vlastnického práva, pak dojde k nabytí vlastnického práva tehdy, pokud převodce oprávnění převodu dodatečně získá nebo osoba, která má oprávnění k převodu vlastnického práva, tento převod dodatečně schválí (čl. VIII.-2:102).

¹⁷⁵ K tomu podrobně a k doporučením pro české právo FABER, Wolfgang. K převodu vlastnictví podle návrhu občanského zákoníku. In. ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a TICHÝ, Luboš. *Sborník statí z diskusních fór o rektifikaci občanského práva konaných 22. února a 14. března 2008 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy*. Beroun: Eva Rozkotová – IFEC, 2008. 342 s. ISBN 9788090420908. S. 25.

¹⁷⁶ Na rozdíl od tzv. kauzální tradice např. podle německého práva se převádí vlastnické právo na základě principu abstraktní tradice – je tedy možné, že předáním věci se převede vlastnické právo, i když zde nebyl platný právní titul.

Předání věci je definováno jako vzdání se držby věci převodcem a její nabytí nabyvatelem (čl. VIII.-2:103 odst. 1 DCFR). Jestliže ze smlouvy, jiného právního úkonu, soudního rozhodnutí nebo ze zákona vyplývá přeprava movité věci dopravcem nebo více dopravci, pak se za předání považuje splnění dodací povinnosti převodce a nabytí držby dopravcem.

Předání věci může být kromě *traditio corporalis* uskutečněno i pomocí jiných surogátů tradice, a to v těchto situacích:

- movitá věc je již v držbě nabyvatele (*traditio brevi manu*), k nabytí vlastnického práva dochází účinností právního titulu;
- movitá věc je v držbě třetí osoby (*Besitzanweisung*), k nabytí vlastnického práva dochází tehdy, když tato třetí osoba obdrží oznámení převodce o převodu vlastnického práva na nabyvatele nebo v den, který je uveden v tomto oznámení;
- požadavek předání věci je naplněn i tehdy, pokud se převodce vzdá prostředků, které nabyvateli umožňují nabytí držby movité věci a nabyvatel se uchopí jejich držby (*traditio longa manu*);
- jestliže vystaví osoba, která vykonává faktickou držbu movité věci, dokument, který obsahuje závazek k předání této věci, lze uskutečnit předání věci i předáním tohoto dokumentu.

4.2.3 Nabytí od neoprávněného – právní úprava

V návrhu Společného referenčního rámce se nachází 2 ustanovení o „dobrověrném“ (good faith) nabytí vlastnického práva k movitým věcem. Jedná se o čl. VIII.-3:101 a čl. VIII.-3:102 DCFR.

Oprávnění převodce převést vlastnické právo je jedním z předpokladů jeho nabytí (viz výše). Není-li však převodce k převodu oprávněn, pak může nabyvatel přesto nabýt vlastnické právo a dřívější vlastník ho pozbyt, pokud jsou splněny tyto podmínky:

- požadavky kladené na převod vlastnického práva kromě oprávnění věc převést (čl. VIII.-2:101 odst. 1 písm. a), písm. b), písm. d) a odst. 2 a 3 DCFR);
- požadavek předání věci nebo surogátu předání (čl. VIII.-2:101 odst. 1 písm. e) DCFR);
- nabyvatel nabude movitou věc za úplatu;

- nabyvatel o okolnosti, že převodce nebyl oprávněn k převodu vlastnického práva k movité věci, v době převodu vlastnického práva nevěděl nebo od něj znalost této skutečnosti nebylo možné rozumně očekávat. Okolnosti, ze kterých se podává, že od nabyvatele nemohlo být rozumně očekáváno, aby věděl o nedostatku oprávnění převodce, musí dokazovat nabyvatel sám.

Nabytí věcí kradených od neoprávněného není možné, ledaže jde o nabytí od převodce, který jedná v rámci své obvyklé podnikatelské činnosti. Vůbec je vyloučeno nabytí od neoprávněného vlastnické právo k ukradeným kulturním statkům (čl. VIII.-3:101 odst. 2 DCFR).

Jestliže již nabyvatel má věc v držbě, pak lze nabytí od neoprávněného jen tehdy, pokud nabyvateli byla držba převedena převodcem.

V čl. VIII.-3:101 DCFR je upraveno nabytí vlastnického práva od neoprávněného, nezatížené věcnými právy třetích osob. Nabyvatel tedy od neoprávněného může nabytí nezatížené vlastnické právo, ovšem za dodržení těchto podmínek:

- nabyvatel splní obecné předpoklady nabytí vlastnického práva v DCFR (kniha VIII., kap. 2 DCFR) nebo předpoklady nabytí vlastnického práva od neoprávněného podle čl. VIII.-3:101 DCFR;
- předání věci nebo jeho surogát podle čl. VIII.-2:101 DCFR;
- úplatnost nabytí;
- nabyvatel o okolnosti, že převodce nebyl oprávněn k převodu vlastnického práva k movité věci nezatíženého právy třetích osob v době převodu vlastnického práva nevěděl nebo od něj znalost této skutečnosti nebylo možné rozumně očekávat. Okolnosti, ze kterých se podává, že od nabyvatele nemohlo být rozumně očekáváno, aby věděl o neexistenci tohoto práva převodce, musí dokazovat nabyvatel sám.

Na nabytí nezatíženého vlastnického práva se aplikuje čl. VIII.-3:101 odst. 2 a 3 DCFR, není tedy možné nabytí vlastnické právo nezatížené právy třetích osob k věcem ukradeným, ledaže jde o nabytí od podnikatele v rámci jeho obvyklé podnikatelské činnosti. Jestliže nabyvatel má věc již v držbě, nabude nezatížené vlastnické právo tehdy, pokud mu byla faktická držba věci převedena právě převodcem.

Jestliže dojde k předání věci pomocí tzv. oznámení třetí osobě, která má věc u sebe, že vlastnické právo bylo převedeno na jiného a tedy že věc drží pro jinou osobu než převodce (čl. VIII.-2:105 odst. 2 DCFR), pak nezanikají věcná práva váznoucí na movité věci, která náleží této třetí osobě.

4.2.4 K jednotlivým předpokladům nabytí od neoprávněného (čl. VIII.-3:101 DCFR)

Nabytí od neoprávněného je považováno za originární způsob nabytí vlastnického práva, neboť ani tak nejde o převod vlastnického práva z převodce na nabyvatele (převodce k tomu nemá oprávnění), ale spíše o zánik vlastnického práva vlastníka a vznik vlastnického práva na straně nabyvatele.¹⁷⁷ Komentář k návrhu Společného referenčního rámce vychází z podobných premis jako tato práce. Na zkoumanou problematiku pohlíží jako na střet práv vlastníka a poctivého nabyvatele s tím, že je otázkou polickou, který z těchto zájmů bude chráněn.

V návrhu Společného referenčního rámce je zdůrazněno, že předpokladem nabytí od neoprávněného je platný právní titul ve vztahu mezi převodcem a nabyvatelem. Tam, kde má právní titul vady nebo byl zrušen, není nabytí od neoprávněného možné, protože tento institut zásadně sanuje pouze nedostatek oprávnění převodce. Dalším požadavkem je předání movité věci do držby nabyvateli. Nicméně nevyžaduje se držba na straně převodce. Tím návrh Společného referenčního rámce reaguje na případy, kdy legitimační funkce držby ztrácí svůj význam a držba převodce jako takové je nahrazena spíše jeho „mocí“ převést držbu na nabyvatele. Jedná se o v současnosti hojně využívané zásilkové obchody, resp. obecně obchody na dálku, kdy nabyvatelova dobrá víra se zakládá nikoliv na držbě věci převodcem, nýbrž na jeho oprávnění disponovat věcí tak, že se tato věc dostane do držby nabyvatele.¹⁷⁸ Pouhý platný právní titul k nabytí vlastnického práva od neoprávněného nepostačuje. Vzhledem ke skutečnosti, že návrh Společného referenčního rámce zastává princip tradice, je i

¹⁷⁷ VON BAR, Christian a CLIVE, Eric. *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law*. Svazek 5. Mnichov: Sellier. 2009, 5387 s. ISBN 9783866530980. S. 4825.

¹⁷⁸ LURGER, Brigitta a FABER, Wolfgang. *Principles of European Law. Acquisition and Loss of Ownership of Goods*. Mnichov: Sellier. 2011, 1657 s. ISBN 9783935808668. S. 891.

v případě nabytí vlastnického práva od neoprávněného třeba, aby došlo k převodu držby věci na nabyvatele. Nemusí se tak dít vždy převodem faktické držby (*traditio corporalis*), ale jsou možné i jiné ekvivalenty (neboli surogáty) takového předání (viz výše). Kromě toho však musí k předání (ať už převodem faktické držby nebo jeho surogátem) skutečně dojít. K nabytí od neoprávněného však nemůže dojít tehdy, pokud bude mít věc stále u sebe převodce (např. surogát *constitutum possessorium*). Ačkoliv může být sjednán okamžik převodu vlastnického práva jiný než předání věci, nemůže nastat dříve, než dojde ke vzdání se držby na straně převodce a jejímu nabytí na straně nabyvatele. Z toho vyplývá závěr, že nebude-li převodce schopen zajistit nabytí držby nabyvatelem, byť sám věc držet nemusí, pak není možné chránit dobrou víru nabyvatele, protože tento objektivně v dobré víře být nemohl.¹⁷⁹ Požadavek předání věci kritizuje A. Salomons, který upozorňuje na skutečnost, že v mnoha obchodních odvětvích je využíváno *constructive delivery*, tedy způsob dodání, který nespočívá v manifestaci změny subjektů držby, ale k převodu vlastnického práva dochází pouhou smlouvou. Jestliže je stanoven požadavek převodu faktické držby, je tím v těchto odvětvích znemožněno nabytí od neoprávněného.¹⁸⁰ S tímto názorem nesouhlasím. Salomons očividně stojí na úplně jiné „straně barikády“, když nabytí od neoprávněného v dobré víře považuje za obecný princip, nikoliv za výjimku ze zásady *nemo plus iuris*. Jeho kritika je velmi jednostranná, pokud kritizuje jednotlivá ustanovení z toho pohledu, že nebylo vždy poměřeno, zda prospívají nebo neprospívají obchodnímu styku. Je pak zřejmé, že budou-li ustanovení o nabytí od neoprávněného nahlížena z tohoto pohledu, nebudou vyhovující. Neztotožňuji se s ním ani potud, pokud se hlásí k názorům zavrhujícím požadavek faktického předání věci jako zastaralý. I kdyby totiž byl tento požadavek z textu DCFR vypuštěn, stejně by musel být splněn, a to v souvislosti s posuzováním dobré víry nabyvatele.

Nabytí od neoprávněného lze podle návrhu Společného referenčního rámce pouze za úplat. Při střetu práv vlastníka a poctivého nabyvatele totiž

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 892.

¹⁸⁰ SALOMONS, Arthur. *The purpose and Coherence of the rules on Good Faith Acquisition and Acquisitive Prescription in the European Draft Common Frame of Reference. A tale of two gatekeepers*. Amsterdam: Centre for the Study of European Contract Law. 2011, s. 19. Dostupné na: <http://ssrn.com/abstract=1749484> [citováno 6. února 2013].

jasně převažuje zájem vlastníka tam, kde nabyvatel neposkytl žádnou majetkovou protihodnotu. To se týká i tzv. smíšeného darování (*mixed donations*). Postačí, pokud bude úplatný právní titul, nemusí dojít ke skutečnému zaplacení.¹⁸¹

Pokud jde o dobrou víru nabyvatele, ta se nemusí vztahovat pouze k vlastnickému právu převodce, ale i k oprávnění převodce vlastnické právo převést. V dobré víře musí být nabyvatel v době, kdy dochází k převodu vlastnického práva, tj. v době předání. Pozdější zlá víra neškodí.¹⁸² Návrh Společného referenčního rámce posuzuje dobrou víru nabyvateli velmi přísně. Nabyvatel nesmí vůbec jednat zaviněně, tedy vyloučena je i jen lehká nedbalost. Vždy tedy nabyvatel v dobré víře není, pokud existují objektivní okolnosti, ze kterých lze dovést, že převodce nemůže být vlastníkem věci nebo oprávněným vlastnické právo převést.¹⁸³ Postačí tedy, pokud bude mít nabyvatel i jen pochybnosti o dostatku oprávnění převodce.¹⁸⁴ Formulaci čl. VIII.-3:101 písm. c) DCFR „*od nabyvatele nebylo možné rozumně očekávat, že mohl vědět*“ je třeba vykládat přísně. Pochybnosti o oprávnění převodce převést vlastnické právo musí mít nabyvatel zejména tehdy, pokud movitou věc nabývá za příliš nízkou cenu, jedná-li se o určité skupiny zboží, např. mobilní telefony nebo věci z „druhé ruky“ jako ojeté automobily apod. V některých případech tedy postačí „pasivní“ dobrá víra nabyvatele, jindy však bude muset provést sám nějaké šetření, aby zjistil, zda převodce je oprávněn převést vlastnické právo, aby mohl být sám v dobré víře. Pokud je tedy například v určitém odvětví obchodní činnosti obvyklé, že se prodávají movité věci pod výhradou vlastnického práva, pak si musí nabyvatel ověřit, zda převodce zaplatil kupní cenu.¹⁸⁵ Pochopitelně postačí, pokud takové šetření nabyvatel provedl, byť se mu nepodařilo zjistit, zda převodce skutečně zaplatil či nikoliv. Samozřejmě že by neměla taková investigativní povinnost být na překážku obchodního styku a nabytí od neoprávněného. Je tedy třeba s ohledem na specifika konkrétního případu stanovit, jakou

¹⁸¹ VON BAR 2009 op. cit., s. 4828.

¹⁸² SALOMONS 2011 op. cit., s. 14.

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ LURGER 2011 op. cit., s. 895.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 895.

investigativní činnost lze po nabyvateli rozumně požadovat včetně nákladů, jaké by měl rozumně nést v souvislosti s touto investigativní činností.

V návrhu Společného referenčního rámce je důkazní břemeno ohledně jeho dobré víry uloženo nabyvateli.¹⁸⁶ Uvádí se 3 důvody, proč bylo zvoleno právě toto řešení:

- nabyvatel je ten, kdo získává vlastnické právo na základě zákonem stanovené výjimky; měl by tedy být schopen prokázat naplnění všech předpokladů nabytí od neoprávněného;
- osoba, která profituje z určitého zvláštního zákonného ustanovení musí přinést důkazy a skutečnosti, které podporují naplnění tohoto zvláštního ustanovení;
- nabyvatel může snáze dokázat konkrétní okolnosti, vztahující se k jeho dobré víře, naopak pro vlastníka je obtížné dokazovat okolnosti, které se odehrály ve vztahu mezi převodcem a nabyvatelem;
- nabytí od neoprávněného by mělo být pouhou výjimkou; presumpce dobré víry tak jako např. u držby v mnoha právních řádech, by mohla vést k nadužívání tohoto institutu a popření ochrany vlastníka jako východiska.¹⁸⁷

Návrh Společného referenčního rámce neumožňuje – až na jednu výjimku - nabytí od neoprávněného u věcí kradených. Lze však takto nabýt věci ztracené a věci svěřené jiné osobě. U věcí svěřených totiž je to sám vlastník, kdo se zbavil držby věci ve prospěch osoby, která byla nedůvěryhodná a v případě věcí ztracených jednal minimálně nedbale, což je mu třeba přičíst k tíži. V neposlední řadě také může dojít k nabytí od neoprávněného v případě, že převodce nenabyl vlastnické právo nebo oprávnění ho převést z důvodu neplatnosti smlouvy uzavřené s vlastníkem nebo proto, že tato smlouva byla zrušena.

Na rozdíl od některých evropských právních řádů návrh Společného referenčního rámce neuvádí žádné „privilegované“ nabývací způsoby. Movité věci, které nebyly ukradeny, tedy lze nabýt v dobré víře od

¹⁸⁶ To kritizuje A. Salomons. Podle něj presumpce dobré víry stanovená v DCFR zakládá povinnost vlastníka nést důkazní břemeno ohledně okolností dobré víry nabyvatele. K tomu srov. SALOMONS 2011 op. cit. s. 18-19.

¹⁸⁷ VON BAR 2009 op. cit., s. 4833.

neoprávněného kdykoliv. Existuje pouze jedna situace, kdy hraje roli určitý nabývací způsob, kterým je nabytí při obvyklé podnikatelské činnosti převodce, kdy lze nabýt i věci ukradené.

4.2.5 Nabytí vlastnického práva od neoprávněného nezatíženého právy třetích osob (čl. VIII.-3:102 DCFR)

Ustanovení čl. VIII.-3:101 DCFR zahrnuje případy, kdy je movitá věc zatížena omezeným (*limited*) věcným právem třetí osoby převedena na osobu, která je v dobré víře, že toto právo neexistuje. Důsledkem je zánik tohoto práva a nabytí movité věci nezatížené těmito právy třetí osoby nabyvatelem.

Omezenými věcnými právy v kontextu tohoto ustanovení mohou být zejména věcněprávní zajišťovací instituty jako zástavní právo nebo např. užívací či požívací práva. Ustanovení čl. VIII. – 3:102 DCFR se však nedotýká nabývání vlastnického práva od neoprávněného, ale posouzení, zda právo třetí osoby potrvá i po tom, co bylo vlastnické právo k movité věci nabyto, a to nejen od neoprávněného, ale i od vlastníka či osoby oprávněné vlastnické právo převést.¹⁸⁸ Předpokladem dobré víry nabyvatele, pokud jde o věcná práva třetí osoby, je nabytí vlastnického práva k movité věci nabyvatelem, a to na základě platného právního titulu. Dále musí také dojít k předání věci, a to buď na základě *traditio corporalis* nebo jejích surogátů. Zpravidla však v případech, že bude věc zatížena nějakým věcným právem třetí osoby, bude se u ní také nacházet, takže nebude moci dojít k předání ze strany převodce, čímž bude vyloučena dobrá víra nabyvatele. Nabyvatelova dobrá víra se však každopádně musí vztahovat také k tomu, že je převodce oprávněn převést věc bez jakýchkoli zatížení ze strany třetích osob. Nabyvatel tedy musí opět splnit svou investigativní povinnost při zjišťování této skutečnosti. Má-li nabýt nabyvatel nezatížené vlastnické právo k movité věci, pak k nabytí musí dojít vždy za úplatu.

Pokud se jedná o kradené věci, ty nemohou být od neoprávněného nabyty s výjimkou věcí nabytých od podnikatele v rámci jeho obvyklé podnikatelské činnosti. Protože však je účelem ustanovení čl. VIII.-3:102 DCFR ochrana práv třetí osoby, dovozuje se, že v takových případech

¹⁸⁸ LURGER 2011 op. cit., s. 941.

omezené věcné právo třetí osoby nezaniká. Jiná otázka nastává v situaci, kdy jsou movité věci ukradeny přímo třetí osobě, která je má z titulu omezeného věcného práva u sebe. Komentář k DCFR hovoří spíše o „neoprávněném odnětí věci třetí osobě“, protože „ukrást“ lze věc pouze vlastníkovi. V každém případě, nabude-li takto neoprávněně odňatou věc nabyvatel od podnikatele v rámci jeho obvyklé podnikatelské činnosti, nezaniká právo třetí osoby vzhledem k tomu, že je v dané věci třeba chránit právo třetí osoby více než v jiných případech.¹⁸⁹

4.3 Česká a rakouská právní úprava ve světle DCFR

Kompatibilitu rakouské a české právní úpravy na pozadí návrhu Společného referenčního rámce lze hodnotit jen s vědomím, že návrh Společného referenčního rámce vychází z principu tradice jako principu převodu vlastnického práva (ve shodě s obecným zákoníkem občanským a odlišně od nového občanského zákoníku).

Je třeba uvést, že ustanovení o nabytí od neoprávněného v návrhu Společného referenčního rámce se vztahují pouze na věci movité. Není tedy možné nabýt pohledávku nebo právo podle těchto ustanovení. Tomu koresponduje i rakouský obecný zákoník občanský – potud je tedy s návrhem Společného referenčního rámce zcela v souladu. V této studii jsem dospěla k závěru, že ačkoliv je předmět nabytí od neoprávněného v ustanoveních § 1109-1111 NOZ vymezen poněkud odlišně, měly by být takto nabývány pouze věci movité, z jejichž držby lze usuzovat na dobrou víru nabyvatele. Pohledávky a práva (buť i práva spojená s detencí věci) podle ustanovení o nabytí od neoprávněného být nabyta nemohou; navíc dispozice s nimi je často upravena na jiných místech nového občanského zákoníku.

Pokud jde o věci kradené či jinak svémocně vlastníkovi odňaté, ty podle návrhu Společného referenčního rámce – s výjimkou nabytí od podnikatele v rámci jeho obvyklé podnikatelské činnosti – nabýt od neoprávněného nelze. Rakouská ani česká právní úprava však toto řešení nesdílí. Nabývají-li se tyto věci na základě zákonem stanovených nabývacích způsobů, je umožněno jak v rakouském, tak českém právním řádu nabytí vlastnického práva k nim od neoprávněného (např. zloděje). V rakouském

¹⁸⁹ VON BAR op. cit., s. 4880.

právu se ani jinak než v těchto privilegovaných případech nabýt vlastnické právo od neoprávněného nedá, v českém právu lze nabýt vlastnické právo od neoprávněného k ukradeným nebo jinak svémocně vlastníkově odňatým věcem i mimo uvedené nabývací způsoby, přičemž v takových případech se může vlastník domáhat vydání věci v určitých zákonem stanovených lhůtách.

Rakouský obecný občanský zákoník a český nový občanský zákoník spatřují v nabytí od neoprávněného jakékoliv jiné nabytí ve smyslu splnění podmínek převodu vlastnického práva s výjimkou požadavku vlastnického práva převodce nebo jeho oprávnění vlastnické právo převést. Zejména tedy musí být podkladem převodu platný právní titul. Rozdíl však lze spatřit v tom, že rakouský právní řád ve shodě s návrhem Společného referenčního rámce vyžaduje k dokonání převodu vlastnického práva předání věci (tradici), k níž musí bezpodmínečně dojít i u nabytí od neoprávněného. Kromě *traditio corporalis* ale může jak v obecném zákoníku občanském, tak v návrhu Společného referenčního rámce dojít k předání i na základě *traditio brevi manu* nebo držebního příkazu (*Besitzanweisung*). U *traditio longa manu* je v rakouské právní nauce spor, návrh Společného referenčního rámce však uznává i tento způsob předání. Naopak *constitutum possessorium*¹⁹⁰ nemůže být způsobilým surogátem předání ani v rakouském právu, ani v návrhu Společného referenčního rámce. Nový český občanský zákoník výslovně nepočítá s tím, že by mělo dojít k předání věci (to plyne i z konsenzuálního principu převodu vlastnického práva). Tato práce však ukázala, že to není nejvhodnější řešení, protože těžko bude nabyvatel v dobré víře, když věc neviděl, neví, u koho se nachází a nedostal ji „do ruky“.

Jak rakouský obecný občanský zákoník, tak návrh Společného referenčního rámce požadují úplatnost právního titulu nabytí mezi převodcem a nabyvatelem. Nový občanský zákoník vyžaduje úplatnost právního titulu jen v případě, že byla věc převodci svěřena vlastníkem (§ 1109 písm. c) NOZ) a v případě použitých movitých věcí nabytých od podnikatele (§ 1110 NOZ).

¹⁹⁰ BASEDOW 2012 op. cit., s. 17.

Pokud jde o dobrou víru nabyvatele, je jak v rakouském obecném zákoníku občanském, v novém českém občanském zákoníku, tak v návrhu Společného referenčního rámce shoda na tom, že dobrou víru je třeba posuzovat objektivně. Dobrá víra se pak podle návrhu Společného referenčního rámce a nového občanského zákoníku vztahuje k oprávnění převodce převést vlastnické právo, v obecném zákoníku občanském pak k vlastnickému právu převodce (mimo nabytí od podnikatele v rámci jeho obvyklé podnikatelské činnosti).

Okolnosti dobré víry by podle návrhu Společného referenčního rámce však měl dokazovat nabyvatel. Obecný zákoník občanský zaujímá zcela opačný přístup a důkazní břemeno o okolnostech vylučujících dobrou víru nabyvatele nechává na vlastníkově. V této práci jsem dospěla k názoru, že v novém občanském zákoníku by měl dokazovat okolnosti své dobré víry nabyvatel, a to i přesto, že zákon stanoví presumpci jednání v dobré víře (§ 7 NOZ) a presumpci poctivé, řádné a pravé držby (§ 994 NOZ). To by odpovídalo i přístupu přijatému návrhem Společného referenčního rámce.

Je třeba ještě poznamenat, že všech třech posuzovaných právních předpisech nabyvatel nabývá vlastnické právo originárně, bez zatížení právy třetích osob. Ovšem jen tehdy, pokud je v dobré víře, že taková práva třetích osob neexistují.

V návrhu Společného referenčního rámce je nabytí od neoprávněného považováno sice spíše za výjimku, ovšem je umožněno obecně, tedy bez návaznosti na konkrétní zákonem stanovené nabývací způsoby. To jej významně odlišuje od rakouského práva a přibližuje právu českému, které umožňuje nabytí od neoprávněného také i v jiných než zákonem stanovených případech (§ 1111 NOZ).

5 Závěr

Je třeba přivítat, že v novém českém občanském zákoníku bylo upraveno nabytí vlastnictví movitých věcí od neoprávněného. Ve srovnání s ostatními zeměmi Evropské unie byla dosavadní česká právní úprava skutečně nedostačující. Ustanovení § 1109-1113 NObčZ je však třeba vykládat ve vzájemné souvislosti, neboť kladou nemalé nároky na interpretaci a je třeba si uvědomit, že § 1109, 1110 a 1111 NObčZ upravují rozdílné situace.

Jak již bylo zmíněno v úvodu, nelze kritizovat např. umožnění nabytí i věcí kradených a ztracených za splnění podmínek § 1109 NObčZ, resp. neprokáže-li vlastník, že mu byly ukradeny (§ 1110 a 1111) nebo ztraceny (§ 1110). Je věcí hodnotové úvahy, zda je třeba více chránit nabyvatele v dobré víře nebo vlastníka věci. To samé platí i o úplatnosti takového nabytí.

Rakouská teorie i praxe vykazují značné odlišnosti v porovnání s českou právní úpravou. Zásadní rozdíl je ve volbě chráněné hodnoty. Rakouské právo totiž tradičně preferuje ochranu vlastníka a jen jako výjimku v taxativně uvedených případech umožňuje nabytí od neoprávněného, zatímco nové české právo se přihlásilo k poměrně široké ochraně nabyvatele v dobré víře.

Na základě srovnání s teorií a praxí rakouskou byla přijata řešení sporných otázek nabytí od neoprávněného v novém občanském zákoníku. Zejména jsem v práci konstatovala, že podle ustanovení § 1109 a násl. NOZ lze nabýt pouze věci movité, nikoliv pohledávky a práva. Kritice jsem podrobila skutečnost, že právní úprava umožňuje i bezúplatné nabytí od neoprávněného a nabytí věcí kradených a vlastníkovi jinak svémocně odňatých. Kombinace obou posledně uvedených skutečností je v rakouském právu a i v evropských projektech naprosto nevídaná a může vážně podlomit ústavně zaručenou ochranu vlastníka a vést k zneužití institutu nabytí od neoprávněného. Dospěla jsem také k závěru, že dobrá víra nabyvatele je zpravidla dána jen tam, kde dojde k předání věci. Ačkoliv je to v rozporu s přijatým konsenzuálním principem převodu vlastnického práva, nelze jinak než na požadavku předání věci pro účely nabytí od neoprávněného trvat.

Dobrá víra musí být objektivizována a okolnosti, ze kterých se podává, musí dokazovat nabyvatel. Dobrá víra nabyvatele musí být posuzována velmi přísně a po nabyvateli je třeba požadovat splnění tzv. investigativní povinnosti. Specifika podávající se z jednotlivých nabývacích způsobů byla rozebrána v textu této práce a vyvozené závěry lze přímo využít v aplikační praxi.

V práci byla posouzena kompatibilita obou srovnávaných právních řádů s návrhem Společného referenčního rámce jakožto s pilotním projektem sjednocení věcných práv v Evropě. Lze však jen těžko konstatovat, který z obou právních řádů se tomuto významnému evropskému počínu blíží více. Na přijetí definitivního závěru proto rezignuji, neboť v některých znacích se blíží návrhu Společného referenčního rámce spíše právo rakouské, v jiných zase právo české. Spíše je možné obecně uvést znaky obou právních řádů, které s návrhem Společného referenčního rámce kompatibilní nejsou. Jedná se zejména o požadavek úplatnosti nabývacího právního titulu, na který nový občanský zákoník zcela rezignuje. Dále není možné potvrdit kompatibilitu s návrhem Společného referenčního rámce tam, kdy nedojde k předání věci nabyvateli a tam, kde je obecně (mimo obchodní styk) umožněno nabytí věcí kradených či jinak svémocně odňatých.

Nabytí vlastnického práva od neoprávněného není novým institutem českého občanského práva. Je však novou výzvou pro českou teorii a praxi, neboť nepraktickým důsledkům, které se už dnes z textu zákona podávají, bude třeba zabránit výkladem, který musí nutně šetřit vlastnické právo původního vlastníka, neboť ochrana soukromoprávního styku a tím i poctivého nabyvatele je v novém občanském zákoníku příliš ambiciózní. To bude vyžadovat tvůrčí přístup právníků, jejichž úkolem nemá být lpění na ustálených právních konstrukcích, z nichž budou teprve vyvozovat spravedlivé řešení. Naopak – spravedlivé řešení by mělo být východiskem a zároveň cílem, k jehož dosažení právníci co nejpřesvědčivější právní konstrukce vytvoří.

6 Resumé

Die vorgelegte Arbeit befasst sie mit dem gutgläubigen Mobiliarerwerb im tschechischen und österreichischen Recht. Die Rechtsvergleichung beider Rechtsordnungen hat sich als nützlich erwiesen, da das tschechische und österreichische Recht gemeinsame Tradition haben und viele Lösungen, die in der österreichischen Rechtspraxis entwickelt wurden, oft direkt auch in der tschechischen Praxis anwendbar sind.

Das neue tschechische Bürgerliche Gesetzbuch, das am 1. Jänner 2014 in Kraft treten wird, regelt auch den Eigentumserwerb vom Nichtberechtigten. Bisher hat nämlich das tschechische Recht außer im Handelsverkehr und beim Erwerb vom Scheinerben keinen sofortigen Eigentumserwerb vom Nichtberechtigten gekannt.

Die neue tschechische Regelung bevorzugt im Unterschied zum österreichischen Recht besonders stark die Interessen des redlichen Erwerbers. Die unpraktischen Konsequenzen, die aus dem Gesetz hierzu abgeleitet werden können, müssen durch eine für den Eigentümer freundlichere Auslegung gemildert werden.

Nach dem neuen tschechischen Bürgerlichen Gesetzbuch können Sachen, die nicht der vom Staat geführten Evidenz unterliegen, erworben werden. Mit Bezug zum weiten Begriff der Sache (gleich wie im österreichischen Recht) könnte man zum Schluss kommen, dass auch Forderungen oder Rechte vom Nichtberechtigten erworben werden können. Dies ist im österreichischen Recht nicht möglich. Meiner Meinung nach muss das neue tschechische Bürgerliche Gesetzbuch auch in dem Sinne ausgelegt werden, dass nur körperliche bewegliche Sachen den Gegenstand des Eigentumserwerbs vom Nichtberechtigten darstellen können.

In beiden Rechtsordnungen (auch im Gemeinsamen Referenzrahmen) muss ein gültiger Titel vorhanden sein und muss zudem die Eigentumsübertragung vollendet werden. Auch wenn im neuen tschechischen Bürgerlichen Gesetzbuch das konsensuale Prinzip der Eigentumsübertragung herrscht, kann meines Erachtens beim gutgläubigen Eigentumserwerb nicht auf die Übergabe verzichtet werden. Sonst wäre nämlich kein objektiver Anhaltspunkt für die Redlichkeit des Besitzers gegeben.

Nach der Rechtsprechung in beider Rechtsordnungen muss die Redlichkeit des Besitzers als objektive Kategorie angesehen und streng beurteilt werden. Dem Erwerber schadet im Regelfall auch schon leichte Fahrlässigkeit. Meines Erachtens sollte den Erwerber selbst die Beweislast für seine Gutgläubigkeit treffen. Das Gegenteil wird allerdings im österreichischen Recht vertreten, was jedoch den europäischen Projekten widerspricht. Vom Erwerber können für die Zwecke der Prüfung seiner Redlichkeit Nachforschungspflichten angeordnet werden.

Die österreichische Judikatur bejaht den Gutgläubenserwerb auch dann, wenn der Erwerber weiß, dass sein Vormann als Eigentümer sein Eigentumsrecht vom Nichtberechtigten herleitet. Im tschechischen Recht ist dies nicht möglich, da die ratio des gutgläubigen Mobiliarerwerbs der Schutz des guten Glaubens und nicht der Schutz des nichtberechtigten Veräußerers ist.

In der Arbeit wurden auch die einzelnen Erwerbsarten behandelt. Eine besondere Bedeutung kommt hierbei dem Anvertrauen der Sache durch den Eigentümer zu. Diesbezüglich können die Ansätze der österreichischen Judikatur sehr behilflich sein. Es muss z. B. angenommen werden, dass auch die vom Eigentümer betrügerisch herausgelockten Sachen „anvertraut“ sind. Der Erwerber erwirbt das (neue) Eigentumsrecht und dem Alteigentümer wird sein Eigentumsrecht entzogen. Der Erwerber erwirbt die Sache ohne jegliche Belastungen bzw. frei von Rechte Dritter; dies aber nur dann, wenn er in Ansehung der Lastenfreiheit gutgläubig war (d. h. wenn er nicht gewusst hat, dass die Sache durch ein Recht einer dritten Person belastet ist). Diese Ansicht gilt nicht nur im österreichischen und tschechischen Recht, sondern auch im Entwurf des gemeinsamen Referenzrahmens.

Beide Rechtsordnungen wurden schließlich unter dem Prüfstand des Entwurfs des Gemeinsamen Referenzrahmens als den zurzeit wichtigsten europäischen Projekt (nicht nur) im Sachenrecht beurteilt. Der Entwurf regelt den gutgläubigen Eigentumserwerb nur an beweglichen Sachen. Im Entwurf ist es zudem ausgeschlossen, gestohlene oder verlorene bewegliche Sachen (ausgenommen der Erwerb vom Unternehmer im Rahmen seiner

unternehmerischen Tätigkeit) e vom Nichtberechtigten zu erwerben. Es werden aber keine bestimmten Erwerbsarten festgesetzt.

Der Entwurf des Gemeinsamen Referenzrahmens kann dem Gesetzgeber als bedeutende Inspiration dienen und kann auch für die Gerichtspraxis sehr nützlich sein. Leider handelt es sich wohl nur um ein akademisches Projekt, da eine wirkliche Vereinheitlichung des Sachenrechts in Europa zumindest auf absehbare Zeit eher unrealistisch ist.

7 Použitá literatura a judikatura

7.1 Monografie

- [1] ANTON, Michael. *Rechtshandbuch Kulturgüterschutz und Kunstrestitutionsrecht*, Svazek 2. Walter de Gruyter, 2010. 1268 s. ISBN 9783899497243.
- [2] BALESTRA, Lorenzo. *Proprietà e diritti reali*. Svazek 3, Torino: UTET Giuridica, 2012, 752 s. ISBN 978-88-5980772-8.
- [3] BASEDOW, Jürgen; HOPT, Klaus a ZIMMERMANN, Reinhard et al. *Max Planck Encyclopedia of European Private Law*. 1. svazek. Oxford: Oxford University Press, 2012. 2200 s. ISBN 978-0199578955.
- [4] BAUR, Jürgen a STÜRNER, Rolf. *Sachenrecht*. München: C. H. Beck, 2009, 1086 s. ISBN 9783406544798.
- [5] BINDER, Martin. *Sachenrecht*. Wien: Verlag Österreich, 2003. 552 s. ISBN 3704640042.
- [6] DVOŘÁK, Jan a MALÝ, Karel et al. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 687 s. ISBN 9788073577537.
- [7] FALDYNA, František et al. *Obchodní zákoník s komentářem. II. díl*. 1. vyd. Praha: Codex, 2000. 698 s. ISBN 8086395030.
- [8] DWORKIN, Ronald. *Když se práva berou vážně*. Překlad originálu do českého jazyka. Praha: Oikoymenh, 2001, 455 s. ISBN 80-7298-022-X.
- [9] GORDLEY, James, von MEHREN, Arthur Taylor. *An introduction to the comparative study of private law*. Cambridge: University Press. 2006. 581 s. ISBN 978-0521118576.
- [10] GSCHNITZER, Franz. *Österreichisches Sachenrecht*. Wien: Springer, 1985. 274 s. ISBN 9780387818313.
- [11] HESSELINK, Martijn Willem. *The Politics of a European Civil Code*. Kluwer Law International, 2006. 195 s. ISBN 9789041124104.

- [12] HULMÁK, Milan; BEZOUŠKA, Petr et al. *Stará judikatura ve světle nových zákonů*. Olomouc: Iuridium Olomoucense, 2012. 189 s. ISBN 9788087382264.
- [13] HURDÍK, Jan a LAVICKÝ, Petr. *Systém zásad soukromého práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, 197 s. ISBN 9788021050631.
- [14] KARNER, Stefan a STEHLÍK, Michal. *Česko - Rakousko: rozdělení - odloučení - spojení : sborník a katalog Dolnorakouské zemské výstavy*. Schallaburg: Schallaburg Kulturbetriebsges, 2009. 534 s. ISBN 9788086382272.
- [15] KARNER, Ernst. *Gutgläubiger Mobiliarerwerb: zum Spannungsverhältnis von Bestandschutz und Verkehrsinteressen*. Wien: Springer, 2006. 475 s. ISBN 978-3211244876.
- [16] KASER, Max. *Römisches Privatrecht*. I. díl. München: C. H. Beck, 1955, IBNS nezjištěno.
- [17] KERSCHNER, Ferdinand; VONKILCH, Andreas a FENYVES, Attila. *Kommentar zum ABGB - Klang-Kommentar. §§ 353 - 379, Sachenrecht*. 3. vyd. Wien: Manz, 2011. 755 s. ISBN 9783704656957.
- [18] KLETECKA, Andreas a SCHAUER, Martin. *ABGB-ON*. Wien: Manz, 2010. 4300 s. ISBN 9783214090807. Komentář k § 367 ABGB, marg. 2. Dostupné na: www.rdb.at.
- [19] KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy (Úvod do srovnávací právní vědy)*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1996. 248 s. ISBN 8071790893.
- [20] KOZIOL, Helmut; Bydlinski, Michael a BOLLENBERGER, Raimund. *ABGB-Kurzkomentar*. Wien: Springer, 2011. 2328 s. ISBN 9783709101711.
- [21] KRIMPHOVE, Dieter. *Das europäische Sachenrecht: Eine rechtsvergleichende Analyse nach der Komparativen Institutionenökonomik*. Lohmar: Josef Eul Verlag, 2006. 536 s. ISBN 9783899364293.

- [22] KROPHOLLER, Jan. *BGB Studienkommentar*. 12. vydání, München: C. H. Beck, 2010, 1166 s. ISBN 9783406601385.
- [23] LURGER, Brigitta a FABER, Wolfgang. *Principles of European Law. Acquisition and Loss of Ownership of Goods*. Mnichov: Sellier. 2011, 1657 s. ISBN 9783935808668.
- [24] MACUR, Josef. *Dělení důkazního břemena v civilním soudním sporu*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 162 s. ISBN 8021014032.
- [25] PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originárním způsobem*. Praha: C. H. Beck, 2011. 183 s. ISBN 9788074003325.
- [26] RANDA, Antonín. *Eigentumsrecht nach österreichischem Rechte : mit Berücksichtigung des gemeinen Rechtes und der neueren Gesetzbücher. Erste Hälfte* . Leipzig : Druck und Verlag von Breitkopf & Härtel, 1884, 466 s. ISBN nezjištěno.
- [27] RANDA, Antonín. *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. Praha, 1922, reprint Wolters Kluwer 2008. 338 s. ISBN 9788073573898.
- [28] SÄCKER, Jürgen a RIXECKER, Roland et al. *Münchener Kommentar zum BGB*. München: C. H. Beck, 2009. 2710 s. ISBN 9783406548468. Komentář k § 934 BGB, marg. 10-12. Dostupné na: www.beck-online.de.
- [29] SEDLÁČEK, Jaroslav a ROUČEK, František a kol. *Komentář k čl. obecnému občanskému zákoníku a občanské právo na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Praha 1935, reprint Wolters Kluwer 2008, díl II., 970 s. ISBN 8085963647.
- [30] SCHULZE, Reiner et al. *Bürgerliches Gesetzbuch Handkommentar*. 7. vyd. München: C. H. Beck, 2012. 2776 s. ISBN 9783832968106. Komentář k § 932 BGB, marg. 1. Dostupný na: www.beck-online.de.
- [31] SCHWIMANN, Michael et al. *ABGB-Praxiskommentar*. Wien: LexisNexis, 2005. 468 s. ISBN 9783700730644.

- [32] SPIELBÜCHLER, Karl. *Der dritte im Schuldverhältnis*. Wien: Springer, 1973. 304 S. ISBN 9783211812075.
- [33] VON AMIRA, Karl a ECKHARDT, Karl August. *Germanisches Recht*. 4. vyd. Svazek II., Berlin: de Gruyter, 1967, 252 s. ISBN 9783111756837.
- [34] VON BAR, Christian a CLIVE, Eric. *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law*. Svazek 5. Mnichov: Sellier. 2009, 5387 s. ISBN 9783866530980.
- [35] WIEGAND, Wolfgang. In *J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen*. München: Sellier-de Gruyter, 2011, komentář k § 932 BGB, marg. 101. Dostupné na: www.beck-online.de.
- [36] WIELING, Hans Josef. *Sachenrecht: Band 1: Sachen, Besitz und Rechte an beweglichen Sachen*. Berlin, Heidelberg: Springer, 2006, 847 s. ISBN: S. 382. ISBN 9783540298694.
- [37] ZWEIGERT, Konrad a KÖTZ, Heinrich. *Einführung in die Rechtsvergleichung*. Tübingen: Mohr Siebeck, 1996. 729 s. ISBN 3161465482.

7.2 Časopisecká literatura

- [1] ADAM, Jakub. Nabytí vlastnického práva od nevlastníka. *Právní praxe*, 1997, č. 4, s. 241 a násl. ISSN 1210-0900.
- [2] AKKERMANS, Bram. *Common Frame of Reference, the EU Consumer Acquis and European Property Law*. Maastricht University - Maastricht European Private Law Institute (M-EPLI), 2010. Dostupné na: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1626793 [citováno 16. prosince 2012].
- [3] APATHY, Peter. Redlicher oder unredlicher Besitzer, *Österreichische Notariatszeitung*. 1989, č. 6, s. 137 a násl.. ISSN 0029-9340.

- [4] ARMGARDT, Matthias. Unterschiedliche Typen von Lösungsrechten im europäischen Privatrecht. *Zeitschrift für Europarecht, Internationales Privatrecht und Rechtsvergleichung*. 2007, č. 6, s. 203 a násl. ISSN 2078-1059.
- [5] BOLLENBERGER, Raimund. Veräußerung von Vorbehaltsgut. *Österreichische Juristenzeitung*, 1995, s. 641 a násl. ISSN 0029- 9251.
- [6] BOLLENBERGER, Raimund. Gutgläubenserwerb nach Maßgabe der Zahlung – Anhaltspunkte in der Rechtsordnung. *Österreichische Juristenzeitung*, 1996, č. 22 s. 851 a násl. ISSN 0029-9251.
- [7] DOBROVOLNÁ, Eva. Nabytí od neoprávněného (ve srovnání s rakouským právem). *Právní rozhledy*. 2013. ISSN 1210-6410. Článek byl přijat, bude publikován v první polovině roku 2013.
- [8] DOBROVOLNÁ, Eva. Zpráva z 2. odborného symposia organizovaného Nejvyšším soudem ČR „Komerční nemovitosti v judikatuře Nejvyššího soudu ČR“. *Právník*, 2009, s. 543 a násl. ISSN 0231-6625.
- [9] ELIÁŠ, Karel. Mobilia non habent sequelam (O nabytí vlastnického práva od neoprávněného). *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 3, s. 61. ISSN 1213-5313.
- [10] HOLZNER, Christian. Gutgläubiger Rechtserwerb an Nebensachen (Teil I). *Juristische Blätter*, 1994. s. 511 a násl. ISSN 0022-6912.
- [11] HOLZNER, Christian. Umdenken beim Gutgläubenserwerb? *Österreichische Juristenzeitung*, 1997, č. 13, s. 499 a násl. ISSN 0029-9251.
- [12] HOLZNER, Christian. Gutgläubenserwerb nur nach Maßgabe der Zahlung? *Österreichische Juristenzeitung*, 1996, č. 10, s. 372 a násl. ISSN 0029-9251.
- [13] IRO, Gert. HaRÄG: Irrwege beim lastenfreien Erwerb kraft guten Glaubens. *Recht der Wirtschaft*, 2006, č. 11, s. 632 a násl. ISSN 0340-7926.
- [14] KARNER, Ernst. Der redliche Mobiliärerwerb aus rechtsvergleichender und rechtsgeschichtlicher Perspektive. *Zeitschrift für Europarecht, Internationales Privatrecht und Rechtsvergleichung*. 2004, č. 3, s. 83 a násl. ISSN 2078-1059.

- [15] KARNER, Ernst. Rechtsscheinwirkung des Besitzers und Scheinermächtigung. *Juristische Blätter*, 2004, č. 8, s. 486 a násl. ISSN 0022-6912.
- [16] KINDL, Milan. Peripetie nabývání vlastnictví (od nevlastníků). *Právní rozhledy*, 1998, č. 5, s. 236. ISSN 1210-6410.
- [17] KRALIK, Stefan a BENEDIKT, Rupert. Gutgläubiger Eigentumserwerb vom Unternehmer. *Nova & Varia Zeitschrift des Juristenverbandes*, 2007, s. 142. ISSN nezjištěno. Dostupné na: www.rdb.at [citováno 26. září 2012].
- [18] KNAPP, Viktor. Nejvyšší soudní dvůr (OGH), 5 Ob 630/79. *Právní rozhledy*, 1996, č. 9, s. 424. ISSN 1210-6410.
- [19] KOTÁSEK, Josef. Nabytí od nevlastníka. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, č. 2, s. 132 a násl. ISSN 1210 -9126.
- [20] MALÁROVÁ, Lenka. Zásada „bonae fidei“ a institut nabytí věci od nevlastníka v Příručce práva městského Jana z Gelnhausenu. In ŽATECKÁ, Eva; KOVÁČOVÁ, Lucia et al. *COFOLA 2011: the Conference Proceedings*, 1. edition. Brno: Masaryk University, 2011, s. 130 a násl. ISBN 9788021055827.
- [21] MEDINA, Barak. Augmenting the Value of Ownership by Protecting it only Partially: The Market-Overt Rule Revisted. *Journal of Law, Economics and Organization*, 2003, č. 2, s. 344 a násl. ISSN 8756-6222. Dostupný na: <http://law.huji.ac.il/upload/jleo.pdf>
- [22] MELZER, Filip. Volba obchodního zákoníku a nabytí vlastnického práva od neoprávněného, *Právní rozhledy*, 2006, č. 7, s. 261 a násl. ISSN 1210-6410.
- [23] NĚMCOVÁ, Jitka. Ochrana oprávněného dědice. *Ad Notam*, 2003, č. 4, s. 79 a násl. ISSN 1211-0558.
- [24] PETR, Bohuslav. Zásada „nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet“ a problematika nabývání od nevlastníka. *Právní rozhledy*, 2012, č. 20, s. 695 a násl. ISSN 1210-6410.
- [25] SALOMONS, Arthur. *The purpose and Coherence of the rules on Good Faith Acquisiton and Acquisitive Prescription in the European Draft*

- Common Frame of Reference. A tale of two gatekeepers.* Amsterdam: Centre for the Study of European Contract Law. 2011, Dostupné na: <http://ssrn.com/abstract=1749484> [citováno 6. února 2013].
- [26] SPÁČIL, Jiří. Poctivá držba v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, č. 2, s. 63 a násl. ISSN 1210-6410.
- [27] SPIELBÜCHLER, Karl. Der Rückerwerb durch den Nichtberechtigten. Ein alter Gedanke zu einem jungen Urteil. *Zeitschrift für das gesamte Bank- und Börsenwesen ist die wissenschaftliche Fachzeitschrift für Bankmanagement, Bankrecht und Kapitalmarkt*, 2000, č. 5, s. 361 a násl. ISSN 1015-1516.
- [28] TÉGL, Petr. Některé teoretické problémy nabývání od neoprávněného. *Právní rozhledy*, 2009, č. 10, s. 343 a násl. ISSN 1210-6410
- [29] TÉGL, Petr. Ochrana poctivého nabyvatele při nabývání vlastnického práva od neoprávněného k movitým věcem nezapsaným ve veřejných seznamech. *Ad Notam*, 2007, č. 2, s. 43 a násl. ISSN 1211-0558.
- [30] WIEGAND, Wolfgang. Der gutgläubige Erwerb beweglicher Sachen nach § 932 ff. BGB. *Juristische Schulung*, 1974, s. 201 a násl. ISSN 0022-6939.
- [31] ZAPLETAL, Jiří. Zásada dobré víry a její uplatnění v soukromém právu. *Právní rozhledy*, 2006, č. 2, s. 60 a násl. ISSN: 1210-6410.

7.3 Právní předpisy

7.3.1 České právní předpisy

- [1] Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. srpna 2012].
- [2] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. srpna 2012].
- [3] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. srpna 2012].

- [4] Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. srpna 2012].
- [5] Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. srpna 2012].
- [6] Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 17. září 2012].
- [7] Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. srpna 2012].
- [8] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20. srpna 2012].

7.3.2 Evropské právní předpisy

- [1] Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (rakouský obecný zákoník občanský). In: Úřad spolkového kancléře. [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné z: www.ris.bka.gv.at
- [2] Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník). In: Gesetze im Internet. [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.gesetze-im-internet.de/bgb/index.html>
- [3] Codice Civile (italský občanský zákoník). In: The Cardozo Electronic Law Bulletin. [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné z: http://www.jus.unitn.it/cardozo/obiter_dictum/codciv/codciv.htm
- [4] Código civil (portugalský občanský zákoník). In: Noticias Juridicas. [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/cc.html
- [5] Draft Common Frame of Reference. In: European Commission. [cit. 16. prosince 2012].

Dostupné: http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf

- [6] Handelsgesetzbuch (německý obchodní zákoník) In: Gesetze im Internet [cit. 19. února 2013]. Dostupné z: <http://www.gesetze-im-internet.de/hgb/index.html>
- [7] Handelsrechts-Änderungsgesetz, BGBl. I Nr. 120/2005 (rakouský zákon, kterým se mění obchodní právo). In: Úřad spolkového kancléře. [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné z: www.ris.bka.gv.at
- [8] Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/122/ES, o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 29. prosince 2012]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/>
- [9] Unternehmensgesetzbuch (rakouský podnikatelský zákoník). In: Úřad spolkového kancléře. [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné z: www.ris.bka.gv.at
- [10] Zivilgesetzbuch (švýcarský občanský zákoník). In: Die Bundesbehörden der Schweizerischen Eidgenossenschaft. [cit. 16. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.admin.ch/ch/d/sr/c210.html>

7.4 Judikatura

7.4.1 Česká judikatura

- [1] Stanovisko Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 29. prosince 1984, sp. zn. Cpj 51/84. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. září 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>
- [2] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. září 1997, sp. zn. 3 Cdon 1248/96. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 28. října 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>

- [3] Rozsudek Nejvyššího soudu z 10. února 1999, sp. zn. 2 Cdo 568/96. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 28. října 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>
- [4] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2001, sp. zn. 22 Cdo 2727/99. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 28. října 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>
- [5] Rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2008, sp. zn. 31 Cdo 3177/2005 . In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 28. října 2012]. Dostupné z:<http://www.beck-online.cz/>
- [6] Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. srpna 2001, sp. zn. IV. ÚS 112/01. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18. října 2012]. Dostupné z:<http://www.beck-online.cz/>
- [7] Nález Ústavního soudu ze dne 26. srpna 2003, sp. zn. I. ÚS 437/02. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18. října 2012]. Dostupné z:<http://www.beck-online.cz/>
- [8] Usnesení Ústavního soudu dne 5. února 2004, sp. zn. II. ÚS 624/2002. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18. října 2012]. Dostupné z:<http://www.beck-online.cz/>
- [9] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2004, sp. zn. 32 Odo 671/2003. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18. října 2012]. Dostupné z:<http://www.beck-online.cz/>
- [10] Nález Ústavního soudu ze dne 13. června 2006, sp. zn. Pl. ÚS 75/04. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18. října 2012]. Dostupné z:<http://www.beck-online.cz/>
- [11] Nález Ústavního soudu ze dne 16. října 2007, sp. zn. Pl. ÚS 78/06. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 16. srpna 2012]. Dostupné z:<http://www.beck-online.cz/>
- [12] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2007, sp. zn. 32 Odo 1411/2005. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 8. prosince 2012]. Dostupné z:<http://www.beck-online.cz/>

- [13] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2007, sp. zn. 32 Cdo 44/2007. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>
- [14] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2008, sp. zn. 29 Cdo 2287/2008. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>
- [15] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. října 2008, sp. zn. 32 Cdo 2343/2008. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>
- [16] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2010, sp. zn. 29 Cdo 852/2009. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 8. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>
- [17] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. září 2010, sp. zn. 29 Cdo 2852/2009. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 8. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>
- [18] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2011, sp. zn. 22 Cdo 877/2009. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 8. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>
- [19] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. června 2011, sp. zn. 20 Cdo 1335/2010. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>
- [20] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. ledna 2012, sp. zn. 28 Cdo 2788/2011. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>

- [21] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2012, sp. zn. 22 Cdo 4959/2010. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 14. prosince 2012]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>

7.4.2 Rakouská judikatura

- [1] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 10. listopadu 1965, sp. zn. 6 Ob 246/65. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 5. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [2] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 3. března 1966, sp. zn. 7 Ob 43/66. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 2. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [3] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 8. listopadu 1966, sp. zn. 8Ob310/66. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 2. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [4] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 7. února 1968, sp. zn. 5 Ob 12/68. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 19. září 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [5] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 6. května 1970, sp. zn. 6 Ob 79/70. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [6] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 1. července 1970, sp. zn. 7 Ob 117/70. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [7] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 1. prosince 1970, sp. zn. 8 Ob 264/70. In: RIS [právní informační systém]. Úřad

- spolkového kancléře [cit. 5. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [8] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 31. března 1971, sp. zn. 7 Ob 47/71. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [9] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 7. září 1971, sp. zn. 4 Ob 588/71. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 16. září 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [10] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 24. června 1976, sp. zn. 7 Ob 597/76. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 18. října 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [11] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 9. listopadu 1977, sp. zn. 1 Ob 706/77. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [12] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 13. listopadu 1979, sp. zn. 5 Ob 630/79. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [13] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 3. července 1979, sp. zn. 5 Ob 627/79. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 18. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [14] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 9. května 1985, sp. zn. 6 Ob 549/85. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 2. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [15] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 24. června 1987, sp. zn. 1 Ob 614/87. In: RIS [právní informační systém].

- Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [16] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 28. června 1988, sp. zn. 4 Ob 569/88. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 1. října 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [17] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 27. září 1988, sp. zn. 4 Ob 1517/88. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 2. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [18] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 7. července 1992, sp. zn. 4 Ob 536/92. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 13. srpna 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [19] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 10. září 1992, sp. zn. 8 Ob 1615/92. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [20] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 16. prosince 1992, sp. zn. 2 Ob 584/92. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 5. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [21] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 22. března 1993, sp. zn. 1 Ob 513/93. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 17. listopadu 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [22] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 17. října 1995, sp. zn. 1Ob614/95. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 5. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [23] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora 25. ledna 1994, sp. zn. 1 Ob 28/93. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 2. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>

- [24] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora 11. července 1995, sp. zn. 4 Ob 1596/95. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 2. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [25] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 28. července 1998, sp. zn. 1Ob353/97m. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [26] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 22. dubna 1999, sp. zn. 6 Ob 108/98w. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [27] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 25. srpna 1999, sp. zn. 3 Ob 308/97 h. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 5. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [28] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 22. prosince 1999, sp. zn. 8 Ob 157/99t In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 11. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [29] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 28. dubna 2000, sp. zn. 1 Ob 349/99a. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [30] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 29. srpna 2001, sp. zn. 3 Ob 303/00f. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 5. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [31] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 16. října 2001, sp. zn. 4 Ob 241/01x. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 16. září 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>

- [32] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 8. srpna 2002, sp. zn. 2 Ob 144/02v. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 18. října 2012]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [33] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 17. prosince 2003, sp. zn. 7 Ob 292/03 x. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 5. února 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [34] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 26. dubna 2007, sp. zn. 2 Ob 227/06f. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [35] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 3. září 2009, sp. zn. 2 Ob 126/09g. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 18. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>
- [36] Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 21. června 2011, sp. zn. 4Ob78/11s. In: RIS [právní informační systém]. Úřad spolkového kancléře [cit. 14. ledna 2013]. Dostupné z: <http://www.ris.bka.gv.at/>

7.4.3 Italská judikatura

- [1] Rozhodnutí italského Kasačního soudního dvora č. 3004/1973. In: Corte di Cassazione [právní informační systém]. Corte di Cassazione [cit. 29. listopadu 2012]. Dostupné z: <http://www.cortedicassazione.it/>
- [2] Rozhodnutí italského Kasačního soudního dvora č. 3306/1977. In: Corte di Cassazione [právní informační systém]. Corte di Cassazione [cit. 29. listopadu 2012]. Dostupné z: <http://www.cortedicassazione.it/>
- [3] Rozhodnutí italského Kasačního soudního dvora č. 4609/1983. In: Corte di Cassazione [právní informační systém]. Corte di Cassazione [cit. 29. listopadu 2012]. Dostupné z: <http://www.cortedicassazione.it/>

- [4] Rozhodnutí italského Kasačního soudního dvora č. 409/1986. In: Corte di Cassazione [právní informační systém]. Corte di Cassazione [cit. 29. listopadu 2012]. Dostupné z: <http://www.cortedicassazione.it/>

8 Přílohy

DRAFT COMMON FRAME OF REFERENCE

Book VIII.

Chapter 3:

Good faith acquisition of ownership

VIII. – 3:101: Good faith acquisition through a person without right or authority to transfer ownership

- (1) Where the person purporting to transfer the ownership (the transferor) has no right or authority to transfer ownership of the goods, the transferee nevertheless acquires and the former owner loses ownership provided that:
 - (a) the requirements set out in VIII. – 2:101 (Requirements for the transfer of ownership in general) paragraphs (1)(a), (1)(b), (1)(d), (2) and (3) are fulfilled;
 - (b) the requirement of delivery or an equivalent to delivery as set out in VIII. – 2:101 (Requirements for the transfer of ownership in general) paragraph (1)(e) is fulfilled;
 - (c) the transferee acquires the goods for value; and
 - (d) the transferee neither knew nor could reasonably be expected to know that the transferor had no right or authority to transfer ownership of the goods at the time ownership would pass under VIII. – 2:101 (Requirements for the transfer of ownership in general). The facts from which it follows that the transferee could not reasonably be expected to know of the transferor's lack of right or authority have to be proved by the transferee.
- (2) Good faith acquisition in the sense of paragraph (1) does not take place with regard to stolen goods, unless the transferee acquired the goods from a transferor acting in the ordinary course of business. Good faith acquisition of stolen cultural objects in the sense of VIII. – 4:102 (Cultural objects) is impossible.

- (3) Where the transferee is already in possession of the goods, good faith acquisition will take place only if the transferee obtained possession from the transferor.

VIII. – 3:102: Good faith acquisition of ownership free of limited proprietary rights

- (1) Where the goods are encumbered with a limited proprietary right of a third person and the transferor has no right or authority to dispose of the goods free of the third person's right, the transferee nevertheless acquires ownership free of this right provided that:
 - (a) the transferee acquires ownership in a manner provided for in Chapter 2 or the preceding Article;
 - (b) the requirement of delivery or an equivalent to delivery as set out in VIII. – 2:101 (Requirements for the transfer of ownership in general) paragraph (1)(e) is fulfilled;
 - (c) the transferee acquires the goods for value; and
 - (d) the transferee neither knew nor could reasonably be expected to know that the transferor had no right or authority to transfer ownership of the goods free of the third person's right at the time ownership passes. The facts from which it follows that the transferee could not reasonably be expected to know of the transferor's lack of right or authority have to be proved by the transferee.
- (2) Paragraphs (2) and (3) of the preceding Article apply for the purposes of this Article.
- (3) Where the goods are transferred by notice as provided for in VIII. – 2:105 (Equivalents to delivery) paragraph (2), the notified person's limited proprietary rights in the goods are not extinguished.
- (4) For the purposes of the application of this Article to proprietary security rights, IX. – 6:102 (Loss of proprietary security due to good faith acquisition of ownership) paragraph (2) applies in addition to this Article.